

ਬਾਰਹਮਾਹਾ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ

ਸਾਵਣਿ ਸਰਸੀ ਕਾਮਣੀ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਉ ਪਿਆਰੁ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਰਤਾ ਸਚ ਰੰਗਿ ਇਕੋ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ॥
ਬਿਖਿਆ ਰੰਗ ਕੂੜਾਵਿਆ ਦਿਸਨਿ ਸਭੇ ਛਾਰੁ॥
ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੁੰਦ ਸੁਹਾਵਣੀ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਪੀਵਣਹਾਰੁ॥
ਵਣੁ ਤਿਣੁ ਪ੍ਰਭ ਸੰਗਿ ਮਉਲਿਆ ਸੰਮ੍ਰਥ ਪੁਰਖ ਅਧਾਰੁ॥
ਹਰਿ ਮਿਲਣੈ ਨੋ ਮਨੁ ਲੋਚਦਾ ਕਰਮਿ ਮਿਲਾਵਣਹਾਰੁ॥
ਜਿਨੀ ਸਖੀਏ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ ਹੰਉ ਤਿਨ ਕੈ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੁ॥
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜੀ ਮਇਆ ਕਰਿ ਸਬਦਿ ਸਵਾਰਣਹਾਰੁ॥
ਸਾਵਣੁ ਤਿਨਾ ਸੁਹਾਗਣੀ ਜਿਨ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਉਰਿ ਹਾਰੁ॥
ਅੰਗ - 134

ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਕੋਚਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਸਦਕੇ, ਸਾਵਣ ਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਮਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਸ਼ੋਭਤ ਹੋਏ ਓ। ਸਾਵਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਬਿਰਹਾ ਦੀ ਜੋ ਹਾਲਤ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖਿੱਚ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਗਿਆ, ਕਦੇ ਝਲਕਾਰਾ ਵੱਜਿਆ ਸੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ, ਕਦੇ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਜੋਗ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਿਜੋਗ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਸੋ ਆਪਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸੋ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਮਨ, ਚਿੱਤ, ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਜੁੜਾਂਗੇ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਜੋ ਵਜੂਦ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕਦੇ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਸਦਾ ਸਾਡੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਖੁਸ਼ਕ ਖੂਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਗੂੰਜਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਉਸੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਖਿੱਚ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਨੇ ਖਿੱਚ ਦੇਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਦੇ, ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ। ਬਿਰਹੁੰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਬਿਰਹੁੰ ਕੁਠਾ ਜੋ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਤੋਂ ਚਲਦੇ ਨੇ, ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ ਚਲਣਾ ਹੈ? ਮਰਦਾਨੇ ਕਿਹਾ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕਿਥੇ ਚਲਣਾ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਬਿਰਹੁੰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੋਈ

ਹੁਕ ਉਠ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੜਪ ਹੈ, ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਲੋਚਾ ਲਈ ਤੜਪ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੂਰ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਇਥੋਂ 17 ਕੁ ਦਿਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਐਸਾ ਵਡਭਾਗਾ ਕੌਣ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਧੂਹ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਹਰ ਵਾਰੀ ਖਿੱਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਲੋਕਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਖੈਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਜਨਮ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ। ਪਪੀਹਾ ਪ੍ਰਿਹ-ਪ੍ਰਿਹ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਵਸ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਕਿ ਬੱਦਲ ਭੇਜੇ ਤੇ ਬੂੰਦਾਂ ਵਰਸਣ, ਤੇ ਇਕ ਬੂੰਦ ਕੋਈ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਬਰਸੇ, ਜਿਹੜੀ ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਉਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾ ਦੇਵੇ। ਇਹ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ, ਸਮੁੰਦਰ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉੱਛਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪਾਣੀ ਉੱਛਲ ਕੇ ਰਸਤੇ ਤੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਿਨ ਪਪੀਹਾ ਫੇਰ ਪਿਆਸੇ ਦਾ ਪਿਆਸਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਾਰੇ ਪਰ ਅਜੇ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਜੋ ਇੱਛਾ ਹੈ ਉਹ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਚਲ ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਪਹਿਲੀ ਯਾਤਰਾ ਆਪਾਂ ਇਥੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ। ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਅਮੀਰ ਬੰਦਾ ਹੋਏਗਾ। 17 ਦਿਨ 17 ਰਾਤਾਂ ਤੁਰਦੇ-ਤੁਰਦੇ ਜਦੋਂ ਆਪ ਸੈਦਪੁਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਕ ਕੱਚਾ ਕੋਠਾ ਹੈ, ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਅਨਘੜ ਜਿਹਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੂਹਰੇ ਵਿਹੜਾ ਹੈ, ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਫੇਰ ਇਕ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਭਾਈ ਲਾਲੋ, ਭਾਈ ਲਾਲੋ! ਅਵਾਜ਼ ਕੀ ਸੀ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਗਈ। ਚੀਰ ਗਈ, ਕੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਮਸਤ ਕਰ ਗਈ। ਐਸੀ ਮੋਹਣੀ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼, ਕਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਤਾਂ ਕੀ, ਕਿੰਨਿਆਂ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣੀ। ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਬਾਣ ਸੀ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਪਿਆਰ ਦਾ, ਸਨੇਹ ਦਾ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਐਡੀ ਪਿਆਰੀ ਆਵਾਜ਼। ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਉਠ ਕੇ ਗਿਆ। ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਾਧੂ ਵੇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਖੜ੍ਹੇ

ਨੇ, ਆਦਰ ਦਿਤਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਭੰਘੂੜੀ ਲਿਆਂਦੀ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਸਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ। ਮੈਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਮੈਨੂੰ ਸੋਹਣੇ-ਸੋਹਣੇ ਲਗ ਰਹੇ ਓਂ, ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਲਗ ਰਹੇ ਓਂ। ਲਗਦਾ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਲੋਚਾ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਭੁੱਖ ਲਹਿ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪ ਦੱਸੋ ਕਿ ਆਪ ਕੌਣ ਹੋ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋ, ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ। ਦੱਸਣਾ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਨਾ ਤੂੰ। ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਿਆ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਮਨ ਮੇਰਾ ਭੁੱਖਾ ਸੀ, ਪਿਆਸਾ ਸੀ, ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਲੋਚਾ ਸੀ। ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ ਕਿ ਆਪ ਹੋ ਕਿਥੇ? ਝੱਲੇ ਪੈਂਦੇ ਸੀ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ। ਕਿਤੋਂ ਕੋਈ ਧਰ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਸੰਦੇਸ਼ੇ ਆਉਂਦੇ ਸੀ। ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਆ ਗਿਆ ਜਿਹਨੇ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਲਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਿੱਧਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ। ਮੈਂ ਮਿਲਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰੂਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਿਲਦਾ ਹਾਂ। ਸੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ। ਬੜਾ ਮਨ ਵਿਚ ਚਾਉ ਆਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਕੁਛ ਬਣਾਵਾਂ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ। ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਜਾ ਕੇ ਸਾਗ ਤੋੜ ਲਿਆਂਦਾ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਬਾਜਰੇ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲਾਹੀ। ਸਾਗ ਦੀ ਪਿੰਨੀ ਬਣਾਈ, ਭੁਰਜੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਤੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਮਰਦਾਨਾ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਰੋਟੀ ਲੰਘੇਗੀ ਕਿਵੇਂ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਤੂੰ ਕਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਖਾਧੀ। ਪਿਆਰ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਰਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ।

ਦੁਆਪਰ ਯੁੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਬਿਦਰ ਦੇ ਘਰ ਉਤਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਕੀ ਖਿਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਗ ਵਿਚ ਲੂਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਇਆ। ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਆਪ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਗ ਖਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਰਹੇ ਨੇ। ਕੋਲਿਆਂ ਦਾ ਗੁਦਾ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਆਪ ਛਿਲੜ ਖਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਬਿਦਰ ਜੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਟੋਕਿਆ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਕਿ ਆਹ ਕੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ? ਗੁਦਾ ਸੁੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਛਿੱਲੜ ਖਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਬਿਦਰ, ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਪਿਆਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਰਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਗੁੱਦਿਆਂ 'ਚ ਰਸ ਨਹੀਂ ਜੋ ਛਿਲੜਾਂ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਦੇਖ। ਮਰਦਾਨੇ ਜਦੋਂ ਇਕ ਬੁਰਕੀ ਪਾਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਵਲ ਭੇਦ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕੀ ਗੱਲ ਮਰਦਾਨਿਆ? ਕਹਿੰਦਾ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਚਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਦੱਸਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਸਵਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਨੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਾਰੇ। ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ, ਪਿਆਰ ਦਿਤਾ, ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਇਆ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਘੇ ਜਿਵੇਂ 300 ਸਾਲ ਲੰਘੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਐਨੀ ਸਾਂਝ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਣ ਬਾਕੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਜਿਹੜਾ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਕੋਲ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਨਾ ਤਨ, ਨਾ ਮਨ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਬੁੱਧੀ ਰਹੀ, ਨਾ ਚਿੱਤ ਰਿਹਾ, ਨਾ ਮੈਂ ਭਾਵ ਰਿਹਾ ਸਾਰਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਆਪ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਲਾਲੋ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਹੈਂ, ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਐਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਕਿੰਟ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮਿਲਿਆਂ ਨੂੰ। ਐਨੀ ਛੋਟੀ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਵਿਚਾਰਦਾ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਦੇ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜਾਇਓ ਨਾ। ਜਦੋਂ ਆਪ ਸਵੇਰੇ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਝੜੀ ਲਾ ਦਿਤੀ ਨੇਤਰਾਂ ਨੇ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ। ਬੋਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜੀਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋ, ਆਗਿਆ ਦੇਵੋ ਨਾ, ਅਸੀਂ ਜਾਈਏ।

ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਿਆ, ਨੇਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗਲਾ ਰੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕੰਨ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਭਾਈ ਲਾਲੋ, ਤੂੰ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕਰ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ!

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕਿਹੜਾ ਗੁਨਾਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਏਸ ਘਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਓਂ। ਕੀ ਗੱਲ ਆਪ ਇਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ।

ਸਦੀਆਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ, ਜਨਮ ਬੀਤ ਗਏ ਮੈਨੂੰ
 ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੇ ਨੂੰ। ਐਨੀ ਛੇਤੀ ਵਿਛੋੜਾ ਮੈਂ ਤਾਂ
 ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ ਆਪ ਦਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ
 ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਸੰਸਾਰ ਦਮੁਹਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ
 ਦਿਲ ਬਹੁਤ ਦੁਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 ਸੈਦਪੁਰ ਦੇ ਵਿਚ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਲੋਕ ਇਹਨੂੰ ਬੋਲੀਆਂ ਮਾਰਦੇ
 ਨੇ, ਜੋ ਇਹ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿਣ
 ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਲਾਲੋ! ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਪਿਆਰ
 ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੈ।
 ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ
 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਬਚਨ ਕਹੇ। ਮੈਂ
 ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਛੁਟ
 ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ
 ਗੱਲ ਨਾ ਸੁਣਾਂ। ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ ਸੀ, ਪਿਆਰਾ ਪਿਆਰੇ ਦੀ
 ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਕਰਦਾ। ਜਿਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਿਆਰ
 ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਹਿ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ
 ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ। ਸੋ ਭਾਈ ਲਾਲੋ, ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਜਾਂਦਾ
 ਹਾਂ, ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਪੁਛਦੇ ਨੇ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ
 ਮਰਦਾਨਾ ਹਾਂ। ਦੂਸਰਾ ਬੋਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ
 ਕਿ ਇਹ ਕੁਰਾਹੀਏ ਦਾ ਮਰਾਸੀ ਹੈ। ਆਹ ਨਾਨਕ ਤਪਾ
 ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਕ ਨਵਾਂ ਹੀ ਜਿਹਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮਰਿਆਦਾ
 ਭੰਗ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਜਨੇਊ ਉਹਨੇ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ, ਟਿੱਕੇ
 ਉਹ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ, ਚਉਂਕੇ ਵਿਚ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ,
 ਸੂਦਰ ਦੇ ਘਰ ਰੋਟੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਧਰਮ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ
 ਕਰ ਦਿਤੇ ਨੇ। ਇਹ ਕੁਰਾਹੀਏ ਦਾ ਮਰਾਸੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ
 ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਲਾਲੋ! ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ
 ਖਿਲਾਫ ਸੁਣਾਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਲਾਲੋ!
 ਦੁਨੀਆਂ ਦਮੁਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਇਹਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸੰਨ
 ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ।

ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ
 ਨੂੰ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਵੈਰਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ-
 ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫਾਂ ਸਹਿਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਬਹੁਤ
 ਬੋਲ-ਕਬੋਲ, ਘਰਦਿਆਂ ਦੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ,
 ਸਹਿਣੇ ਔਖੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਰਹਿਣ ਲਗ
 ਜਾਵੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਟਿਕਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਖਦੇ
 ਨਹੀਂ ਹਨ ਉਹਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ, ਕਿ ਚਾਰ ਦਿਨ ਸੁਖ ਦੇ ਕੱਟ
 ਕੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰੇਗਾ, ਨਾਮ ਜਪੇਗਾ। ਜਿਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ
 ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਕਰੇਗਾ। ਆਪ ਗੁਰਦੁਆਰੇ
 ਜਾਏਗਾ, ਜਾ ਕੇ ਨੱਕ ਰਗੜੇਗਾ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੈਨੂੰ ਆਹ ਦੇ।
 ਲੇਕਿਨ ਕੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆ ਕੇ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਗ

ਜਾਵੇ, ਉਹਦੀ ਉਥੇ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ
 ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ
 ਰਹਿਣਾ।

ਏਸ ਕਲੀਓ ਪੰਜ ਭੀਤਓ ਕਿਉ ਕਰਿ ਰਖਾਂ ਪਤਿ॥
 ਜੇ ਬੋਲਾਂ ਤਾਂ ਆਖੀਐ ਬੜ ਬੜ ਕਰੈ ਬਹੁਤ॥
 ਚੁਪ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਆਖੀਐ ਇਤ ਘਟਿ ਨਾਹੀ ਮਤਿ॥
 ਜੇ ਬਹਿ ਰਹਾਂ ਤਾਂ ਆਖੀਐ ਬੈਠਾ ਸਥਰ ਘਤ॥
 ਉਠ ਜਾਈ ਤਾਂ ਆਖੀਐ ਫਾਰੁ ਗਇਆ ਸਿਰ ਘਤਿ॥
 ਜੇ ਕਰਿ ਨਿਵਾਂ ਤਾਂ ਆਖੀਐ ਡਰਦਾ ਕਰੇ ਭਗਤ॥
 ਕਾਈ ਗਲੀ ਨ ਮੇਵਨੀ ਜਿਥੇ ਕਢਾਂ ਝੌਂਤ॥
 ਏਥੈ ਓਥੈ ਨਾਨਕਾ ਕਰਤਾ ਰਥੈ ਪਤਿ॥ (ਜਨਮਸਾਖੀ ਵਿਚੋਂ)

ਭਾਈ ਲਾਲੋ, ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਐਸਾ ਹੈ।

ਇਕ ਉਹ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤ ਜਾਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ
 ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
 ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੀਏ। ਜਿਹੜੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
 ਨੇ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜਾ
 ਕੇ ਕੀ ਹੋਏਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰੀ,
 ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ
 ਈਰਖਾ ਕਰਨਗੇ, ਵਿਵਾਦ ਕਰਨਗੇ, ਝਗੜੇ ਕਰਨਗੇ। ਸੇਵਾ
 ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ
 ਜਾ ਕੇ ਗੋਤੇ ਖਾਣਗੇ, ਭਵਜਲ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੱਢਣੇ ਨਹੀਂ।
 ਨਾ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣਨੀ ਹੈ -

ਜਮ ਪੁਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਨਿ ਕੋ ਸੁਣੈ ਨ ਪੁਕਾਰਾ॥

ਅੰਗ - 513

ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ
 ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ
 ਕਹੀ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ

ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬਤ ਕਾ ਭਲਾ।

ਕਹਿੰਦੇ ਉਹਦਾ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਉਜਲਾ ਹੋ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਲਾਲੋ, ਐਹ
 ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਬੇਅੰਤ ਬੋਝ ਚਾੜ੍ਹ
 ਰਹੇ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਕੇ। ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ
 ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ। ਈਰਖਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਬੋਲ ਕਬੋਲ ਕਹਿ
 ਰਹੇ ਨੇ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ
 ਤਾਂ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।
 ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਨਿੰਦਉ ਨਿੰਦਉ ਮੋ ਕਉ ਲੋਗੁ ਨਿੰਦਉ॥

ਨਿੰਦਾ ਜਨ ਕਉ ਖਰੀ ਪਿਆਰੀ॥

ਅੰਗ - 339

ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਉਤੇ ਬੇਅੰਤ-ਬੇਅੰਤ ਪਾਪ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੈ ਕੀ ਨਾਹੀ ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਕਰੰਨਿ॥
ਅੰਗ - 755

ਸੋ ਭਾਈ ਲਾਲੋ, ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਨਿੰਦਿਆ ਸੁਣ ਸੁਣਕੇ, ਚੰਗਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣੀਏ। ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਨੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ। ਇਹ ਅਵੱਗਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਇਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸ਼ਹਿਰ। ਪਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਆਰ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਛੱਡਾਂ? ਇਥੇ ਰਹੀ ਜਾਓ ਅੰਦਰ, ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਓ, ਤਰਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਦੇਖੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਰਦਾਨਿਆ! ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਤੋਂ ਇਹ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਦਾਰਥ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਪਏ ਨੇ ਸਾਰੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਭੁੱਖ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਤੂੰ ਤਲਵੰਡੀ ਜਾਇਆ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਨੂੰ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਨਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਡੋਰੀਆਂ ਸਾਡੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਪਾ ਦਿਤੀਆਂ।

ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਬਹੁਤੁ ਘਿਣਾਵਣੇ॥
ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਬੇਦ ਪੜਾਵਣੇ॥
ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਤੀਰਥਿ ਨਾਈਐ॥
ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਧਰਤੀ ਧਾਈਐ॥
ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਕਿਤੇ ਸਿਆਣਪੈ॥
ਨਾ ਤੂ ਆਵਹਿ ਵਸਿ ਬਹੁਤਾ ਦਾਨੁ ਦੇ॥
ਸਭੁ ਕੋ ਤੇਰੈ ਵਸਿ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰਾ॥
ਤੂ ਭਗਤਾ ਕੈ ਵਸਿ ਭਗਤਾ ਤਾਣੁ ਤੇਰਾ॥

ਅੰਗ - 962

ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਸ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਨੂੰ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਭਾਵੇਂ ਨਿੰਦਿਆ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਬੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਤੇ ਫੇਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੱਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ, ਜਲ ਪਾਣੀ ਛਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਰੋੜੀ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਰੁੱਖੀ ਮਿੱਸੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ,

ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਮੇਰੇ ਗਰੀਬ ਦੇ ਅੰਨ ਨੂੰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੋ। ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਦੇਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਭੋਜਨ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਛਕਦੇ ਨੇ। ਕਿਉਂ ਛਕਦੇ ਨੇ? ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਤੋਂ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਉਹ ਦਾਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ। ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਖਤਰੀ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਿਨਾਂ ਚੌਂਕੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛਕਦੇ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਜਾਤ ਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛਕਦੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਨਹੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਲਿਆ ਰਹੇ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਗੁਣ ਤੇ ਰੀਝਦੇ ਨੇ, ਕਿੰਨੇ ਗੁਣ ਹੋਣ। ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਪਿਆਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਲੇਕਿਨ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਰੀਝਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ। ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਗਿਆਨੀ ਹੋਵੇ, ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਕਥਾਕਾਰ ਹੋਵੇ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਔਕੜ ਦੂਲੈਂਕੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਬੋਲੇ, ਕਿਸੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੀਝਦਾ। ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਤਾਰ ਜਿਹੜੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਦੇ ਨੇ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਪਾਣੀ ਛਕ ਕੇ, ਜਲ ਪਾਣੀ ਛਕ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਰੋੜੀ ਸਾਹਿਬ, ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਾਲੋ ਨੂੰ ਸੁਣਾ-ਸੁਣਾ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਸੁਣਾ-ਸੁਣਾ ਕੇ, ਲੋਕ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦੇਖੋ ਜੀ, ਧਰਮ ਦਾ ਤਾਂ ਨਾਸ਼ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਇਹ ਕੁਰਾਹੀਆ ਆਇਆ ਹੈ ਇਥੇ ਉਹਨੇ ਰਾਹ ਸਾਰੇ ਭੰਨ ਦਿਤੇ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ, ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਜਿਨ ਅੰਤਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ
ਤੇ ਜਨ ਸੁਖੜ ਸਿਆਣੇ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਅੰਗ - 450

ਸੰਤਾ ਨਾਲਿ ਵੈਰੁ ਕਮਾਵਦੇ ਦੁਸਟਾ ਨਾਲਿ ਮੋਹੁ ਪਿਆਰੁ॥
ਅਗੈ ਪਿਛੈ ਸੁਖੁ ਨਹੀ ਮਰਿ ਜੰਮਹਿ ਵਾਰੋ ਵਾਰ॥
ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਕਦੇ ਨ ਬੁਝਈ ਦੁਬਿਧਾ ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ॥
ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨਾ ਨਿੰਦਕਾ ਤਿਤੁ ਸਚੈ ਦਰਬਾਰਿ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਵਿਹੁਣਿਆ ਨਾ ਉਰਵਾਰਿ ਨ ਪਾਰਿ॥

ਅੰਗ - 649

ਨਾ ਇਥੇ ਜੋਗੇ ਨਾ ਦਰਗਾਹ ਜੋਗੇ, ਇਹ ਨਿੰਦਕਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੋ ਆਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਰੂਪ ਸੀ, ਨਿੰਦਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਕੁਰਾਹੀਆ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਆਪ-ਗੁਦਰਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਭੂਤਨਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਬੇਤਾਲਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿੰਨੇ ਮੂੰਹ ਓਨੀਆਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੋਲਾਨੇ ਵੀ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੀ ਸੋਚਦੇ ਨੇ। ਉਚੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ

ਇਹਨੂੰ ਇਥੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਥੇ ਰਹਿਣ ਨਾ ਦੇਈਏ। ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਸੋਚੋ, ਸਾਂਝੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਇਥੋਂ ਚਲਿਆ ਜਾਹ। ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰੇ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਹਿ ਨਾ ਸਕੀਏ। ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਛੱਡੋ, ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਨੌਕਰੀ ਸੀ ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ, ਮੋਦੀ ਦੀ, ਮੋਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਿਹਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਸੋ ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਛੱਡ ਕੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੁਰਦੇ ਨੇ ਨਾ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜੀ ਨੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੇ ਪਾ ਦਿਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਲੱਤ ਫੜ ਲਈ ਛੱਡਣ ਨਾ। ਆਪ ਵੈਰਾਗ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਏਗਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ 793 ਰੁਪਈਏ ਬਚੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਲੱਖ ਸੀਗੇ। ਕੋਈ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਐਨੀ ਆਮਦਨ ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਲੀਏ! ਆਹ ਤਾਂ ਦੋ ਰੋਂਦੇ ਨੇ, ਇਥੇ ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਰੋ ਰਹੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਾਂ। ਇਥੇ ਤੂੰ ਇਕੱਲੀ ਹੈਂ ਜਿਹਨੂੰ ਵਿਛੋੜਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਨੇ। ਮੈਨੂੰ ਰੋਕ ਨਾ, ਮੇਰੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਾ।

ਸੋ ਅੱਜ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਨੇ, ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਕੀਤਾ। ਬੜਾ ਬੇਈਮਾਨ ਸੀ, ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਸੀ, ਛਲੀਆ, ਕਪਟੀ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਸੀ। ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਰੋਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਕੱਟ ਲਿਆਉਣੀਆਂ। ਪਸ਼ੂ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆਉਣੇ। ਜਿੰਨਾ ਗਿਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਐਨਾ ਦੁਖ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਖਾਂ ਤੇ ਪੜਦਾ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਜੋ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੇ ਲੁਟੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪੂਰੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ, ਮਠਿਆਈਆਂ ਬਣਾ ਕੇ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ ਨਾਉਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਉਹਦਾ ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ। ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਾ ਰਹੇ, ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਨਾ ਰਹੇ ਜਿਹੜਾ ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਦਾ ਪੁਸ਼ਾਦਾ ਨਾ ਛਕੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਜੇ ਘਰ ਹੀ ਨੇ। ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ ਕਿ ਓ ਭਾਈ ਲਾਲੋ! ਤੇਰੇ ਘਰ ਵੀ ਇਕ ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ਬੜਾ ਬੁਰਾ ਮੰਨਿਆ ਉਸ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਕੁਛ ਅਦਬ ਨਾਲ ਤਾਂ ਬੋਲੋ। ਕਹਿੰਦੇ

ਅਦਬ ਕਾਹਦਾ, ਅੱਜ ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਨੂੰ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਆਈਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਾ ਸੁਣੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਆਪਾਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਸਭ ਨੂੰ ਨਿਉਂਦਾ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜੀ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਇਥੇ ਇਕ ਤਪਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੁਰਾਹੀਆ ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਨਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਰਿਹਾ। ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਜਾਓ ਜਾ ਕੇ ਪੰਜ ਸੱਤ ਜਣੇ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਕੇ ਆਓ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਰੋੜੀ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਤਪਾ-ਤਪਾ, ਤੈਨੂੰ ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਨੂੰ ਜੇ ਭੁੱਖ ਨਾ ਹੋਵੇ ਫੇਰ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਆਉਣਾ ਪਏਗਾ, ਖਾਣਾ ਪਏਗਾ। ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦਓ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਕੀ ਪਰਵਾਹ ਸੀ ਮਲਕ ਦੀ। ਮਲਕ ਨੂੰ ਪਰਵਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ ਜੋ ਉਹਦੀ ਰਿਆਇਆ ਬਣ ਕੇ ਵਸ ਰਹੇ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤਕ ਗਰਜ਼ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਉਹਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦਾ, ਉਹ ਪਰਵਾਹ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਕਾਹਦੀ ਪਰਵਾਹ। ਮਸਤ ਰਹੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਧੂ ਜੋ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਜਾ ਕਾ ਕਹਿਆ ਦਰਗਹ ਚਲੈ॥

ਸੋ ਕਿਸ ਕਉ ਨਦਰਿ ਲੈ ਆਵੈ ਤਲੈ॥ ਅੰਗ - 186

ਜਿਹਦਾ ਕਹਿਆ ਹੋਇਆ ਦਰਗਾਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਹਨੂੰ ਨਿਗ੍ਰਾ ਬੱਲੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਝਾਕਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੂਹਰੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੋ, ਗੋਡੇ ਰਗੜੋ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨਾ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਨੂੰ ਮਨਾ ਲਿਆ। ਤੇ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਾਹਦੀ ਪਰਵਾਹ।

ਜਾ ਕੇ ਮਲਕ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚੁਕ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਬੜਾ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ? ਜਾਓ ਜਾ ਕੇ ਪੰਜ ਸਿਪਾਹੀ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਕੇ ਆਓ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਲਾਲੋ ਦੇ ਘਰ ਨੇ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਆਏ, ਰੋਹਬ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਨੇ, ਲਾਲੋ ਨੂੰ ਘੂਰ-ਘੂਰ ਬੋਲਦੇ ਨੇ। ਲਾਲੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਦੱਸੋ, ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਹੋਵੇ? ਕਹਿੰਦੇ ਨਾਨਕ ਕਿਥੇ? ਕਹਿੰਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਐਨੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਦੱਸੋ ਭਾਈ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਚਲ ਕੇ ਉਥੇ

ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਖਾਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਭੁੱਖ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਅਸੀਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਚਲੋ ਭਾਈ ਅਸੀਂ ਚਲਦੇ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਲਾਲੋ ਐਉਂ, ਕੁਝ ਭੋਜਨ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਤੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਲੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਦੋਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਦੇਖ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖੜੇ ਸੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮਲਕ ਜੀ ਉਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਲਕ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਿਉਂ ਭੋਜਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹਦੇ ਕੋਲ ਗਏ ਸੀ ਨਾ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਚਨ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜੇ ਬਚਨ ਇਹਨੇ ਕਰੇ ਅਸੀਂ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਮਲਕ ਗੇੜੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਲੱਗ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਆ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਕਿ ਮੇਰੇ ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਏ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੀ ਪੁਛਦੇ ਓਂ ਮਲਕ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਪ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਭੋਜਨ ਹੈ ਤੇ ਸੂਦਰ ਦੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਮਲਕ ਵੱਡਾ ਧਰਮੀ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਉਹਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਕਰਿਆ ਹੈ। ਓਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਧਾਰ ਲੱਗੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਇਕ ਉਹ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸੂਦਰ ਦੇ ਘਰ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਦੋਨੋਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਗਏ। ਮਲਕ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਠਠਬਰ ਗਿਆ। ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੇਰੇ ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸੂਦਰ ਦੇ ਘਰ ਤੂੰ ਰੋਟੀਆਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈਂ। ਸਾਰੀ ਮਰਿਆਦਾ ਤੂੰ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਲਕ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਹੋਂ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਲਕ ਜੀ! ਇਹ ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਕਿਥੋਂ ਬਣੀਆਂ? ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਵਰਗ ਦੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੀ, ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਸੀ, ਦਾਨ ਲੈਂਦੇ ਸੀ। ਜਗ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਜਗ ਕਰਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ

ਬੰਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਉਹ ਗਿਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਾਤ ਪੱਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਯੁੱਧ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਫੌਜ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੱਤਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਵਣਜ ਵਪਾਰ, ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਉਹਨੂੰ ਵੈਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਦੂਜੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਕੰਮ ਸੀ ਜੇ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਡੰਗਰ ਘਰ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਹੇ ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਬਦਬੂ ਫੈਲਦੀ ਹੈ, ਪੰਨ ਨੇ ਉਹ ਬੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਡੰਗਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹਵਾ ਵੀ ਸੁਧ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਤਾਂ ਜਗ੍ਹਾ ਵੀ ਸੁਧ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਤਾਂ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਪਾਓਂਗੇ ਤੁਸੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਦਰ ਕਹਿਣ ਲਗ ਗਏ। ਜਾਤ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਵੰਡ ਸੀ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪਈ ਹੋਈ। ਲੇਕਿਨ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਜਾਤਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਮਨੁੱਖ ਕੀ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਪੰਜ ਤੱਤ ਦਾ ਪੁਤਲਾ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਜੋਤ ਹੈ। ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ ਰੱਬ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ।

ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਉਥੇ ਨਾ ਦੇਹ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਜਾਤ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਜਾਣਦਾ। ਮੇਰੇ ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਦੇ ਵਿਚ ਖਾਣਾ ਖਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਹੈ, ਲਹੂ ਤੇ ਰਾਦ ਦਾ ਅੰਬਾਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੌਣ ਖਾਵੇਗਾ ਇਹਨੂੰ। ਕਹਿੰਦਾ ਨਾਨਕ, ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ। ਐਡੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਛਕ ਗਏ। ਤਾਂ ਹੀ ਕੁਰਾਹੀਆ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜਣੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਲਿਆ। ਸਾਰੇ ਭੋਜਨ ਲੈ ਆਂਦੇ, ਭਰ ਲਿਆਂਦਾ ਥਾਲ। ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋ, ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਰੁੱਖਾ ਸੁੱਕਾ ਟੁਕੜ ਲਿਆ। ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਨੁੱਭ ਦੇ ਵਿਚ ਲਕੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਕੱਢ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿਤਾ। ਸਾਰੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਨੇ। ਬੇਅੰਤ ਸਾਧੂ ਮਹਾਤਮਾ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਜਨੇਊਆਂ ਵਾਲੇ। ਸਾਰੇ ਵਰਣ ਖੜੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਉਚੇ ਹੱਥ ਕਰ ਲਏ। ਇਕ ਹੱਥ ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦਾ। ਘੁਟਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਐਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਲਹੂ ਦੀ ਧਾਰ ਚਲ ਪਈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲਾਲੋ ਦੇ ਟੁੱਕੜ 'ਚੋਂ ਦੁੱਧ ਦੀ ਧਾਰ ਚਲ ਪਈ। ਬਰਤਨ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਥੱਲੇ। ਚੁੱਕੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਆਹ ਪੀ ਲੈ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਪੀ ਲਏਂਗਾ। ਆਹ ਖੂਨ ਤੂੰ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈਂ ਫੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਫੇਰ ਭਾਲਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਇਹਦਾ ਮੈਨੂੰ ਫਲ ਹੋਵੇ। ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ, ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਆਹ ਹੈ ਦੱਸਾਂ ਨੌਂਗਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ। ਇਹਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਵੀ ਖਾਏਗਾ

ਉਹਦੀ ਲਿਵ ਲਗ ਜਾਏਗੀ। ਤੇਰੇ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਖਾਏਗਾ ਉਹਦੇ ਕਰਮ ਧਰਮ ਸਾਰੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਇਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ।

ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਸਾਰੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਨੇ, ਘਰਵਾਲੀ ਵੀ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੰਦਰੋਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਂ ਮੈਂ ਪਾਪ ਕਰੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਲੁੱਟੇ ਲੋਕ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਇਸ ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਆਹ ਅੰਨ ਖਲਾ ਕੇ ਤੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈਂ। ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦਾ ਅੰਨ, ਦੱਸਾਂ ਨੌਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ, ਸੁਭ ਅੰਨ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਇਹਨੂੰ ਨਿੰਦਦਾ ਹੈਂ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਉਠ ਕੇ ਬੇਧੜਕ ਤੁਰ ਪਏ। ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਫੜੇ ਇਸ ਅਹੰਕਾਰੀ ਬੰਦੇ ਨੇ। ਪਿਛੋਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਚੇਟਕੀ ਹੈ ਚੇਟਕੀ ਨਿਗ੍ਰਾ ਬੰਨ੍ਹ ਗਿਆ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ। ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮਲਕ ਜੀ, ਆਹ ਕੋਲੀ ਤਾਂ ਭਰੀ ਪਈ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਵੀ ਉਹਨੇ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰੋਟੀਆਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਕਦੇ ਖੂਨ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਦੁੱਧ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਮਨ 'ਚ ਰਿਹਾ ਕਿ ਬਦਲਾ ਲਵਾਂਗਾ।

ਇਥੇ ਦਾ ਜੋ ਕਿਲੇ ਦਾ ਨਵਾਬ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਜ਼ਾਲਮ ਖਾਨ ਸੀ, ਸੀਗਾ ਵੀ ਬੜਾ ਜ਼ਾਲਮ। ਬਹੁਤ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਦਾ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਦਮੀ ਤਪ ਕਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਪ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਪਦਵੀ ਤੇ ਆਪ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜ਼ੋਰ ਵਾਲੀ ਤੇ ਫੇਰ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ। ਲੇਕਿਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਜੋ ਨਿਆਂ ਹੈ ਅਟੱਲ ਹੈ, ਉਹ ਅਟੱਲ ਹੈ, ਉਹ ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਬੇੜਾ ਭਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਡੁੱਬ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਨਵਾਬ ਦਾ ਕਿਲੇਦਾਰ ਦਾ ਲੜਕਾ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਖਬਰ ਲੈਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮਲਕ ਜੀ, ਲੜਕਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬੀਮਾਰ ਹੈ, ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ, ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਕਹਿੰਦਾ ਇਲਾਜ ਤਾਂ ਹੈਗਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਤੁਸੀਂ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਓ ਕਰਨੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਕਿਥੋਂ ਲਿਆਵਾਂ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ। ਦੋ ਚਾਰ ਦੇ ਨਾਉਂ ਲੈ ਦਿਤੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਰਨੀ ਵਾਲਾ, ਲਾਲੋ ਦੇ ਘਰ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਓਹੀ ਜਿਹਨੇ ਤੇਰਾ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾਧਾ? ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਬੜਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਹੈ, ਚੇਟਕੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਲਿਆਓ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਨਵਾਬ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਨਾਨਕ ਤਪੇ! ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਏ ਹਾਂ? ਮਹਾਰਾਜ

ਕਹਿੰਦੇ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸ ਦਿਓ। ਲੜਕਾ ਠੀਕ ਕਰਦੇ, ਲੜਕਾ ਬੀਮਾਰ ਹੈ, ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਕੋਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਬਰ ਤਾਂ ਮੰਗਾ ਲਓ। ਏਧਰ ਕਬਰ ਲਿਆਉਣ ਬੰਦਾ ਭੇਜ ਦਿਤਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਤੁਸੀਂ ਦਾਨ ਮੰਗਦੇ ਓਂ ਕਿ ਜ਼ੋਰ ਮੰਗਦੇ ਓਂ। ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਦੇ ਰਹਿਮਤ ਮਿਲੀ ਹੈ? ਅਸਰ ਕਦੇ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਨਾਲ। ਜ਼ੋਰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

*ਕਬੀਰ ਜੋਰ ਕੀਆ ਸੋ ਜੁਲਮੁ ਹੈ ਲੇਇ ਜਬਾਬੁ ਖੁਦਾਇ॥
ਦਫਤਰਿ ਲੇਖਾ ਨੀਕਸੈ ਮਾਰ ਮੁਹੈ ਮੁਹਿ ਖਾਇ॥*

ਅੰਗ - 1375

ਜਦੋਂ ਦਫਤਰ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨਾ ਜ਼ੋਰ ਕਰਿਆ ਹੈ ਇਹਨੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਉਤੇ, ਫੇਰ ਜੁੱਤੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਮੂੰਹ ਦੇ ਉਤੇ। ਕਬਰ ਆ ਗਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਜੀ, ਲੜਕਾ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਕੁਛ ਸੁਝਦਾ ਨਹੀਂ। ਅਫਸੋਸ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿਉਂ ਭਾਈ ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ! ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਵੀ ਕਦੇ ਰਹਿਮਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜ਼ੋਰ ਨੂੰ ਫਲ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜੁਲਮ ਦਾ। ਅੱਜ ਤਕ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਆਦਮੀ ਬੀਜਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਕੁਛ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਨਿਮਰਤਾ, ਪਿਆਰ, ਰਹਿਮਤ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ।

*ਫਰੀਦਾ ਲੋੜੈ ਦਾਖ ਬਿਜਉਰੀਆਂ ਕਿਕਰਿ ਬੀਜੈ ਜਟੁ॥
ਹੰਢੈ ਉੰਨ ਕਤਾਇਦਾ ਪੈਧਾ ਲੋੜੈ ਪਟੁ॥ ਅੰਗ - 1379*

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿਲੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ! ਤੂੰ ਰਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ, ਤੂੰ ਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜ਼ੋਰ ਨੂੰ ਫਲ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜੁਲਮ ਦਾ। ਜੁਲਮ ਦਾ ਜੋ ਫਲ ਲਗਣਾ ਸੀ ਲਗ ਗਿਆ, ਤੇਰਾ ਲੜਕਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ, ਰਹਿਮਤ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮੰਗੀਦੀ ਹੈ, ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਮੰਗੀਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਜਿਹਦੇ ਪਿਛੇ ਤੁਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦੇ ਹੋ, ਕੋਹ ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰਦੇ ਓਂ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਅੱਜ ਤਕ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬਣੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ!

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। 13 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਉਹ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਲੇਖੇ ਪੱਤੇ ਲਏਗਾ। ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਕਿ ਮੈਂ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਕੋਈ ਟੁਕੜ ਲਿਆ ਆਪਣਾ, ਦੱਸਾਂ ਨੌਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਦਾ। ਭਾਈ

ਲਾਲੋ ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੋੜੀ ਜਿਹਾ ਟੁਕੜ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਐਉਂ ਕਰ ਇਹਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾ ਦੇ। ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਲੜਕਾ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਛਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਨਵਾਬ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਢਹਿ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪੀਰ ਜੀ! ਮੈਂ ਬੜੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਰਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਆਹ ਮਲਕ ਨੇ ਗਲਤ ਰਸਤੇ ਪਾਇਆ। ਲਾਲ ਅੱਖਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਲ ਨੂੰ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨਾ ਇਹਨੂੰ ਕੁਛ ਨਾ ਕਹਿ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਲਕ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਹਦੇ ਵੀ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਉਹਨੇ ਵੀ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਚੇਟਕੀ ਫਕੀਰ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਐਵੇਂ ਜਾਤ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਰੱਥ ਨੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਤੁਹਾਡਾ ਪਾਪ ਐਨਾ ਭਰ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚੋਂ। ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੁਹਾਨੂੰ।

ਉਹ ਲੇਖ ਨਾ ਲਿਖੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦੇਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਐਨੇ ਬਚਨ ਸੁਣੇ, ਉਸ ਜ਼ਾਲਮ ਖਾਨ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜ ਲਏ। ਨੇਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੀਰ ਜੀ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼-ਬਖਸ਼ਿਸ਼। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਸਾਡੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ। ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਦੌੜ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਹੇ ਨਾਨਕ! ਤੂੰ ਸਚਮੁੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈਂ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਸਾਰ ਨਾ ਜਾਣੀ। ਤੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ। ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ, ਸਾਡੀਆਂ ਗੁਸਤਾਖੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਵੇਰ ਪਾਪ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੱਢ ਦਿਓ ਬਾਹਰ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਠਹਿਰੇ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ। ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ, ਸਾਧੂ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ ਦਿਤੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਜ਼ਾਲਮ ਖਾਨ! ਭਾਣਾ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। 13 ਸਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਨੂੰ ਇਥੇ -

ਕਾਇਆ ਕਪੜ ਟੁਕੁ ਟੁਕੁ ਹੋਸੀ

ਹਿਦੁਸਤਾਨੁ ਸਮਾਲਸੀ ਬੋਲਾ॥

ਅੰਗ - 723

ਇਥੇ ਕਾਇਆਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹ ਬਖਸ਼ਵਾ ਲਓ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, ਆ ਜਾਓ, ਮੇਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁਲ੍ਹੋ ਨੇ ਲੁੱਟ ਲਓ ਮੇਰਾ ਘਰ। ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿਓ। ਲਿਸਟਾਂ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀਹਦਾ-ਕੀਹਦਾ ਮੈਂ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੱਡੇ ਲੈ ਕੇ ਆ ਜਾਓ, ਭਰ ਲਓ ਸਮਾਨ ਦੇ। ਸਾਰਾ

ਘਰ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੇਰਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਲੁਟਾ ਦਿਤਾ ਪਾਪ ਦੀ ਕਮਾਈ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਮੈਂ ਕਿਹੜੀ ਕਿਰਤ ਕਰਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਖ, ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਰਾਜ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣਾ, ਤਰਖਾਣ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੁੰਦੀ ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਸਮਾਨ ਬਣਾਉਣਾ, ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਲੋਹੇ ਦਾ ਸਮਾਨ ਬਣਾਉਣਾ। ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ, ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਬੀਮਾਰਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ। ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਹਕੂਮਤ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਤੇਰੀ ਕਿਰਤ ਹੈ -

ਰਾਜੇ ਚੁਲੀ ਨਿਆਵ ਕੀ ਪੜਿਆ ਸਚੁ ਧਿਆਨ॥

ਅੰਗ - 1240

ਤੂੰ ਨਿਆਂ ਕਰ, ਸੱਚ ਦੀ ਕਿਰਤ, ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰ, ਅਭਿਮਾਨ ਵਿਚ ਨਾ ਆ। ਸੁਣ ਸਭ ਦੇ ਦੁਖ, ਸੇਵਾ ਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿਲੇ ਸੀ ਉਹ ਫਤਹਿ ਕੀਤੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਿਆ ਕਰੋ।

ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮਲਕ ਜੀ, ਜੇ ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਛਕਾ ਦਿਓ, ਨੰਗੇ ਨੂੰ ਕਪੜਾ ਦੇ ਦਿਓ, ਲੋੜਵੰਦ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਦਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਆਹ ਵਿਹਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਲਾ ਦੇਣੇ ਮਾਲ ਪੂੜੇ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਲੈਣਾ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਫਲਿਆ ਕਰਦਾ। ਤੂੰ ਹੁਣ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਕਰ, ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾ। ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਚਾਨਣਾ ਰਹੇਗਾ। ਜਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕੇਗਾ, ਉਹਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵੀ ਨਾਮ ਦੀ ਰੌਂ ਚਲ ਪਵੇਗੀ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਪਾ ਕੇ, ਅਨੇਕ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਕਰਕੇ, ਭਾਈ ਲਾਲੋ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪ ਇਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

‘ਆਤਮ ਮਾਰਗ’ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਉਹ ਮਾਰਗ, ਉਹ ਰਸਤਾ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਬਾਹਰੀ ਸਰੀਰਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੀ ‘ਸਤਿ’ ਮੰਨ ਕੇ, ਸਭੋ ਕੁਝ ਮੰਨ ਕੇ, ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਬਿਬੇਕ-ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੀ ‘ਸਤਿ’ ਤੇ ‘ਅਸਤਿ’ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਿਵੇਕੀ-ਪੁਰਸ਼ ‘ਅਸਤਿ’ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ‘ਸਤਿ’ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ, ਗੁਰੂ ਪੀਰਾਂ, ਆਤਮਿਕ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਆਤਮਿਕ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਕੇਵਲ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ, ਸਰੀਰਕ ਜੀਵਨ, ਕਰਮ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਜੀਵਾਂ ਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਇਹ ਜੀਵਨ ਸੁਖ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸਹਿਜ, ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਸਲ ਅਨੰਦ, ਅਸਲ ਰਸ, ਵਿਸਮਾਦ, ਸੁਖ, ਸਹਿਜ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਆਤਮਾ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਐਸਾ ਗਿਆਨ ‘ਆਤਮ-ਮਾਰਗ’ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਮਾ ਦੁਰਲੱਭ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੁਰਲੱਭ ਵਸਤੂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਸ ਸੀਮਤ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਮਨੁੱਖ ਸਰੀਰਕ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਘਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਘਟਦਾ ਘਟਦਾ ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਇਹ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਤਾਂ ਚਿੱਤ ਚੇਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਬੀਰ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਇਸ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਦਿਨ ਤੇ ਪਹਰ ਪਹਰ ਤੇ ਘਰੀਆਂ ਆਵ ਘਟੈ ਤਨੁ ਛੀਜੈ॥
ਕਾਲ ਅਹੇਰੀ ਫਿਰੈ ਬਧਿਕ ਜਿਉ ਕਹਹੁ ਕਵਨ ਬਿਧਿ ਕੀਜੈ॥
ਸੋ ਦਿਨੁ ਆਵਨ ਲਾਗਾ॥

ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਕਹਹੁ ਕੋਊ ਹੈ ਕਾ ਕਾ॥
ਜਬ ਲਗੁ ਜੋਤਿ ਕਾਇਆ ਮਹਿ ਬਰਤੈ ਆਪਾ ਪਸੁ ਨ ਬੁਝੈ॥
ਲਾਲਚ ਕਰੈ ਜੀਵਨ ਪਦ ਕਾਰਨ ਲੋਚਨ ਕਛੁ ਨ ਸੁਝੈ॥
ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਪ੍ਰਾਨੀ ਛੋਡਹੁ ਮਨ ਕੇ ਭਰਮਾ॥
ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਰੇ ਪ੍ਰਾਨੀ ਪਰਹੁ ਏਕ ਕੀ ਸਰਨਾਂ॥

ਅੰਗ - 692

ਸਾਧਨ ਵੀ ਦਸ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਇਕ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ‘ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਰੇ ਪ੍ਰਾਨੀ’ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ-ਜਪ-ਸਿਮਰਨ-ਗੁਣ-ਗਾਇਨ ਹੀ ਸਰਵੋਤਮ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਐਸੀ ਬਾਤ ਹੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ -

ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਉ ਮਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਿ ਪਿਆਰਿ॥

ਅੰਗ - 50

ਸੀਮਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਆਇਆ ਮਨੁੱਖ ਕਿੰਨੇ ਅਡੰਬਰ ਰਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ? ਕੋਠੀਆਂ, ਮਹੱਲ ਮਾੜੀਆਂ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਜਾਇਦਾਦਾਂ, ਦੇਸ਼, ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਪਾਰ, ਬਾਗ ਪਰਿਵਾਰ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ, ਦੋਸਤੀਆਂ, ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ, ਝਗੜੇ ਫਸਾਦ ਐਨਾ ਮਾਇਆ ਜੰਦਾਲ ਪਸਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਰਤੀ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਨਾਲ ਤੁਰੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ -

ਬੈਰ ਬਿਰੋਧ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹ॥

ਝੂਠ ਬਿਕਾਰ ਮਹਾ ਲੋਭ ਧ੍ਰੋਹ॥

ਇਆਹੂ ਜੁਗਤਿ ਬਿਹਾਨੇ ਕਈ ਜਨਮ॥

ਨਾਨਕ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਆਪਨ ਕਰਿ ਕਰਮ॥ ਅੰਗ - 268

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਚਰਵਾਹਾ ਬਾਹਰ ਪਸ਼ੂ ਚਰਾਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਚਰਾਗਾਹ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਅਡੰਬਰ ਨਹੀਂ ਰਚਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਮ ਪੈਣ ਤੇ ਘਰ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਘਰ ਜਾਂ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਠਹਿਰਿਆ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਵੀ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੇ ਉਥੋਂ ਚਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਇਹ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰਾਤ ਮੁੱਕਣ ਤੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਗ ਪਰਿਵਾਰ, ਸੰਸਾਰ, ਗ੍ਰਹਿਸਤ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਗਫਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਤਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਗੀਚੀ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸੈਰ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਤ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ‘ਮੈਂ, ਮੇਰੀ’ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਰੈਣ ਮੁਕਣ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵੀ ਸਭ ਕੁਝ ਇਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਪੈਣਗੇ। ਇਸ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਵਾਕ ਹੈ -

ਗੋਇਲਿ ਆਇਆ ਗੋਇਲੀ ਕਿਆ ਤਿਸੁ ਡੰਫੁ ਪਸਾਰੁ॥

ਮੁਹਲਤਿ ਪੁੰਨੀ ਚਲਣਾ ਤੂੰ ਸੰਮਲੁ ਘਰ ਬਾਰੁ॥

ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਉ ਮਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸੇਵਿ ਪਿਆਰਿ॥

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 12 ਤੇ)

ਚਉਥੈ ਪਹਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ

ਸੁਰਤਿਆ ਉਪਜੈ ਚਾਉ

(ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਕੀਤੇ ਬਚਨ)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ

ਹੁਕਮਨਾਮਾ

ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰੁ ੨ ਚਉਪਦੇ
 ੧ੳ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
 ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੂ ਮੇਰਾ ਗੁਰ ਹਾਈ॥
 ਸੁਣਿ ਮੀਤਾ ਜੀਉ ਹਮਾਰਾ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਸੀ
 ਹਰਿ ਦਰਸਨੁ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਈ॥
 ਸੁਣਿ ਮੀਤਾ ਪੂਰੀ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਈ॥
 ਇਹੁ ਮਨੁ ਤੇਰਾ ਭਾਈ॥ ਰਹਾਉ॥
 ਪਾਵ ਮਲੋਵਾ ਮਲਿ ਮਲਿ ਧੋਵਾ ਇਹੁ ਮਨੁ ਤੈ ਕੂ ਦੇਸਾ॥
 ਸੁਣਿ ਮੀਤਾ ਹਉ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ ਆਇਆ
 ਪ੍ਰਭ ਮਿਲਉ ਦੇਹੁ ਉਪਦੇਸਾ॥
 ਮਾਨੁ ਨ ਕੀਜੈ ਸਰਣਿ ਪਰੀਜੈ ਕਰੈ ਸੁ ਭਲਾ ਮਨਾਈਐ॥
 ਸੁਣਿ ਮੀਤਾ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ ਤਨੁ ਅਰਪੀਜੈ
 ਇਉ ਦਰਸਨੁ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਾਈਐ॥
 ਭਇਓ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੰਤਨ ਕੈ
 ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਹੈ ਮੀਠਾ॥
 ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ ਗੁਰਿ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ
 ਸਭੁ ਅਕੁਲ ਨਿਰੰਜਨੁ ਡੀਠਾ॥ ਅੰਗ - 612

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਸਦਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਆਪ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ, ਨਾਮ ਦੇ ਰਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ ਪੀ ਕੇ ਅੰਦਰਲੇ 'ਦਿਬ ਨੇਤਰ' ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਗਏ।

ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ

ਬਿਖੈ ਬਨੁ ਫੀਕਾ ਤਿਆਗਿ ਗੀ ਸਖੀਏ
ਨਾਮੁ ਮਹਾ ਰਸੁ ਪੀਓ॥ ਅੰਗ - 803

ਵਿਹੁ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਫਿੱਕਾ ਰਸ ਹੈ। ਵਿਹੁ ਦੇ ਬਨ

(ਵਣ, ਜੰਗਲ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਫਿੱਕਾ ਰਸ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਹ ਤੇ ਤੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ ਪੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਰਸ ਨਹੀਂ ਪੀਤਾ -

ਬਿਨੁ ਰਸ ਚਾਖੇ ਬੁਝਿ ਗਈ ਸਗਲੀ.....॥

ਅੰਗ - 803

ਇਸ ਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੇ ਰਸ ਵੀ 'ਮਹਾਂ-ਰਸ' ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਸ ਹੈ ਨਹੀਂ -

..... ਸੁਖੀ ਨ ਹੋਵਤ ਜੀਓ॥ ਅੰਗ - 803

ਨਾਮ ਦੇ ਰਸ ਪੀਤੇ ਬਗੈਰ ਜੀਵ ਜੋ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਉਹ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੋ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲ ਨੇ, ਸਾਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੇ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਸ ਨੇ - ਰਸ ਸੋਨਾ, ਰਸ ਰੁਪਾ, ਕਪੜੇ ਵੀ ਰਸ ਨੇ, ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਵੀ ਰਸ ਹੈ, ਸਵਾਰੀਆਂ ਵੀ ਰਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਸਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਐਨੇ ਰਸ ਭਰੇ ਪਏ ਨੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿ ਨਾਮ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਸ ਨਹੀਂ ਕੁ-ਰਸ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਰਸ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਦੂਜੇ ਕੁ-ਰਸ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕੁ-ਰਸ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਆਦਮੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦਾ ਹੈ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਉਹ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਤੇ ਬੜਾ ਹੀ ਜਬਰਦਸਤ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੋਟ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਰਸ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਥਕੇਵਾਂ ਪੱਲੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰਸ ਨੇ ਉਹ ਕੋਈ ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ। ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਜੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਜੋ ਜੀਵ ਹੈ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ -

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਜੀਉ ਜਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ॥ ਅੰਗ - 14

ਹਰੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਅੰਦਰ ਜੋ ਕੁਝ ਫੁਲ ਹੈ ਉਹ ਜਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੈ ਆਪਣਾ ਗੁਰੁ ਪੁਛਿ ਦੇਖਿਆ ਅਵਰੁ ਨਾਹੀ ਥਾਉ॥

ਅੰਗ - 14

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਛ ਲਈ ਕਿ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਖੇੜਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਪਲ ਭਰ ਝਟਕੇ ਲਗਦੇ ਨੇ ਲੋਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਨਾਮ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਪੈ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੁਚੀ ਜਾਗ ਪਏ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਇਸ ਰਸ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ 'ਹਰਿ ਰਸ' ਸਾਧੂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਾਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਵੀ ਇਹ ਅਜੈਂਸੀ ਨਹੀਂ ਕੇਵਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤੀ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ -

ਸਾਈ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ਕੀਮ ਨ ਕੋਈ ਜਾਣਦੋ॥
ਜਿਨਾ ਭਾਗ ਮਥਾਹਿ ਸੇਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣਦੋ॥

ਅੰਗ - 81

ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਧੁਰ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਏਸ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਹੁ ਦੇ ਰਸਾਂ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਖਾਲੀ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਹਾਏ! ਹਾਏ!! ਕਰਦਾ।

ਸੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਣਾ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ, ਬਾਣੀ ਸੁਣਨੀ, ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥

ਅੰਗ - 643

ਸੋ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਪਏ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਨਵਾਂ ਗ੍ਰਹਿ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਘਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਨੇ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬੜਾ ਦੁਖ ਕੱਟਿਆ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਹੈ ਕਿ ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇ ਦਿਨ ਦਿਖਾਏ ਨੇ। ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੋਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦੇ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖਣ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

(ਪੰਨਾ 10 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਿਆ ਬੋੜੜੀ ਬਾਤ ਗੁਮਾਨੁ॥
ਜੈਸੇ ਰੈਣਿ ਪਰਾਹੁਣੇ ਉਠਿ ਚਲਸਹਿ ਪਰਭਾਤਿ॥
ਕਿਆ ਤੂੰ ਰਤਾ ਗਿਰਸਤ ਸਿਉ ਸਭ ਫੁਲਾ ਕੀ ਬਾਗਤਿ॥
ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਿਆ ਕਰਹਿ ਜਿਨਿ ਦੀਆ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਲੋੜਿ॥
ਸਰਪਰ ਉਠੀ ਚਲਣਾ ਛਡਿ ਜਾਸੀ ਲਖ ਕਰੋੜਿ॥
ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਭ੍ਰਮਤਿਆ ਦੁਲਭ ਜਨਮੁ ਪਾਇਓਇ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਸਮਾਲਿ ਤੂੰ ਸੋ ਦਿਨ ਨੇੜਾ ਆਇਓਇ॥

ਅੰਗ - 50

ਨਿਰਣਾ ਆਖਰੀ ਪੰਗਤੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ -

'ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਸਮਾਲਿ ਤੂੰ' ਨਾਮ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰ, ਨਾਮ ਧਨ ਇਕੱਤਰ ਕਰ, ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਅਮੋਲਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਹੋ ਲਾਹਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਧੋਅ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਜਪੁ, ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਲਕਸ਼ ਦੀ ਪਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਜੀਵਨ ਪਦੁ ਨਿਰਬਾਣੁ ਇਕੋ ਸਿਮਰੀਐ॥
ਦੂਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ ਕਿਨਿ ਬਿਧਿ ਧੀਰੀਐ॥

ਅੰਗ - 322

ਇਸ ਵਿਚ ਸਦੀਵੀ ਸੁਖ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਅਨੰਦ ਹੈ -

ਡਿਠਾ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ ਸੁਖੁ ਨ ਨਾਮ ਬਿਨੁ॥
ਤਨੁ ਧਨੁ ਹੋਸੀ ਛਾਰੁ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ਜਨੁ॥

ਅੰਗ - 322

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਠੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਐਸਾ ਗਿਆਨ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਲਿਖਤ ਨਾਮ-ਵਸਤੂ ਦਾ ਵਾਪਾਰ ਹੈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਹੀਰੇ, ਮੋਤੀ, ਜਵਾਹਰਾਤ ਸੋਹਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਸ਼ਕਾ ਕੇ, ਸਜਾ ਕੇ, ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਰਾਹੀਂ, ਐਸਾ ਮਾਖਿਉ ਮਿੱਠਾ ਮੇਵਾ ਹਾਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਚਖੋ, ਰਸ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਪਤੀਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਮੋਲਕ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਈਏ, ਸੁਖ, ਸਹਜ, ਅਨੰਦ ਮਾਣੀਏ, ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਬਣ ਆਵੇ, ਜਨਮ ਸਫਲਾ ਹੋਵੇ। ਆਪ ਜਪੋ, ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ-ਜਪ-ਜਾਪ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰੋ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉ, ਐਸਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੁਨ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-28-44)

ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨਾ। ਗਰੀਬ ਬਣ ਗਿਆ, ਰਾਜ ਛੁੱਟ ਗਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਗ ਆਈ ਤਾਂ ਇਕੋ ਸਵਾਲ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 'ਇਹ ਸੱਚਾ ਜਾਂ ਉਹ ਸੱਚਾ?' ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ, ਮਹਾਤਮਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਏ - ਉੜੀਸਾ ਦੇ ਵਿਚ, ਮਿਥਲਾਪੁਰੀ ਵਿਚ, ਨਾਲ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਮੈਂ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, 8 ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਆਇਆ। ਅਸ਼ਟਾਵਕੂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ, ਅੱਠ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵਲ ਪੈਂਦੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਾਜੇ ਦੇ ਪਾਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਮਹਾਤਮਾ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਬੱਚਾ ਜਦੋਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗਿਆ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰ ਦੀਆਂ, ਇਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਵਲ ਖਾਂਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਲੈ 8-9 ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਆਇਆ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਇਹ ਕਿਧਰੋਂ ਦੇ ਦਏਗਾ? ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਹੱਸ ਪਏ, ਉਹ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਚਿੜਾਉਣਾ ਕਰੀਦਾ ਹੈ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਰਾਜਨ! ਆਹ ਸਭਾ? ਇਸ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਭਾਲਦਾ ਹੈ?"

ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਬੜਾ ਸਖਤ ਲਫਜ਼ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਇਹ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਚਮਾਰਾਂ ਦੀ, ਚਮੜਾ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਭਾ ਹੈ।"

ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅੱਗ-ਬਗੋਲਾ ਹੋ ਗਏ, ਸਰਾਪ ਦੇਣ ਨੂੰ ਉਠ ਖੜੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਰਾਜਨ! ਇਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੰਡ ਦੇਹ ਤੇ ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਸਰਾਪ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੇਰੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬੇ-ਮਰਿਆਦਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।"

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਬਾਲ ਮੁਨੀ, ਬਾਲ ਰਿਸ਼ੀ! ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਅੱਖਰ ਬੜਾ ਸਖਤ ਬੋਲਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਵਾਪਸ ਲਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਂ ਸਤਿ ਦੀ ਬਾਤ ਕਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖਣ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਨਾਂਹ, ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਵਾਹਨ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਵਾਹਨ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ ਵਾਹਕ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਮਕਾਨ ਨਹੀਂ, ਹਾਂ ਮਕਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮੇਰੇ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ 5 ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ, ਚਮੜੇ ਦਾ ਹੈ। ਚਮੜਾ ਪਰਖਿਆ ਹੈ ਆਤਮ ਦਰਸ਼ੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਜੇ ਵਿੰਗ ਤੜਿੰਗਾ ਗੰਨਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਜੂਸ ਕਢੋ ਗਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਚਮੜੇ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਅੱਖਰ ਢੁਕਦਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ।"

ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ ਸਾਰੇ।

ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਬਹਿ ਜਾਓ ਚੌਕੀ ਤੇ।"

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, "ਸਵਾਲ ਕਰ।"

ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ, ਇਹ ਸੱਚਾ ਜਾਂ ਉਹ ਸੱਚਾ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਦੋਏ ਝੂਠੇ, ਸੱਚੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋਰ ਹੈ।"

ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੀ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾ, ਅਸੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ। ਤੂੰ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਸਵਾਲ ਕਰ ਅਸੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂਗੇ।"

ਅਖੀਰ ਇਹ ਬੜੀ ਲੰਮੀ-ਚੌੜੀ ਵਾਰਤਾ ਹੈ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਤੈਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਹੈ ਤੂੰ ਦਸਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ।"

ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੁਪਨਾ ਰਾਤ ਦਾ ਹੈ -

ਜੈਸਾ ਸੁਪਨਾ ਰੈਨਿ ਕਾ ਤੈਸਾ ਸੰਸਾਰ॥ ਅੰਗ - 808

ਆਪਾਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚੀ ਹੀ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਡਾ.

ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਤੋਂ, ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਤੋਂ। ਬਹੁਤ ਵਿਦਵਾਨ, ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾਇਆ 2500 ਬਿਸਤਰੇ ਦਾ ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਾ, ਮੁਖਾਲਫਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ। ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਇਹੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਢਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਆਦਮੀ ਦਾ ਐਸਾ ਖਿਆਲ ਬਣ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਗਲਤੀ ਕਰੀ। ਕੋਈ ਕੁਦਰਦਾਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਮੈਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਦਰ ਪੈਂਦੀ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਗਏ, ਮੈਂ ਦਰਖਤ ਥੱਲੇ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੀ ਆ ਗਏ, ਬਚਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਅੰਦਰ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਇਹ ਸਭ ਸੁਪਨੇ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਸੱਚ ਨਹੀਂ, ਹਉਮੈ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ, ਮਾਇਕ ਸੰਸਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਐਸਾ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ। **‘ਭਗਤਾ ਤੈ ਸੈਸਾਰੀਆ ਜੋੜੁ ਕਦੇ ਨ ਆਇਆ॥’** (ਅੰਗ - 145) ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਣ ਬੋਝ ਲਾਹ ਕੇ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਅੱਜ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਵਾਪਸ। ਸੋ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, “ਇਹ ਵੀ ਝੂਠਾ ਉਹ ਵੀ ਝੂਠਾ। ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਤੈਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਸੀ ਓਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਆਹ ਸੁਪਨਾ ਤੂੰ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।” ਜਾਗਰਤ ਅਵਸਥਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਰੀਆ ਪਦ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਸਾਰਾ ਹੀ -

ਤਿਹੀ ਗੁਣੀ ਸੰਸਾਰੁ ਭ੍ਰਮਿ ਸੁਤਾ ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ ਵਿਗਾਣੀ॥
ਅੰਗ - 920

ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਰਤ ਮੇਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਘੋੜੇ ਦੀ ਰਕਾਬ 'ਚ ਪੈਰ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰਕਾਬ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰਕਾਬ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਾਉਣ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਐਨੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਕਰਾ ਦੇ, ਉਹ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਸਭ ਨੇ ਨੀਵੀਆਂ ਪਾ ਲਈਆਂ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਕੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਵਿਚ ਐਸਾ ਵਿਦਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਕਰਾ ਦੇਵੇ?”

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਰਾਜਨ! ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ ਨੇ ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਮੈਲ, ਵਿਖਸ਼ੇਪ, ਆਵਰਨ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਹ 3 ਦੋਸ਼ ਨੇ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ।”

ਮੈਲ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਣੇ ਨੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ।

ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਹੈ। ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ, ਆਹ! ਬਾਬਾ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਜੀ ਬੈਠੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਛੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛ ਲਇਓ ਕਿ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਸਮਝਾ ਦੇਣਗੇ ਕੋਈ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਆਵੇ। ਸੰਤ ਸਮਝਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਹੋਵੇ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ। ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਖਸ਼ੇਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹਟਿਆ ਕਰਦੀ। ਇਕੋ ਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਦਾ ਅੰਤ੍ਰੀਵ, ਬਹਿਰੰਗ, ਬਾਹਰ ਦੀ ਤੇ ਅੰਦਰ ਦੀ। ਉਸ ਦੇ ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਭੇਦ ਨੇ 3-4 ਭੇਦ ਨੇ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਦੇ। ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਪੜਦਾ ਹੈ, ਆਵਰਨ ਹੈ, ਉਹ ਹਟਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਐਡਾ ਕੌਣ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਚੁਟਕੀ ਦੇ ਵਿਚ ਤੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਕਰਾ ਦੇਵੇ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ?” ਉਹ ਅਸ਼ਟਾਵਕੂ ਫੇਰ ਉਠ ਖੜਿਆ, 8 ਸਾਲ ਦਾ ਬੱਚਾ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ‘ਮੇਰੀ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ।’

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਹਾਂ! ਘੋੜਾ ਮੰਗਾ।” ਘੋੜਾ ਮੰਗਾ ਲਿਆ, ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਲੱਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਠਹਿਰ ਜਾਹ! ਤੈਨੂੰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਗਿਆਨ। ਗਿਆਨ ਹੁੰਦੀ ਸਾਰ 3 ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਟ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।” ਜਦੋਂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਦੇਹੁਰਾ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਸਵਾਲ ਕਰ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਉਤੇ, “ਕਹਿੰਦੇ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿਥੇ ਹੋ?”

ਰੰਕਾ ਬੰਕਾ ਦੇ ਘਰ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਠੀਕ ਹੈ, ਮੈਂ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਤੁਹਾਡਾ ਅਸਲੀ ਟਿਕਾਣਾ ਕੀ ਹੈ? ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਾਮਦੇਵ! ਜੇ ਮੈਂ ਟਿਕਾਣਾ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਨਾ ਤੂੰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਮੈਂ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜੁਬਾਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ! ਦਸੇਗਾ ਕੌਣ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਚਾਬੀ ਫੜਾਈ ਹੋਈ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਉਹ ਕੌਣ ਨੇ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਉਹ ਸਾਧੂ ਨੇ। ਇਹ ਭੇਤ ਮੈਂ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਆਪਣੀ ਜੁਬਾਨ ਨਾਲ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।”

ਸੋ ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਬਾਤ ਹੈ ਉਹ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਰਾਜਾ ਜਨਕ! ਜਿਸ ਵਕਤ ਤੈਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ - ਨਾ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਨੇ ਰਾਜ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਤੂੰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਮੈਂ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।”

ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਚੇਲਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਫੇਰ ਰਹਿੰਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਕਿਸੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪੁਛ ਲਇਓ ਬਾਕੀ ਕੀ ਬਚਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੜੀਆਂ ਅਮੁੱਲ ਬਾਤਾਂ ਨੇ। ਇਹ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀਆਂ ਜੇ ਮੈਂ ਦੱਸਾਂ ਇਥੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, “ਫੇਰ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਤੂੰ ਦਫ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਪਹਿਲਾਂ (ਦਕਸ਼ਣਾ) ਦਫ਼ਣਾਂ ਦੇਹ, ਗੁਰੂ ਦਫ਼ਣਾ ਦੇਹ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਤਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਕੋ ਹੀ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਤਨ ਦੇ ਦੇਹ, ਚਾਹੇ ਮਨ ਦੇ ਦੇਹ, ਚਾਹੇ ਧਨ ਦੇ ਦੇਹ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਥੋੜ੍ਹੇ ਮਿੰਟ ਮੈਨੂੰ ਸੋਚ ਲੈਣ ਦਿਓ।” ਰਾਣੀਆਂ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਦੇਖ ਜੇ ਆਪਾਂ ਤਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਏਗਾ, ਘਾਹ ਖੋਤਣ ਲਾ ਦਏਗਾ ਇਹ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਰਤਨ ਮਾਂਜੇਗਾ ਜੂਠੇ ਇਸ ਦੇ, ਰੋਟੀਆਂ ਲਾਹੇਗਾ, ਕੱਪੜੇ ਧੋਏਗਾ। ਜੇ ਤੂੰ ਧਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਗਰੀਬ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਕਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਵਾਂਗੇ। ਆਹ ਮਨ ਵਾਧੂ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਇਹ ਦੇ ਦੇਹ। ਮਨ ਦੇ ਦੇਹ। ਆ ਗਿਆ। ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਮਨ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਮਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸ।”

ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸੋਚ ਉਠਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਏ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੋਲਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਛੇਤੀ ਭੋਗ ਪਾ ਦੇਵੇ। ਇਹ ਮਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੁਰਨੇ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਚੰਗੇ ਵੀ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਮਾੜੇ ਵੀ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਲਈ

ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਮਨ। ਜੇ ਮਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਫੇਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਨੇ, ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, “ਜੀ! ਮੈਂ ਮਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਚੰਗਾ ਫੇਰ ਮਨ, ਚੂਲੀ ਛੱਡ ਦੇਹ ਫੇਰ।” ਚੂਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਲੱਗਿਆ ਰਕਾਬ ਦੇ ਵਿੱਚ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਠਹਿਰ ਜਾਹ!”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਕਿਉਂ ਜੀ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਤੈਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਰਕਾਬ ਵਿਚ ਪੈ ਰੱਖਣ ਨੂੰ?” ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਨ ਨੇ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਉਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਦੇਈ ਬੈਠਾ ਹੈ।” ਹੁਣ ਗੱਲ ਸਮਝ 'ਚ ਆ ਗਈ। ਹੁਣ ਬੁੱਤ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ ਕਿਉਂ ਫੁਰਨਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੋਵੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕਰਦੇ ਨੇ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰ ਵੀ, ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਾਸ ਇੰਦਰਸੈਨ ਰਾਜਾ, ਸੁਧਰਸੈਨ ਦਾ ਭਣੇਵਾਂ, ਝੰਡੇ ਬਾਢੀ ਦਾ ਮਿੱਤਰ। ਉਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਆਏ ਕਰ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਅਨਾਤਮ ਹੈ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਦੇਹ। ਜੇ ਤੂੰ ਸਤ-ਚਿਤ-ਅਨੰਦ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਦੇਹ। ਉਸ ਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਕੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਂ ਬਾਗ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ, ਕੋਠੀਆਂ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ।” ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਚੂਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਬਕਾਇਆ ਕੀ ਹੈ?” ਸੋਚੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬਾਕੀ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਆਹ ਸਰੀਰ ਤੇਰਾ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਨਾਂ ਜੀ ਇਹ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਜੇ ਇਹ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦੇਹ।” ਉਸ ਨੇ ਸਰੀਰ ਵੀ ਅਰਪਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਹੁਣ ਤੂੰ ਫੁਰਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਫੁਰਨਾ ਕਰਨਾ ਮਨ ਦਾ ਧਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਦੇ ਦੇਹ।” ਉਹ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਹੁਣ ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਤੇਰੀ ਬੁੱਧੀ

ਹੈ ਨਾਂਹ ਉਹ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮਨ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਤਨ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਧਨ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਅੜਿਕਾ ਲਾਏਗੀ ਇਹ ਵੀ ਦੇ ਦੇਹ।” ਉਹ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਚਿਤਵਨੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਚਿਤਵਨੀ ਕਰਨਾ ਚਿਤ ਦਾ ਧਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਦੇਹ, ਹੁਣ ਦਸ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕੀ ਬਾਕੀ ਬਚਿਆ?”

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਸੰਸਕਾਰ ਨੇ ਉਹ ਬਚੇ ਪਏ ਨੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇੰਦਰਸੈਨ ਸੀ।”

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੈ ਨਾਹ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਝੂਠੀ ਮੈਂ ਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਦੇਹ ਸਾਰੀ।”

ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ? ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਦੋ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।

*ਨਾਨਕ ਤਰਵਰੁ ਏਕੁ ਫਲੁ ਦੁਇ ਪੰਖੈਰੁ ਆਹਿ॥
ਆਵਤ ਜਾਤ ਨ ਦੀਸਹੀ ਨਾ ਪਰ ਪੰਖੀ ਤਾਹਿ॥*

ਅੰਗ - 550

ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਸਦੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਾਂ ਪਰਛਾਵਾਂ, ਮੈਂ ਅਸਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਹ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਲਇਓ “ਕਿਵ ਕੂੜੇ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ?” ਜਿਸ ਨੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤਾ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੈਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਫੇਰ ਬਾਕੀ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤੁਹਾਡੀ ਜੇ ਅਵਸਥਾ ਹੋਵੇ, ਇਸੇ ਵੇਲੇ, ਇਸੇ ਘੜੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਐਨਾ ਵਜ਼ਨ ਚੁੱਕਣ ਦੀ। ਇਹ ਵਜ਼ਨ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਆਏਗੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨਾ ਪਏਗਾ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਮੰਤਰ ਦੀ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ। ਫੇਰ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਣੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਓਹੀ ਰਹਾਂਗੇ ਜਿਹੜੇ ਕੁਝ ਹਾਂ, ਚਾਹੇ ਦੇ ਵੀ ਦੇਈਏ ਫੇਰ ਵੀ ਓਹੀ ਹਾਂ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਮਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਬਰਾਤ ਲੁੱਟ ਲਈ ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ, ਛੇਤੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਓ।” ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਕਰੀ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਜੜ੍ਹ ਰਾਜਾ? ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕਢਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਨਾ ਉਸ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ

ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ। ਹੁਣ ਫੁਰਨਾ ਕੌਣ ਕਰੇ?” ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚਲਾਵੇ ਕਿਹੜਾ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜਨਕ! ਇਹ ਮਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀ ਅਵਸਥਾ ਬਾਕੀ ਬਚਦੀ ਹੈ ਨਾਂਹ.....। ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਦਰਅਸਲ ਇਹ, ਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਇਹ ਅਨਾਤਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਬਚਦੀ ਹੈ, ਚਿੰਨ੍ਹ ਮਾਤਰ, ਅਨੁਭਵ ਮਾਤਰ ਉਹ ਤੂੰ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ ਏਕੋ ਕਰੈ॥

ਅੰਤਰ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਅੰਤਰਿ ਮਰੈ॥ ਅੰਗ - 661

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਭਾਈ! ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ!! ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਕੋਈ ਐਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੈਂ ਰਹਿਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਰਹਿਤ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਵੇਲੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਦਸਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਪੰਜ ਰਹਿਤਾਂ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਸਤੁੰਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜੀ ਰਹਿਤ ਰਖਦਾ ਹਾਂ ਜੀ, ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਉਹ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਓ। ਇਹ ਦਾਖਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਦਾਖਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ insignia (ਨਿਸ਼ਾਨ) ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਵਰਦੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਹ ਵਰਦੀ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਕਰ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ। ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਜੇ ਤੂੰ ਗਲਤੀ ਕਰੇਗਾ, ਕੋਈ ਮਾਸਟਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਟੋਕ ਦਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਬਾਹਰੀ।

ਜਿਹੜੀਆਂ ਨਾਮ ਵਾਲੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਨੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਰਹਿਤਾਂ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਚਲੇਗਾ। ਆਹ ਮੈਨੂੰ ਸਵੇਰ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਹਿ ਚੁਕੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ! ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ, ਮੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਓ। ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਨਾਹ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਬਾਤ ਹੈ।

ਦੇਏ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਕ ਇਕ ਅੱਖਰ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਂਗਾ। ਸ਼ਕਤੀ ਤੁਹਾਡੀ ਹੋਏਗੀ ਫੁਰਨਾ ਮੇਰਾ ਹੋਏਗਾ, ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਤੇ ਆਪ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਏਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਬਚਨ ਕਮਾਵਾਂਗਾ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਦੇਖ! ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ। ਜਾਹ! ਮੁਕਾਮ ਢਾਹ ਕੇ ਆ।”

ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਬੜੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਹੋਈ। ਕਹੀ ਲੈ ਕੇ ਢਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਕਹੀ ਫੜਦੀ ਹੈ, ਘਰ ਵਾਲੀ ਵੀ ਫੜਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀਰ ਨਾਰਾਜ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਕੀ ਕਰਾਂਗੇ ਆਪਾਂ। ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਨੂੰ ਪੀਰਾਂ ਦਾ ਪੀਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੀਰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੀ ਪੂੜੀ ਵਿਚੋਂ ਪੀਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਮਿਲ ਗਿਆ ਮੈਨੂੰ। ਰੋਕੋ ਨਾ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ।”

ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਖੜਾ ਹੈ ਕਿ ਲੈ ਭਾਈ ਹੁਣ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਲਓ ਮਹਾਰਾਜ! ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ!! ਆਪ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆਪ ਨੇ ਕਮਾ ਲਿਆ ਮੈਥੋਂ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਪਿਆਰਿਆ! ਹੁਣ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾਮ ਦੀ ਗੱਲ। ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਹ ਐਨੀ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਤੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜੋ ਮਰਿਆਦਾ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਰੱਖੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਤੂੰ।”

ਧਾਰਨਾ - ਜਿਥੇ ਮਿਲੇ ਨਾ ਸੌਦਾਗਰ ਪੂਰਾ,
ਗਠੜੀ ਨਾ ਖੋਲੀ ਨਾਮ ਦੀ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਗਠੜੀ ਨਾ ਖੋਲੀ ਨਾਮ ਦੀ -2, 2.
ਜਿਥੇ ਮਿਲੇ ਨਾ ਸੌਦਾਗਰ ਪੂਰਾ,..... -2.

ਰਾਮ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਇ ਕੈ ਕਬੀਰਾ ਗਾਂਠਿ ਨ ਖੋਲ੍ਹੁ॥
ਨਹੀ ਪਟਣੁ ਨਹੀ ਪਾਰਖੁ ਨਹੀ ਗਾਹਕੁ ਨਹੀ ਮੋਲ੍ਹੁ॥

ਅੰਗ - 1365

ਨਾਮ ਦੀ ਬਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਸੌਦਾਗਰ ਹੋਵੇ, ਗੁਣ ਹੋਣ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ, ਕੀਮਤ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ ਫੇਰ ਤਾਂ ਗਠੜੀ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈ ਨਾਮ ਦੀ, ਐਵੇਂ ਨਾ ਕਿਤੇ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ, ਡੰਗਰ ਚਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਜਾਈ। ਉਹ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਝੂਠਾ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਲੈ ਆਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਮੈਂ ਕੱਲ ਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਦੋ ਮੂਲੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਅੱਧ ਸੇਰ ਮਠਿਆਈ

ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ 2 ਗਜ ਕੱਪੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲਾਲ ਦੀ ਕਿਉਂ ਉਹ ਗਾਹਕ ਸੀ। ਜੇ ਗਾਹਕ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਚੀਜ਼ ਵੇਚੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੁੱਲ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ -

ਵਿਣੁ ਗਾਹਕੁ ਗੁਣ ਵੇਚੀਐ ਤਉ ਗੁਣੁ ਸਹਯੋ ਜਾਇ॥
ਗੁਣ ਕਾ ਗਾਹਕੁ ਜੇ ਮਿਲੈ ਤਉ ਗੁਣੁ ਲਾਖੁ ਵਿਕਾਇ॥

ਅੰਗ - 1086

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਪਿਆਰਿਆ! ਇਹ ਜੀਵਨ ਬਿਲਕੁਲ ਬਦਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੁਕਾਮ ਢਾਹ ਆਇਆ ਹੈ, ਠੀਕ ਹੈ ਜਗਿਆਸੂ ਹੈ ਤੂੰ ਪਰ ਹੁਣ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਲੈ, ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਜੇ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ।” ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਤੇ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦਿਖਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਆਹ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਉਹ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਨੇ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ, ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਰੱਬ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਆਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਰੱਬ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ। ਉਸਦੇ ਪੱਕੇ ਨਿਯਮ ਨੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਸਾਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ‘ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਭਰੋਸਾ ਸਾਡੇ ਬਚਨ ਤੇ ਲਿਆ ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ -

ਧਾਰਨਾ - ਪੇਖਤ ਸੁਨਤ ਸਦਾ ਹੈ ਸੰਗੇ,
ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਜਾਨਿਆ ਦੂਰੀ ਰੇ -2, 2.
ਪੇਖਤ ਸੁਨਤ ਸਦਾ ਹੈ ਸੰਗੇ॥

ਅੰਗ - 612

ਹਰ ਵਕਤ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਮੈਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਗੱਲ ਉਸ ਤੋਂ ਛੁੱਪੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ, ਮੇਰੇ ਬਾਹਰ, ਮੇਰੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ, ਮੇਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ, ਮੇਰੇ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਉਹ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ॥ਅੰਗ - 293

ਇਹ ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਜੋ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ

ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਤੈਨੂੰ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਬਾਤ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਿਆਉਣਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦੋ ਰੂਪ ਨੇ ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਅਗੰਮ ਹੈ, ਅਗੋਚਰ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਰੰਗ ਨਹੀਂ, ਰੇਖ ਨਹੀਂ, ਭੇਖ ਨਹੀਂ, ਚੱਕਰ ਨਹੀਂ, ਚਿਹਨ ਨਹੀਂ ਲੇਕਿਨ ਹੈ ਉਹ। ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਗੋਲ ਜਿਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਰੂਪ ਰੰਗ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਰੂਪ ਰੰਗ ਤਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਰੀਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਟਨ ਦੱਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਆਏਂ ਦਸੋ ਕਿ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਚੈਨਲ ਕੋਣ ਘੁਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਵਿਚਾਲੇ ਵਿਚਾਲੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਭਲਾ ਨੇੜੇ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੰਗਲ ਸਿਤਾਰੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਰਾਕਟ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਬਾਂਹ ਅੱਡ ਹੋ ਗਈ। 14 ਕਰੋੜ ਮੀਲ ਦੂਰ ਸੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਬਾਹ ਫਿਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਵਿਚਾਲੇ-ਵਿਚਾਲੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਇੰਸ ਐਨੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਗਈ ਰੱਬ ਦਾ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਸਮਝਣਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਾਮੂਲੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਕਸੀਜਨ ਹੈ ਆਕਸੀਜਨ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਜੀਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਦਿਖਾਓ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਕੀ ਰੂਪ ਹੈ, ਉਂਜ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅੱਗ ਜਲੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਉਥੇ ਆਕਸੀਜਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇ ਸਾਹ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਉਥੇ ਆਕਸੀਜਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਹ ਟੋਏ ਪੁੱਟੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਦੇ, ਕਈ ਅਣਜਾਣ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵੜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਤੇ ਕਾਰਬਨ ਭਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਭੂਤ ਵੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ। ਫੇਰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ ਉਥੇ ਕਾਰਬਨ ਗੈਸ ਹੈ। ਉਹ ਦਿਸਦੇ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਕਾਰਬਨ ਦਿੱਸੇ ਨਾ ਇਹ। ਸਾਰਾ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵਨ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਕੇ ਹੈ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਨਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ। ਹਰ ਸਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਨਾਲ ਹੈ ਉਹ। ਉਹ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹ ਵਿਚ ਇਕੱਲੀ ਹਵਾ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਵਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੀਉਂਦੇ ਇਕੱਲੀ ਆਕਸੀਜਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੀਉਂਦੇ, ਸਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰਮ ਸ਼ਕਤੀ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਾਨੂੰ ਜੀਉਂਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ

ਕਿ ਜੇ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤਾਂ ਹੈ ਨਾਂਹ। ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਕਰਕੇ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਹੋਵੇ ਹੀ ਨਾ। ਸੋ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਰ ਵਕਤ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਧਰ ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ।

ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜੂਰਿ ਦੂਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ॥

ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਤੁ ਮੈ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ॥

ਈਤ ਉਤ ਨਹੀਂ ਬੀਛੁੜੈ ਸੋ ਸੰਗੀ ਗਨੀਆ॥

ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਜੋ ਨਿਮਖ ਮਹਿ ਸੋ ਅਲਪ ਸੁਖੁ ਭਨੀਐ॥

ਅੰਗ - 677

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਰਹਿਤ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਇਹ ਰੂਪ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਵੇ-

ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਤੇਰਾ ਰੂਪ॥

ਅੰਗ - 724

ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੁਧ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਰਗਾ ਹੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰੋਗੇ ਮੈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਂਗਾ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪੜਦਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਹਉਮੈ ਦਾ। ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਬੋਲਾਂਗਾ ਖੜ੍ਹ ਕੇ, ਰੱਬ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਉਹ ਰੱਬ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-

ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ

ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੂਪੁ ਦਿਖਾਈ॥

ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੂ ਹੈ ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥

ਅੰਗ - 442

ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਸਮਝ ਕੇ ਪੂਜਦਾ ਹੈ ਨਾਹ, ਉਸ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਉਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਦੇ ਕਲਿਆਣ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਦਾ ਜੋ ਬਚਨ ਹੈ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸ਼ਰਧਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਉਨਾ ਚਿਰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਕਰਦੀ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ 100% ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਾਮ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਚਲਦਾ ਨਹੀਂ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ ਜੀ,

ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ ਭਾਈ -2, 2.

ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤਿ॥

ਤਿਸੁ ਜਨ ਆਵੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਚੀਤਿ॥ ਅੰਗ - 283

ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਰਤੀਤ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਭਰੋਸਾ, ਯਕੀਨ, ਪਰਤੀਤ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਆਏਂ ਸਮਝਾਂ ਕਿ

ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਗਲਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਜੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ -

ਜੋ ਬਿਨੁ ਪਰਤੀਤੀ ਕਪਟੀ ਕੁੜੀ ਕੁੜੀ ਅਖੀ ਮੀਟਦੇ
ਉਨ ਕਾ ਉਤਰਿ ਜਾਇਗਾ ਝੁਠੁ ਗੁਮਾਨੁ॥ਅੰਗ - 734

ਪਰਤੀਤ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਐਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ। ਪ੍ਰਤੀਤ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਰਾਜਾ ਆਪਣੇ ਵਜੀਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਵਜੀਰ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਸਤਿਸੰਗ ਸੁਣੇ ਨੇ, ਉਥੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੀ ਗੱਲ ਜਿਆਦਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦਸੋ ਕਿ ਪੀਰ ਵੱਡਾ ਹੈ ਜਾਂ ਯਕੀਨ ਵੱਡਾ ਹੈ? ਯਕੀਨ ਵੀ ਪਰਤੀਤ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਵਜੀਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਦੋਏ ਵੱਡੇ ਨੇ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਇਕ ਗੱਲ ਪੁਛਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੀਰ ਵੱਡਾ ਹੈ ਜਾਂ ਯਕੀਨ ਵੱਡਾ ਹੈ।”

ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਪੁਛਿਆ ਤਿੰਨੇ ਵਾਰੀ ਉਸ ਨੇ ਓਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਨਹੀਂ! ਮੈਂ ਨਿਖਾਰ ਕੇ ਗੱਲ ਪੁਛਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਚੌਥੀ ਵਾਰੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਪੀਰ ਵੱਡਾ ਹੈ ਜਾਂ ਯਕੀਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, “ਯਕੀਨ ਵੱਡਾ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਕਿਵੇਂ?”

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! 6 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਦੇ ਦਿਓ ਮੈਨੂੰ। ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੈਂ 6 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਦੇਵਾਂਗਾ।”

ਵਜੀਰ ਨੇ 6 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਲੈ ਲਈ। ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜ ਬੁਲਾ ਲਏ। ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਿਸਤਰੀ ਬੁਲਾ ਲਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਦੇਖੋ! ਦਿਹਾੜੀ ਕਿੰਨੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ 3 ਗੁਣਾ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਕੰਮ 2-3 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿਓ ਚਾਹੇ 10 ਬੰਦੇ ਲਗੇ ਚਾਹੇ 50 ਲੱਗੇ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਦੱਸੋ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਉਥੇ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣਾ ਜੰਗਲ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪੀਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੁੱਤੇਸ਼ਾਹ, ਉਸ ਦਾ ਮਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਣਾਇਆ। ਜੋ ਬੰਦਾ ਕੁਝ ਸੁਖੇਗਾ ਉਥੋਂ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਹੈ।”

ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਹੋ ਗਈ, ਬਣਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਡੱਬੇ ਵਿਚ, ਬਕਸੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਦਾ ਇਕ ਜੁੱਤਾ ਲਾਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੀਮਤੀ ਜੁੱਤੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਮਜ਼ਾਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਓਹੀ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਰੋਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਪੀਰ ਇਕ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ 50 ਬੰਦੇ ਸੀ, 50 ਨੇ 500 ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, 500 ਨੇ 5000 ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ, ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਫੈਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਗੱਲ ਫੈਲ ਗਈ। ਕਹਿੰਦੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਉਥੇ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਦਮੀ ਸੁਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਮੇਲਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਸੁਖਦੇ ਕੀ ਨੇ? ਕੋਈ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮਝ ਨਹੀਂ ਦੁੱਧ ਦਿੰਦੀ, ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਮੇਰੀ ਮਝ ਦੇ ਥਣ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ, ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਜੁਆਕ (ਬੱਚੇ) ਬਿਮਾਰ ਨੇ, ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਮੁਕਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸੁਖਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ। ਭਾਈ ਕਹਿੰਦੇ ਮੇਰਾ ਉਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੇਰਾ ਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੇਅੰਤ ਸਮਾਂ ਮੇਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲਾ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਦੇਵ ਨੇ ਤ ਨਾਲ ਐਸੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਕਿ ਰਾਜੇ ਦਾ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਬਿਮਾਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਵਜੀਰ ਸਾਹਿਬ! ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੀ, ਕੀ ਕਰਿਆ ਜਾਵੇ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰੋ ਤਾਂ ਇਹ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਕੀ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਪੀਰ ਜੁੱਤੇਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮੁਕਾਮ ਹੈ ਉਥੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸੁਖ ਲਓ ਉਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਸੁਖੇ।”

ਰਾਜੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਹੀ ਜੋੜਾ ਲਾਹਿਆ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋ ਪੀਰ ਜੀ! ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਲੜਕਾ ਰਾਜੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਮਜ਼ਾਰੀ ਹੈ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਬਣਾ ਦੇਵਾਂ। ਜਦੋਂ ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਥੇ ਵੱਡਾ ਮਜ਼ਾਰ ਬਣਾ ਦਿਓ। ਕਹਿੰਦੇ, “ਅੱਛਾ ਮਹਾਰਾਜ!

ਮੈਂ ਮਿਸਤਰੀ ਲੈ ਚਲਾਂਗਾ ਆਪ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ।” ਰਾਜਾ ਵੀ ਆ ਗਿਆ ਧੂਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਬੈਂਡ-ਵਾਜੇ ਵਜਦੇ ਨੇ, ਬੜੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਮਜਾਰ ਵੱਡਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਵਜੀਰ ਨੇ 4 ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਏ ਕਹਿੰਦੇ ਢਾਹੁਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓ ਇਸ ਨੂੰ ਤੇ ਰਾਜਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਗਿਆ ਉਹ ਢਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਵਜੀਰ ਸਾਹਿਬ! ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ ਜਾਂ ਢਾਹੁਣਾ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਢਾਹੁਣਾ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਕਿਉਂ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਤੁਹਾਡੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀਰ ਵੱਡਾ ਹੈ ਜਾਂ ਯਕੀਨ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਕੀ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਹੁਣੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।” ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਜੁੱਤੀ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਆ ਜਾਓ, ਆਹ ਜੋੜਾ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਹੀ ਨਾਉਂ ਇਸ ਦਾ ਗੱਖਿਆ ਹੈ ਪੀਰ ਜੁੱਤੇ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਨਾਂਹ ਹੁਣ ਕਹਿੰਦੇ blind faith ਨਾ ਕਰੋ, ਅੰਨ੍ਹਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਬੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਗਲਤੀ ਵੀ ਬੜੀ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਉਸ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਬਣਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੋ ਤੁਹਾਡੀ ਭਾਵਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਫਲ ਲੱਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ। ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਫਲ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਜੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਬੜੀ ਹੀ ਸੋਹਣੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ, ਕਮਾਲ ਦਰਜੇ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਗਰੀਬ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰ ਤੇਰੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਆਉਣਗੇ, ਉਹ 40 ਦਿਨ ਕਰੀ ਗਿਆ ਕੁਝ ਨਾ ਬਣਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਬਣਿਆ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਵੀ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਓਏ! ਕਦੇ ਭਗਵਾਨ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਲਛਮੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ, ਲਛਮੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰ। ਲਛਮੀ ਦੀ ਮੂਰਤ ਨਾਲ

ਹੀ ਖੜੀ ਸੀ। ਉਹ ਲਛਮੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ, ਧੂਪ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆ, ਹਵਾ ਚਲਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਲਛਮੀ ਦੇ ਨੱਕ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਾਵੇ ਹੀ ਨਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਨੱਕ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ! ਪੂਜਾ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਮਾਂ ਦੀ ਤੇ ਇਹ ਖਾਹਮਖਾਹ ਦਾ ਮਸਤਿਆ ਹੋਇਆ, 40 ਦਿਨ ਮੈਂ ਕਰੀ ਗਿਆ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਜਾਣ ਦੇਵਾਂ ਧੂਪ? ਉਸ ਨੇ ਕੀ ਕਰਿਆ, ਆਪਣਾ ਸਾਫਾ ਪਾੜ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਵਿਚ ਦੇਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ ਹਵਾ ਤਾਂ ਚਲਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਧੂਪ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣੀ, ਸੁਗੰਧੀ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦੇਣੀ। ਉਹ ਅਜੇ ਕਰਦਾ ਹੀ ਹੈ ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਹਿਲਾ ਲਈਆਂ, ਉਹ ਹਿਲਣ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਭਗਤਾ! ਤੇਰੇ ਤੇ ਮੈਂ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਹੁਣ ਹੋਇਆ ਹੈ ਨਾਂਹ ਖੁਸ਼ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਲਛਮੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਇਆ?”

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਪੱਥਰ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਰਿਹਾ 40 ਦਿਨ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਭਾਵਨਾ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ।”

ਸੋ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੈ। ਇਕ ਐਸੀ ਸਾਖੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ। ਇਕ ਐਸੀ ਹਸਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਿਤੂੰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਨਾਮਦੇਵ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣੇ -

ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਬਿੰਦ ਸੰਗਿ ਨਾਮਦੇਉ ਮਨੁ ਲੀਣਾ॥
ਆਢ ਦਾਮ ਕੋ ਛੀਪਰੋ ਹੋਇਓ ਲਾਖੀਣਾ॥

ਅੰਗ - 488

ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣੇ -

ਬੁਨਨਾ ਤਨਨਾ ਤਿਆਗਿ ਕੈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਰਨ ਕਬੀਰਾ॥
ਨੀਚ ਕੁਲਾ ਜੋਲਾਹਰਾ ਭਇਓ ਗੁਨੀਯ ਗਹੀਰਾ॥

ਅੰਗ - 488

ਰਵਿਦਾਸ ਦੇ ਸੁਣੇ -

ਰਵਿਦਾਸੁ ਢੁਵੰਤਾ ਢੋਰ ਨੀਤਿ ਤਿਨਿ ਤਿਆਗੀ ਮਾਇਆ॥
ਪਰਗਟੁ ਹੋਆ ਸਾਧਸੰਗਿ ਹਰਿ ਦਰਸਨੁ ਪਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 488

ਸੈਣ ਦੀ ਸੁਣੋ -

ਸੈਨ ਨਾਈ ਬੁਤਕਾਰੀਆ ਓਹੁ ਘਰਿ ਘਰਿ ਸੁਨਿਆ॥
ਹਿਰਦੇ ਵਸਿਆ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਭਗਤਾ ਮਹਿ ਗਨਿਆ॥

ਅੰਗ - 488

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਹਿਨਸ਼ੀਨ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਭਗਤੀ ਕਰਾਂਗਾ -

ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਜਾਟਰੋ ਉਠਿ ਭਗਤੀ ਲਾਗਾ॥

ਅੰਗ - 488

ਹੁਣ ਭਗਤੀ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗਿਆ? ਉਹ ਨਹੀਂ ਇਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਉਹ ਜੋ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਨਾਂਹ ਰਚੀ ਹੋਈ, ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਕਬਿੱਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੁੰਜੀ ਦਾ ਵਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਤੇ ਹੋਣਗੇ ਸਾਡੇ, ਅਸੀਂ ਰਮਜ਼ ਮਾਤਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਉਹ ਤੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਸੇਗਾ, ਸਮਝ ਲੈ ਕਿ ਚਾਬੀ ਲੱਗ ਗਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ। ਸੋ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਧੰਨਾ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਸਿਧਾ ਸਾਦਾ ਪਰ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ ਸੀ ਉਹ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਭਗਤੀ ਕਰਾਂ ਹੁਣ ਭਗਤੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਲਭਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਡੰਗਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਬਾਹਰ ਰੋਹੀ ਦੇ ਟੋਭੇ ਤੇ। ਉਥੇ ਹੀ ਇਕ ਪੰਡਤ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਧੰਨੇ ਨੇ ਰੋਜ਼ ਦੇਖਣਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਪੜਦਾ ਕਰਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਬੜਾ ਯਤਨ ਕਰਿਆ ਉਸ ਨੇ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਧਾਰਨਾ - ਧੰਨਾ ਗਉ ਚਰਾਵਣ ਆਵੇ,

ਬਾਹਮਣ ਪੂਜੇ ਦੇਵਤੇ -2, 2.

ਬਾਮੁਣ ਪੂਜੇ ਦੇਵਤੇ ਧੰਨਾ ਗਉ ਚਰਾਵਣ ਆਵੈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/13

ਰੋਜ਼ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਅੱਜ ਹੌਸਲਾ ਕਰਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਪੁਛਣ ਲੱਗਿਆ।

ਧੰਨੈ ਡਿਠਾ ਚਲਿਤੁ ਏਹੁ ਪੁਛੈ ਬਾਮੁਣ ਆਖਿ ਸੁਣਾਵੈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/13

ਜਾ ਕੇ ਕੋਲ ਕਹਿੰਦਾ, “ਦਾਦਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਧੰਨਿਆ! ਤੈ ਕੀ ਲੈਣਾ ਹੈ? ਨਾ ਤੇਰੇ ਸਮਝ 'ਚ ਆਵੇ, ਮੇਰਾ ਸਮਾ ਬਰਬਾਦ ਕਰੇਂਗਾ। ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਤੂੰ ਮੁੰਡਾ ਹੈ ਨਾ ਤੁਸੀਂ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰੋ, ਨਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਰੋ ਤੇ ਤੂੰ ਪੁਛਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਡੰਗਰ ਹੀ ਚਾਰ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਨਹੀਂ ਦਾਦਾ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ

ਲਗਨ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ, ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੀ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ, ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਸੈਣ ਜੀ ਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗਚ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕਾਂਗਾ? ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਕਰਕੇ ਜਾਣੋ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਤਾਂ ਦਿਓ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਧੰਨਿਆ! ਇਹ ਮੈਂ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕਹੇਗਾ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਪਾਸ਼ਨਾ।

ਸਾਡੇ ਬੜਾ ਰੋਲਾ ਹੈ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਦਾ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਮਗਰ ਹੀ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ। ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਮੈਂ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਦਸਦਾ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਮੰਤਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਜਪਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ, ਜਪਦੇ ਜਪਦੇ ਸਾਡਾ ਮਨ ਟਿਕਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਅਸੀਂ ਚਲਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਇਕ ਥਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਇਕ ਤਾਂ ਹੈ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਸੁਣਨੀ, ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਸੁਣਨੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਪ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਬੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਉਹ ਧੁਨ ਬਹੁਤਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ ਨਾ ਇਹ ਸੁਣਦੀ ਹੈ, ਟੁੱਟ ਟੁੱਟ ਕੇ ਗਿਰਦੀ ਹੈ, ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਜੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬੰਦਾ। ਉਥੇ ਇਕ ਕਿਰਿਆ ਹੈ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖਾਲੀ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਕਿ ਜੇ ਛੇਤੀ ਲੰਘਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਬਚਨ ਮੰਨ ਲੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਨ ਵਿਚ ਧਰੀਏ ਧਿਆਨ,

ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਮੂਰਤ ਦਾ -2, 4.

ਗੁਰ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਮਨ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ॥

ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਮੰਤ੍ਰੁ ਮਨੁ ਮਾਨੁ॥

ਅੰਗ - 865

ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਰੋਲਾ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੂਰਤ ਤਾਂ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਹੈ।

ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੈ, ਉਹ ਮਹਾਂ ਪਵਿਤਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਸਾਖਸ਼ਾਤਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਰੱਬ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਰੱਬ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ

ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਜਿਹੜੇ 3 ਮੁਖੀ ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਹੈ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਪਰ ਇਕ ਕਮੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਇਕ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਮਨੁੱਖ ਵੱਡਾ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ? ਉਹ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ -

ਏਕਾ ਮਾਈ ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਈ ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ॥
ਅੰਗ - 7

ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਤੇ ਮਹੇਸ਼ -
ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ॥ ਅੰਗ - 7

ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਰਚਦੇ ਨੇ
..... ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ.....॥

ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੀ ਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਨੇ।

..... ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀਬਾਣੁ॥ ਅੰਗ - 7

ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਵਸ ਵਿਚ ਕਾਲ ਹੈ, ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਨੇ। ਹੁਣ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਤਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਮਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 16 ਕਰੋੜ ਖਰਬ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ ਹੈ, 16 ਕਰੋੜ, ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਉਮਰ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ। ਐਡੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਇਕ ਗੱਲ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਏ ਪਏ ਨੇ, ਉਹ ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਸਿਸ਼ਟੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਰਚੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਛੋਟੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾ ਛੋਟੇ ਕਹੋ ਲੇਕਿਨ ਬਣ ਗਏ ਆਪੇ ਹੀ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਿਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ -

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰੁ ਗੜੁ ਅੰਦਰਿ॥
ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ॥
ਅਸਥਿਰੁ ਥਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ
ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ॥ ਅੰਗ - 1034

ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਰਸਤਾ ਹੈ, ਥਾਉਂ ਹੈ -
ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ॥
ਬਜਰ ਕਪਾਟੁ ਨ ਖੁਲੀਨੀ ਗੁਰੁ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ॥
ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰੁ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ॥
ਤਿਤੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਚਾਨਣਾ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਿਲੀਜੈ॥
ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਵਰਤਦਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨੁ ਰਚਾਈ॥
ਅੰਗ - 955

ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ਤੂ ਸਚੀ ਨਾਈ॥
ਅੰਗ - 948

ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ, ਤੁਸੀਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮਨੁੱਖ

ਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਹੈ -

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ॥
ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ॥ ਅੰਗ - 294

ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਪੂਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਖਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਕੀ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਓਹੁ ਵੇਖੈ ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ.....॥
ਅੰਗ - 7

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ -

..... ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ॥ ਅੰਗ - 7

ਵੱਡੀ ਅਸਚਰਜ ਬਾਤ ਇਹ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਕਰਨੇ ਨੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਭਾਵ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ -

ਮਨਿ ਸਾਚਾ ਮੁਖਿ ਸਾਚਾ ਸੋਇ॥
ਅਵਰੁ ਨ ਪੇਖੈ ਏਕਸੁ ਬਿਨੁ ਕੋਇ॥
ਨਾਨਕ ਇਹ ਲਛਣੁ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹੋਇ॥
ਅੰਗ - 273

ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਇਹ ਦੇਵਤੇ ਦਰਸਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਖੋਜਦੇ ਫਿਰਦੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਨੂੰ -
2, 2.

ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਢਵਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਆਹ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਹੈ ਰਤਵਾੜਾ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਓਹ ਹੈ, ਸਾਹਿਬੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਮੂੰਹਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਦਾ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਘਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਉਥੇ, ਉਥੇ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਹਿਬੀ ਹੈ, ਪਰ ਤੂੰ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਰੀ ਹੈ ਉਹ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਤਰਕ ਕਰ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਗੁਰੁ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਮਨ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ॥
ਗੁਰੁ ਕੈ ਸਬਦਿ ਮੰਤ੍ਰੁ ਮਨੁ ਮਾਨੁ॥ ਅੰਗ - 865

ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਾਸਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸੁਖਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਤ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਾਧਨ

ਦਸਦੇ। ਸੰਤ ਵੈਦ ਵਾਂਗ, ਡਾਕਟਰ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਖੋਂ ਇਸ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਕਿੱਡੀ ਕੁ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਧਿਆਨ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਸੰਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਅਹੰਗ੍ਰਹਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਮਝ 'ਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਪਰ ਸੰਤ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਜਿਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਪਹਿਲੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗਲਤੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਖਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਅੱਖਰ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਅੱਖਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰੀਂ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਸ਼ਬਦ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜਾ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਇਸ ਦਾ ਪਿਆਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਖਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਸੋ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਉਹ ਦੇਖ ਕੇ ਸਬਕ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਸਬਕ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਚੌਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਹੁਮਾਲੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਫੁੱਲ ਲਿਆ ਕੇ ਭੇਟਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਚੌਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰੋਗੇ, ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਸੀਂ। ਜਦੋਂ ਧਿਆਨ ਜੋੜਾਂਗੇ, ਇਕ ਬਿੰਦੂ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ ਓਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ -

ਜਾਤਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਮਹਿ ਜਾਤਾ॥
ਅੰਗ - 470

ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ -

..... ਅਕਲ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰਿ ਰਹਿਆ॥
ਅੰਗ - 470

ਸੋ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, “ਧੰਨਿਆ! ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਕਾਰ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ।” ਜਿਹੜੀ ਦੂਜੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਰੀ ਹੈ। ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾ ਕੇ ਹਾਰ ਪਾਉਣਾ ਭੁੱਲ ਗਏ, ਮਾਲਾ ਪਾਉਣੀ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਹੁਣ ਜੇ ਮੁਕਟ ਲਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਬੇ-ਅਦਬੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਮਾਲਾ ਕਿਵੇਂ ਪਾਉਣ, ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਅਧੂਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮੇਰੇ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਏ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ, ਕਹਿੰਦੇ, “ਗੁਰੂਦੇਵ! ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਮਾਲਾ ਦੀ ਗੰਢ ਖੋਲ੍ਹ ਲਓ,

ਉਹ ਗੱਲ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਪਿਛੇ ਫੇਰ ਗੰਢ ਦੇ ਦਿਓ।”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਕਬੀਰ! ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਵੀ ਦੇਖ ਰਹਿਆ ਹੈਂ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਬਾਤ ਵੀ ਦੇਖ ਰਹਿਆ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ?”

ਸੋ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਕ ਤਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉਪਾਸ਼ਨਾ, ਫੇਰ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਉੜੀ ਦਾ ਜੇ ਇਕ ਡੰਡਾ ਤੋੜ ਦਿਓ ਉਸਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸਿਖਰਲੇ ਡੰਡੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਚੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਹ ਪਉੜੀ ਦਰ ਪਉੜੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਸੰਤ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਜੀ। ਜਦੋਂ ਪਉੜੀ ਹੀ ਤੋੜ ਦਿਓ ਡੰਡੇ ਤੋੜ ਦਿਓ ਤਾਂ ਉਪਰ ਕਿਵੇਂ ਜਾਏਗਾ, ਕਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਛਾਲ ਐਡੀ ਮਾਰ ਲਉ ਕਿ ਸਿਖਰਲਾ ਹੀ ਡੰਡਾ ਫੜ ਲਿਆ ਜਾ ਕੇ। ਇਹ ਪਉੜੀ ਦਰ ਪਉੜੀ ਹੀ ਚੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਕਹਿੰਦਾ, “ਧੰਨਿਆ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਦਾਦਾ ਜੀ! ਲਗਦੇ ਹੱਥ ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਦੱਸ ਦਿਓ ਕਿ ਇਸ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਫਲ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ?”

*ਧਾਰਨਾ - ਸਭੇ ਇੱਛਾ ਹੋਣ ਤੇਰੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ,
ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸਤਗੁਰ ਦੀ -2, 2.
ਠਾਕੁਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੈ ਜੋ ਇਛੈ ਸੋਈ ਫਲੁ ਪਾਵੈ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/13*

ਕਹਿੰਦਾ, “ਧੰਨਿਆ! ਡੰਗਰ ਮੰਗੇਗਾ ਹੋਰ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ, ਜਮੀਨ ਮੰਗੇਗਾ ਹੋਰ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ, ਜੋ ਮੰਗੇਗਾ ਵਹੁਟੀ ਮੰਗੇਗਾ ਵਹੁਟੀ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ। ਕਹਿ ਦੇ -
ਘਰ ਕੀ ਗਹਿਨ ਚੰਗੀ ਜਨ ਧੰਨਾ ਲੇਵੇ ਮੰਗੀ॥ ---
ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦੇ।”

*ਧੰਨਾ ਕਰਦਾ ਜੋਦੜੀ ਮੈ ਭਿ ਦੇਹ ਇਕ ਜੇ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/13*

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੁਫਤ ਹੀ ਭਾਲਦਾ ਹੈ?”

ਧਿਆਨ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਐਡੀ ਚੀਜ਼ ਮੰਗਣ ਲੱਗਿਆ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਮੇਰੀ ਕਪਲ ਗਊ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਬਹੁਤ ਦੁੱਧ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਦੁਧ ਕੱਢ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰਾਂਗਾ, ਨਾਲੇ ਪੱਠੇ ਪਾ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰਾਂਗਾ, ਇਹ ਲੈ ਲੈ।”

ਬੰਨ੍ਹ ਆਇਆ ਘਰ। ਜਦੋਂ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਜੱਟ ਨੇ। ਇਕ ਅਨਘੜ ਜਿਹਾ ਪੱਥਰ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਨੂੰ।

ਪਥਰੁ ਇਕ ਲਪੇਟਿ ਕਰਿ ਦੇ ਧੰਨੈ ਨੋ ਗੈਲ ਛੁਡਾਵੈ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/13

ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਾ ਲਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, “ਲੈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਲਾ ਕੇ ਫੇਰ ਆਪ ਖਾਈਂ।” ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਿ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਰਗਾ ਕਹਿੰਦਾ ਕੋਈ ਇਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਮੈਂ ਰੋਟੀ ਪਾ ਦਿਆਂਗਾ ਮੂੰਹ ਵਿਚ? ਗੋਲ ਮੋਲ ਜਿਹਾ ਹੈ ਅਨਘੜ ਜਿਹਾ ਪੱਥਰ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਹੋਏਗਾ ਜੇ ਨਾਮਦੇਵ ਨੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇਸ ਨੇ। ਉਹ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਲੈ ਜਾ ਕੇ ਸਵੇਰੇ ਉਠਿਆ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਗੈਰਾ ਕਰਾਇਆ, ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਿਆ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਲੱਗੀ ਵੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ, ਮੱਖਣ ਵਗੈਰਾ ਰੱਖਿਆ, ਮਿਸੇ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਰਖ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਲਓ ਜੀ! ਆਹ ਲਓ ਜੀ ਛਕੋ ਮਹਾਰਾਜ -

ਠਾਕੁਰ ਨੋ ਨ੍ਰਾਵਾਲਿਕੈ ਛਾਹਿ ਰੋਟੀ ਲੈ ਭੋਗੁ ਚੜ੍ਹਾਵੈ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/13

ਕੱਪੜਾ ਤਾਣ ਦਿੱਤਾ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਵੇਂ ਹੀ ਰੋਟੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ ਨਾ ਕੋਈ ਛੇੜਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ। ਠੰਡੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਹਿੰਦਾ ਗਰਮ ਖਾਏਗਾ, ਉਹ ਗਰਮ ਲਿਆਇਆ, ਦੁਪਹਿਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਡੰਗਰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਿਲਿਆ ਤੇ ਰੱਸੇ ਛੁਡਾਉਣ ਲੱਗ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਪਰ ਮੈਂ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾਣੀ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਤੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰ -

ਹਥਿ ਜੋੜਿ ਮਿਨਤਾਂ ਕਰੈ ਪੈਰੀਂ ਪੈ ਪੈ ਬਹੁਤੁ ਮਨਾਵੈ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/13

ਬਹੁਤ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ ਰੋਂਦਾ ਹੈ, ਕਲਪਦਾ ਹੈ, ਅਖੀਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਪੱਥਰ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਭਾਵਨਾ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਦੇਖੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਭੁੱਖਾ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗਾ।

ਹਉਂ ਭੀ ਮੁਹੁ ਨ ਜੁਠਾਲਸਾਂ ਤੂ ਰੁਠਾ ਮੈ ਕਿਹੁ ਨ ਸੁਖਾਵੈ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/13

ਤੂੰ ਰੁਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਛਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਤੂੰ ਅਜ ਛਕਦਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਦਈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਹ ਚੀਜ਼ ਖਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਓਹੀ ਜਿਹੀ ਬਣਾ ਦਿਆਂਗਾ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਛਕਦਾ, ਮੇਰੇ ਡੰਗਰ ਵੀ ਭੁੱਖੇ, ਮੈਂ ਵੀ

ਭੁੱਖਾ, ਤੂੰ ਵੀ ਭੁੱਖਾ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਕਾਹਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਧਰਮ। ਬਹੁਤ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਆਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਥਰ ਪੁੱਥਰ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਗਿਆ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਣ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿਥੇ ਜੀਅ ਕਰਦਾ, ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰੂਪ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬਣਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵਨਾ ਦਾ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ -

ਗੋਸਾਈ ਪਰਤਖਿ ਹੋਇ.....॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/13

ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਗਿਆ, ਰੋਟੀਆਂ ਖਾਣ ਲੱਗ ਗਿਆ -

..... ਰੋਟੀ ਖਾਇ ਛਾਹਿ ਮੁਹਿ ਲਾਵੈ॥
ਭੋਲਾ ਭਾਉ ਗੋਬਿੰਦੁ ਮਿਲਾਵੈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/13

ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਸੀ, ਪ੍ਰਤੀਤ ਸੀ, ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ-

ਧਾਰਨਾ - ਵਾਹਵਾ-ਵਾਹਵਾ ਬਈ
ਰੱਬ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਗਿਆ -2, 2.
ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਈ ਧੰਨੇ ਦੀ ਆ ਕੇ,
ਬਈ ਰੱਬ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਗਿਆ -2, 2.
ਵਾਹਵਾ ਵਾਹਵਾ,..... -2.

ਗੋਸਾਈ ਪਰਤਖਿ ਹੋਇ ਰੋਟੀ ਖਾਇ ਛਾਹਿ ਮੁਹਿ ਲਾਵੈ॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 13/10

ਲੱਸੀ ਵੀ ਪੀਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਰਸ਼ਾਦਾ ਵੀ ਛਕਦਾ ਹੈ -

ਭੋਲਾ ਭਾਉ ਗੋਬਿੰਦੁ ਮਿਲਾਵੈ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/13

ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਜਾਟਰੋ ਉਠਿ ਭਗਤੀ ਲਾਗਾ॥
ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਤਖਿ ਗੁਸਾਈਆ ਧੰਨਾ ਵਡਭਾਗਾ॥

ਅੰਗ - 489

ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲਿਆ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਭਾਈ ਮੰਝ! ਪਹਿਲੀ ਜਿਹੜੀ ਅਸੀ ਸੂਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੈਨੂੰ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ ਨਾਂਹ -

ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤਿ॥

ਤਿਸੁ ਜਨ ਆਵੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਚੀਤਿ॥ ਅੰਗ - 284

ਪਹਿਲੀ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦੀ ਹੈ, ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਹੈ, ਯਕੀਨ ਦੀ ਹੈ। ਰੱਬ ਦੇ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦੂਸਰਾ ਭਰੋਸਾ ਗੁਰੂ ਤੇ, ਤੀਸਰਾ ਭਰੋਸਾ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਤੇ। ਸੋ ਹੁਣ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਂ ਇਜ਼ਾਜਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਮੈਂ ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

-ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ-

-ਅਰਦਾਸ-

**ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਿਲਾਇਡ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ 14-2-97 ਨੂੰ ਸ. ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
ਵਾਲਸਲ (K.T.C.E. OI) ਬਿਲਾਇਡ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਕਾ ਆਵਾਜ਼-ਏ-ਕੌਮ ਦੇ
ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਲਈ ਗਈ ਇੰਟਰਵਿਊ ਉਪਰੰਤ ਜੁੜੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨ**

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਮਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-17)

ਸੋ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਛੋਟ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਦਿਤੀ ਹੈ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਉਹਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ ਮੈਂ ਬਿਮਾਰ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਆਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਆਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ, ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹੋ, ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਇਹਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਫੇਰ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਓਗੇ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਦੋਹਾਂ ਦੀ (wave length) ਨਹੀਂ ਰਲਦੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵਾਂ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਰਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਇਹਨੇ ਹੋ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਓਹਦੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ। ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ, ਉਹਨੇ ਰਾਜ਼ੀ ਵੀ ਹੋਣਾ, ਉਹਦੇ ਕੰਮ ਵੀ ਬਣਨੇ ਨੇ, ਉਹਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਕਟ ਵੀ ਕੱਟ ਹੋਣੇ ਨੇ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉਹਨੂੰ ਕੁਛ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਨੈਂ ਲੰਘੀਂ ਖੁਆਜਾ ਵਿਸਰਿਆ।

ਫੇਰ ਦੋ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਫਲਾਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਸੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੜ ਕੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਸੋ ਜਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਕੇ ਛੁਡਾਏਗੀ? ਤੁਹਾਡਾ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਨਹੀਂ ਕੱਟੇਗੀ? ਸੋ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਿਆਓ। ਜਦੋਂ ਬਾਣੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੋਈ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੱਥਰ ਹੈ, ਜਾਂ ਮੋਮਨ ਹੈ। ਆਕਸੀਜਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਪਰ ਆਕਸੀਜਨ 'ਚ ਨਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਨਾ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 'ਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਜਿਹੜੇ ਪਾਪ ਨੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਰਾਹ 'ਚ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਵਲ ਨੂੰ ਦੋ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਤਾਂ ਦੇਖ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ

ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਹੀ ਪੁੱਤਰ ਹੈਂ। ਮੇਰੀ ਹੀ ਅੰਸ ਹੈਂ। ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ, ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਇਹ ਭੁੱਲ ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਆਹ ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਮਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ ਰੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਰੋ ਲਓ। ਹੋ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਆਹ ਭੁੱਲਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਜਪ ਸਕਿਆ, ਤਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਹੁਣ ਤੂੰ ਬਖਸ਼ ਦੇ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾਓ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਿਤੇ ਗਏ। ਤਾਂ ਉਹ ਘਰਵਾਲੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਹੀ ਜਾਵੇ, ਜੀ ਸਾਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂ। ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਜੀ ਭਰ ਕੇ ਕਰ ਲੈ, ਫੇਰ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਜਾਣ ਲੱਗਾਗਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਫੇਰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੀ ਮਾਫ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।

ਸੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਗੱਲ ਕਰ ਲਓ ਕਿ ਜੋ ਹੋਣਾ ਸੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਹੀ ਹੈਂ ਮੇਰਾ ਸਭ ਕੁਛ। -

ਜੋ ਸਰਣਿ ਆਵੈ ਤਿਸੁ ਕੰਠਿ ਲਾਵੈ

ਇਹੁ ਬਿਰਦੁ ਸੁਆਮੀ ਸੰਦਾ॥

ਅੰਗ - 544

ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਰਨ ਆ ਗਿਆ ਨਾ ਦਿਲੋਂ, ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ, ਉਹਨੂੰ ਉਹ ਕੰਠ ਨਾਲ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹਦਾ ਬਿਰਦ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੋ। ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਾਡਾ ਬਣਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਮਾਇਆ 'ਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਉਹਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀ ਹੈ? ਜੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪਹਾੜੇ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਓ, ਚਲ ਬਈ ਮੂਹਰੇ ਲੱਗ ਗਏ। ਇਕ ਦੂਣੀ ਦੂਣੀ, ਦੋ ਦੂਣੀ ਚਾਰ..... ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੁਹਾਰਨੀ ਕਹਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਉਹਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਯਾਦ ਦੇ ਮੰਡਲ 'ਚ ਨੇ।

ਸਾਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਭੁੱਲ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਭੁੱਲ ਪੈ ਗਈ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ। ਉਹ ਐਨੀ ਠੋਸ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਉਸ ਭੁੱਲ 'ਚੋਂ ਅਸੀਂ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਭੁੱਲ ਕਿਉਂ ਪੈ ਗਈ? ਕਿਉਂਕਿ ਯਾਦ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਯਾਦ ਕਰਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਕਰਿਆ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੈਂ ਬਚਪਨ 'ਚ

ਫਲਾਣੇ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਭੁੱਲ ਭੁੱਲ ਗਏ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ ਕਿਉਂ ਬੈਠਾ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਭੁੱਲ ਹੋਏ ਹਾਂ ਉਸਨੂੰ। ਉਹਦੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਾਤਾਂ 'ਚ ਪਰਚ ਗਏ। ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਨਾ, ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੇ ਤੇ ਬੜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੋਹਣਾ ਆਰਾਮ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਤਾ, ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਬੜਾ ਸੁਖ ਪਾਇਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਰਿਆ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜਾ ਸੁਖ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬੈਂਦਲ ਗਏ, ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਨੱਠਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਓ।

ਸੋ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੇ ਤੁਸੀਂ, ਭੁੱਲ ਦਾ ਉਲਟ ਹੈ ਯਾਦ। ਤੁਸੀਂ ਯਾਦ ਦਾ ਪੁਲ ਬੰਨੋ। ਇਕ ਉਰਾਰ, ਇਕ ਪਾਰ। ਅਸੀਂ ਉਰਾਰ ਖੜੇ ਹਾਂ, ਪਾਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਵਿਚ ਹੈ ਖਾਈ।

*ਮਾਇਆ ਜਲੁ ਖਾਈ ਪਾਣੀ ਘਰਿ ਬਾਧਿਆ
ਸਤ ਕੈ ਆਸਣਿ ਪੁਰਖੁ ਰਹੈ॥ ਅੰਗ - 877*

ਸਤਿ ਦੇ ਆਸਣ, ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਚਾਲੇ ਹੈ ਖਾਈ। ਡੁੰਘੀ ਖਾਈ ਹੈ, ਜੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਗਿਰ ਗਏ, ਫੇਰ ਉਦੋਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਥੋਂ ਤਾਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਓਧਰ ਨਿਕਲਾਂਗੇ ਕਿਵੇਂ? ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਪੁਲ ਬਣਾ। ਭੁੱਲ ਦੇ ਉਤੇ ਪੁਲ ਬਣਨਾ ਹੈ ਯਾਦ ਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਅੱਖਰ ਮਿਲ ਗਿਆ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ'। ਇਹ ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਮੰਤਰ ਹੈ ਨਾਲੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਰਾਮ-ਰਾਮ, ਅੱਲਾਹ-ਅੱਲਾਹ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਾਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨੇ।

ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਭੁੱਲ ਵਿਚ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ ਹੈ -

*ਸਾਬਣ ਲਾ ਲਾ ਧੌਤਾ ਕੋਲਾ ਦੁੱਧੋ ਦਹੀਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ।
ਖੁੰਭ ਚਾੜ੍ਹ ਰੰਗਣ ਭੀ ਧਰਿਆ ਰੰਗ ਨ ਇਸ ਵਟਾਇਆ।
ਵਿਛੜ ਕੇ ਕਾਲਖ ਸੀ ਆਈ ਬਿਨ ਮਿਲਿਆਂ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦੀ।
ਅੰਗ ਅੰਗ ਦੇ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖੋ ਚੜ੍ਹਦਾ ਰੂਪ ਸਵਾਇਆ।
ਡਾ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ*

ਅੰਗ ਅੰਗ ਦੇ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖੋ ਚੜ੍ਹਦਾ ਰੂਪ ਸਵਾਇਆ॥

ਆਹੀ ਹਾਲ ਸਾਡਾ ਹੈ। ਵਿਛੜ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਕਾਲਖ ਆ ਗਈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਸੁਰਤ ਟੁੱਟ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲਗ ਗਈ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਘੁੰਮੇਟਣੀਆਂ ਖਲਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਹੈ ਮੋਹਣੀ, ਐਨੀ ਮੋਹਣੀ ਕਿ ਕੋਈ

ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ ਇਸ ਤੋਂ।

ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਮੋਹਣੀ ਜਿਨਿ ਵਿਣੁ ਦੰਤਾ ਜਗੁ ਖਾਇਆ॥

ਅੰਗ - 643

ਬਗੈਰ ਦੰਦਾਂ ਤੋਂ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖਾਧੇ ਕੌਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ? ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਮਨ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗਣਗੇ ਸਭ ਖਾਧੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਮਨਮੁਖ ਖਾਧੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਉਬਰੇ

ਜਿਨਿ ਸਚਿ ਨਾਮਿ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ॥ ਅੰਗ - 643

ਬਚਦੇ ਕੌਣ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਿ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਲਾ ਲਿਆ। ਨਾਮ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਨਾ, ਇਹਨੂੰ ਸਮਝੋ ਕਿ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ? ਚਿੱਤ ਲਾਉਣਾ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਸਾਰੀ ਸਿਸਟੀ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਇਹ ਰਚੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਸੁਰਤ ਟਿਕ ਜਾਣੀ ਨਾਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਟਿਕਦੇ ਸਾਰ, ਸਾਰੀਆਂ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਚਿੱਤ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਰਸ ਵੀ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਵੀ ਹੈ, ਸਤਿ ਵੀ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਵੀ ਹੈ, ਚਾਰ ਪੰਜ ਗੁਣ ਹੋਣ। ਘਾਟਿਆਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਜੀਉਂ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਦੁਖਾਂ 'ਚ ਅਸੀਂ ਜੀਉਂ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਜੀਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜੇ ਪਿਆਰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਇਕ ਦਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਖੋੜੇ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਚੇਤਨਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਸਤਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਕਤ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਸ ਵਿਚ ਤੁਰੇ ਫਿਰੀਏ। ਜਦੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਰਸ ਨਾਲੋਂ ਫੇਰ ਹਉਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਹਉਕਾ ਕਿਉਂ ਆਇਆ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਿਆਓ। ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ? ਉਹਦੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਹਿਤਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਉਦੋਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਰਹਿਤ ਉਹਦੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ।

ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੰਨੇ ਨੂੰ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਪੱਥਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਇਹੀ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਰੱਬ ਹੈ ਮੇਰੇ ਮੂਹਰੇ। ਦੇਖ ਲਓ ਪੱਥਰ 'ਚੋਂ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਰੱਬ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਸਿੰਘ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਇਥੇ ਕਿ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਪੱਥਰ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੋੜਾ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਬਚ ਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਵੀ ਖਰਾਬ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਤਿ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹਿ ਦੇਈਏ।

ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ, ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਐਸੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦ ਤੁਹਾਡੀ ਭਾਵਨਾ ਹੋ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਈ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਫਲ ਤਾਂ ਦਏਗਾ ਜੇ ਉਹਦਾ ਅਸਲੀ ਸਰੂਪ ਹੈ ਦੂਸਰਾ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ। ਸੋ ਸਾਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਪ੍ਰਥਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਤੇ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕੋ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ 100% ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਕਿਤੋਂ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਰੱਬ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਰੱਬ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਰੱਬ ਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ, ਰੰਗ, ਰੇਖ, ਭੇਖ, ਚੱਕਰ, ਚਿਹਨ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਪਹਿਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ।

ਦੂਸਰੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਗੁਰੂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਨਾ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਸੋਹਣਾ ਸੰਤ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਨਾ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉਚਾ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ ਸੁਪਰੀਮ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਰਗਾ ਹੈ। ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚੌਥਾ ਜਿਹੜਾ ਪੂਰਨ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਰੱਬ ਹੈ। ਉਹ ਰੱਬ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ 'ਚ ਦਿਸ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

*ਸਮੁੰਦ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ
ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੁਪ ਦਿਖਾਈ॥
ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੂ ਹੈ ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥*
ਅੰਗ - 442

ਜੇ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ -

*ਰਾਮ ਰਾਮ ਸਭੁ ਕੋ ਕਹੈ ਕਹਿਐ ਰਾਮੁ ਨ ਹੋਇ॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਰਾਮੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਤਾ ਫਲੁ ਪਾਵੈ ਕੋਇ॥*
ਅੰਗ - 491

ਰਾਮ-ਰਾਮ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮਾਤਾ ਲੋਈ ਦਾ ਰਾਮ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕਾਜੀ ਦਾ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਜਾ ਜਿਹੜਾ ਆਇਆ ਸੀ ਮਾਤਾ ਲੋਈ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਹੜ ਹਟਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਸੀਗਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਬਹਿ ਜਾ, ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਗਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਕਹਿ ਰਾਮ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਹਾ ਦਿਤਾ। ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਕਿਹਾ ਕਹਿ ਰਾਮ, ਤੀਸਰੀ ਵਾਰ ਫੇਰ ਕਹਾਇਆ। ਕੰਚਨ ਵਰਗਾ ਉਸ ਕੋਹੜੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਰਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰ।

ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ

ਕਿਉਂ ਕਹਾਇਆ ਤੂੰ। ਤੂੰ ਰਾਮ ਸਵੱਲੜਾ ਲਾਇਆ। ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਵੱਲੜਾ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ। ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਰੋਗ ਕੱਟਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਉਹ ਪਾਪ ਜਿਹੜੇ ਲੱਖਾਂ ਸੀਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕੋਹੜ ਆਇਆ।

*ਖਸਮੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੀਏ ਰਸ ਭੋਗ॥
ਤਾਂ ਤਨਿ ਉਠਿ ਖਲੋਏ ਰੋਗ॥* ਅੰਗ - 1256

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਿਆ ਸੀ। ਤੀਸਰੀ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਨਾਮ ਜਪੇ।

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਆਪਣੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤ ਕੇ ਰਾਜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦਵਾਈਆਂ ਉਹਨੇ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ ਨੇ। ਸਾਰੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਇਹੀ ਹੈ। ਤਾਂਤਰੀ ਵਰਤਦੇ ਨੇ।

ਤੀਸਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੰਤਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ। ਕਿ ਮੇਰਾ ਜਿਹੜਾ ਮੰਤਰ ਹੈ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪਾਰ ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਦੂਸਰਾ ਆ ਕੇ ਇਹਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਚੱਲ ਪਏ, ਜੋਤਿ ਵੀ ਚੱਲ ਪਈ। ਸਾਡਾ ਮੰਤਰ ਬੜਾ ਤਕੜਾ ਹੈ। ਇਹ ਓਧਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੰਤਰ ਦੇ ਲਈ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚੇ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਉਹ ਇਕ ਕਸਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਖ ਦੱਬੋ, ਕੰਨ ਦੱਬੋ, ਪੱਥਾਂ ਪਰਨੇ ਬਹਿ ਜਾਓ, ਅੰਦਰ ਸਾਰੇ ਸਾਂ-ਸਾਂ ਸੁਣਦੀ ਹੈ। ਚੀਕਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਅੰਦਰ ਸੁਣਨ ਲਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! -

*ਅਨਹਤ ਬਾਣੀ ਬਾਨੁ ਨਿਰਾਲਾ॥
ਤਾ ਕੀ ਧੁਨਿ ਮੋਹਿ ਗੋਪਾਲਾ॥* ਅੰਗ - 186

ਸੋ ਏਸ ਕਰਕੇ ਮੰਤਰ ਤੇ 100% ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਤੇ 100% ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰਖਾਈ। ਉਥੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਰਾਜੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਇਹਨੇ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ ਉਹਨੇ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨੇ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਕਈ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਜੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਐਨਾ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਜੀ। ਆਪਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਉਦੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਜਵਾਬ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਲੈ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਆ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਗੱਲ ਤੇਰੀ।

ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਉਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੋਵੇ, ਮੰਤਰ ਦੇ ਉਤੇ ਕਿ ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਸਭ ਕੰਮ ਕਰ ਦੇਣੇ ਨੇ। ਅਜਮਲ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਕੇ ਤਰ ਗਿਆ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦੇਖ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਲਓ। ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਵੀ ਓਹੀ ਹੈ ਅੰਦਰ ਵੀ ਓਹੀ ਹੈ -

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ॥ ਅੰਗ - 293

ਹਰੇਕ ਘਟ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅੰਦਰ ਝਾਕਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਉਹਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਫੇਰ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀ ਹੋਏਗਾ। ਉਹਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ।

ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ॥

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ

ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਸੋਹਿਨਾ॥

ਅੰਗ - 407

ਤੀਸਰੀ ਰਹਿਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਦਇਆ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਮੈਂ। 'ਸਬਦਿ ਸੁਰਤਿ ਮਾਰਗ' ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਲਓ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏਗਾ। ਜਦ ਉਹ ਰਹਿਤਾਂ ਧਾਰਨ ਕਰੋਗੇ, ਫੇਰ ਇਹੀ ਰਾਮ, ਇਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਧਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ। ਜਦੋਂ ਸੁਰਤ ਜੁੜੇਗੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਨੁਕਸ ਹੈ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ। ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪੀਏ ਕਿਵੇਂ? ਅਨੇਕਾਂ ਵਹਿਮ ਸਾਡੇ ਰਸਤੇ 'ਚ ਪੈਣਗੇ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਧਿਆਨ ਧਰਨਾ ਬੁੱਤ ਪ੍ਰਸਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਪੁਸਤਕ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸੰਸਕਾਰ ਬਣ ਜਾਏਗਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਧਿਆਨ ਧਰਨਾ, ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਓਹੀ ਕਿਤਾਬ ਆ ਜਾਣੀ। ਦੇਖੋ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੰਸਕਾਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਾਲ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿਤੇ ਇਸੇ ਗੱਲ 'ਚ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਮੈਂ ਡਰਦੇ ਨੇ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੀ ਕਿ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਤਾਬ ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹੀ?

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾ ਪੜ੍ਹੋ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਵਾਕਈ ਹੀ ਠੀਕ ਸੀ। ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਲਓ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ 'ਚੋਂ ਬਚਨ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਥੇ ਤਕ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਆਪਾਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਪਰਲੀ ਗੱਲ ਉਹਨੇ ਵੀ ਗੁਪਤ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਤਾਂ

ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਬੰਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਮੰਤਰ ਦੇ ਉਤੇ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਰਹਿਤਾਂ ਨਹੀਂ ਧਾਰਦੇ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਅੱਗੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਫੇਰ ਮੈਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੁਰਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਉਥੇ ਤੈਨੂੰ ਬੰਦੇ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਦੇਖਦਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈਂ। ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦਾ ਚੰਗੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਗੁੱਸਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਆਹ ਤੇਰਾ ਧਿਆਨ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਧਿਆਨ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਬਣਿਆ ਹੀ ਨਾ।

ਇਕ ਸੰਤ, ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਆਏ। ਮੈਨੂੰ ਐਹੋ ਜਿਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਫਸਿਆ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਕੀ ਗੱਲ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਨਾ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਰਸਤਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਸਤਾ ਜੇ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਰਲਾਂਗ ਦਾ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਲੋਕ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਲੰਘਦੇ ਨੇ ਜਾਂ ਮੈਂ ਵਾੜ ਗੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦਾ ਉਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਉਪਰੋਂ ਦੀ ਫੜ ਕੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਬੰਦਾ ਮੈਂ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਰੋਜ਼ ਦਾ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਲੰਗਰ 'ਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ, ਦਾਣੇ ਵਗੈਰਾ ਉਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ, ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾੜ ਪੁੱਟੀ ਹੈ ਇਹਨੇ। ਅੰਦਰ ਮੇਰੇ ਉਸ ਲਈ ਲੜਾਈ ਚਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਲੰਘਾਂਗਾ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਦਿਖਾ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕਦੇ ਮੈਂ ਥੱਲੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਕਦੇ ਉਹ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਭਜਨ 'ਚ ਬੈਠੇ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਲੜਦੇ-ਲੜਦੇ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਮੇਰੀ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਐਉਂ ਕਰ ਇਹ ਗੱਲ ਛੱਡ ਦੇ। ਅੜਾ ਖੋੜ ਦੇ ਉਥੇ, ਬਲਦ ਵਗੈਰਾ ਨਹੀਂ ਲੰਘਣਗੇ, ਬੰਦੇ ਲੰਘ ਜਾਣਗੇ।

ਸੋ ਇਹੀ ਹਾਲ ਉਸ ਬੰਦੇ ਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਧਿਆਨ ਤਾਂ ਧਰਦਾ ਹੈਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ, ਲੜਾਈ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ। ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਤੇਰੇ ਖਿਆਲ ਹੋਣਗੇ, ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਤੈਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਜਾਂਦੇ ਨ। ਸੋ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਏਗੀ ਸੁਖਸਮ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 37 ਤੇ)

ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਉਤੇ ਲੰਘ ਗਿਆ ਸੀ ਧਿਆਨ ਦੇ ਵਿਚ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਕ ਸੰਤ ਆ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ। ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਆ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਰ੍ਹੇ ਆ। ਉਹ ਦੇਖ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਦੇਖ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜੋਤ ਹੈ ਵੱਡੀ। ਉਹ ਐਉਂ ਨੂੰ ਸਰਕ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਵਿਚ ਨੇ। ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚਾਰ ਪੰਜ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ। ਮੇਰੀ ਜਾਗ ਖੁਲ੍ਹੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੱਸ ਤਾਂ ਗਏ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ। ਫੇਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੋਚ ਹੋਵੇ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ। ਇਹ ਤਾਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਵਲੋਂ। ਪੰਜ ਸੰਤ ਹਰ ਵਕਤ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਚਾਹੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇ।

ਜਦੋਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਉਸ ਦਿਨ ਗਿਆ ਨਾ, ਛੁੱਟੀ ਸੀ, ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਅੱਜ ਆਪਾਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬੱਸ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਹੀ ਨਾ ਪੁਛਿਆ, ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਪੁਛਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜਿਥੇ ਖੜੇਗੀ ਹੁਣ, ਉਥੇ ਦਾ ਹੀ ਕੱਟ ਦੇ।

ਜਦ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਸੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿ 'ਸਾਡੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਬਣਾਇਆ, ਆ ਜੋ ਜਿਹਨੇ ਪਾਰ ਲੰਘਣਾ'। ਅਸੀਂ ਗਏ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੀ ਗੱਲ ਸੀ? ਕਹਿੰਦੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨਾ ਆਏ ਤੁਸੀਂ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕੰਮ ਸੀ ਮੈਨੂੰ।

*ਜਾਤਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਮਹਿ ਜਾਤਾ
ਅਕਲ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰ ਰਹਿਆ।*

ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਮੇਰਾ। ਦੇਖੋ, ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਕਰਿਆ। ਕਿਸੇ ਫਿਲਾਸਫਰ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਛੋਟਿਆਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ, ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਸੀਂ ਰੁਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਕਿ ਤੂੰ

ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰ। ਇਹ ਜੰਗਲ ਹੈ ਬੜਾ ਭਾਰਾ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਰੁਲ ਨਾ ਜਾਈਂ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਣਾ। ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਐਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤਾਂ ਨਾਸਤਕ ਬੰਦੇ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸਤਿ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਚਾ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਨਾ ਇਹਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਰੱਖੋ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਫੇਰ ਲਹਿਰਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਨੇ ਨਾਮ ਦੀਆਂ। ਉਹਨੂੰ ਸਮ ਤੇ ਦਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਬੜੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਮੈਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ, ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਵੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਚ ਵੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ ਸਬਦਿ ਸੁਰਤਿ ਮਾਰਗ ਵਿਚ। ਮੈਂ ਜੋ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ ਨਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਉਹਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਅਟਕਲ ਪਚੂ ਬਾਤ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਾਪ ਦਾ ਭਾਰੀ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਅੱਗੇ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਡੰਡੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ।

ਜਿਮੀ ਪੁਛੈ ਅਸਮਾਨ ਫਰੀਦਾ ਖੇਵਟ ਕਿੰਨਿ ਗਏ॥

ਅੰਗ - 488

ਜਿਮੀ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਪੁਛਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐ ਅਸਮਾਨ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈਂ, ਜਿਹੜੇ ਇਥੇ ਤਾਰਨ ਆਏ ਸੀ ਉਹ ਗਏ ਕਿਥੇ? ਤੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਮੁੜ ਕੇ ਕੋਈ ਆਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ -

ਜਾਲਣ ਗੋਰਾਂ ਨਾਲਿ ਉਲਮੇ ਜੀਅ ਸਹੇ॥ ਅੰਗ - 488

ਕੁਝ ਜਾਲ ਦਿਤੇ ਗਏ ਸਰੀਰ, ਜਿਹੜੇ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਗਏ ਸੀ, ਤੈਨੂੰ ਮੁੜ ਗਏ। ਕੁਛ ਦੱਬ ਦਿਤੇ ਉਹ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਮੁੜ ਗਏ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਜੀਵ ਸੀ ਨਾ, ਉਹ ਉਲੁਮੇ ਸਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਆਈਆਂ ਨੇ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਉਲੁਮੇ ਮਿਲਦੇ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਗਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਜਾ ਕਰੀ ਜਾਵੇ ਗੱਲਾਂ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਹਾਡਾ ਸਰੂਪ ਕੀ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਡਾ ਪਰਨਾ ਲਿਆਓ, ਉਹ ਸੁੱਕਾ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਲੱਕ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਈਂ। ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਪਰਨਾ ਲੱਕ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ, ਲੱਕ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰ ਹੈ ਨਾ ਸਾਡਾ ਇਹ ਅਸੀਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਸਰੀਰ ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਿਆਣ ਵਾਸਤੇ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਥੇ ਜਿਹੜੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਨਾ ਪੀਰ, ਪੈਗੰਬਰ, ਔਲੀਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਗਲਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਇਕ ਕਲਪ '4 ਅਰਬ 32 ਕਰੋੜ' ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਇਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿ। ਜਦੋਂ ਭਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਥੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਸੁਰਤਿ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਆਹ ਸਭ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ। ਆਪ ਮੂਹਰੇ ਆ ਗਏ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ।

ਸੋ ਰੂਹਾਨੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਐਨੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕੇ ਹੀ ਨਾ ਰੱਖਣਾ। ਸੋ ਕੋਈ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰ ਬੈਠਾ ਹੈ ਇਹ ਸਾਧੂ ਹੈ। ਉਹ ਸਰੀਰ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਨੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਹੈ ਨਾ ਸੰਤ, ਉਹ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਬੈਠਾ ਸੀ ਉਦੋਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਆਇਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕੌਣ ਸੰਤ? ਕਹਿੰਦਾ, ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਰੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੋ ਗਏ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ। ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਰਮਜ਼ ਸੀ। ਜਿਹੜੀ ਸਮਝ ਨਾ ਆਈ। ਇਹ ਹੈ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ। ਜਦੋਂ ਗਿਆਨ ਆ ਗਿਆ, ਇਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਿਸਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

*ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ ਅਬ ਤੂਹੀ ਮੈ ਨਾਹੀ॥
ਅਨਲ ਅਗਮ ਜੈਸੇ ਲਹਰਿ ਮਇ ਓਦਧਿ
ਜਲ ਕੇਵਲ ਜਲ ਮਾਂਗੀ॥ ਅੰਗ - 657*

ਪਰ ਇਹਦੇ ਅੰਦਰ ਪੜਦਾ ਪੈ ਗਿਆ ਮੈਂ ਦਾ। ਜਿੰਨੇ ਆਪਾਂ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਮੈਂ ਦੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਹਾਂ। ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਉਤੇ ਨਿਕਲੋ। ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਧੀ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਘਰ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਹੈ।

ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਾਜ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਖੇਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦਾ ਅਭਾਸ ਹੋ ਗਿਆ -

*ਜਿਨਿ ਰਚਿ ਰਚਿਆ ਪੁਰਖਿ ਬਿਧਾਤੈ ਨਾਲੇ ਹਉਮੈ ਪਾਈ॥
ਜਨਮ ਮਰਣ ਉਸ ਹੀ ਕਉ ਹੈ ਰੇ ਓਹਾ ਆਵੈ ਜਾਈ॥
ਅੰਗ - 999*

ਮੈਂ ਵਾਲੀ ਸੁਰਤਿ ਜੰਮਦੀ ਹੈ ਮਰਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਸਨੂੰ ਉਪਾਧੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਸਿਆਣੇ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜੀਵਪੁਣਾ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਤੂੰ

ਆਤਮਾ ਰਹਿ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਗਿਆਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਸਾਧੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

*ਕਬਹੂ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਇਹੁ ਪਾਵੈ॥
ਉਸੁ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਬਹੁਰਿ ਨ ਆਵੈ॥
ਅੰਤਰਿ ਹੋਇ ਗਿਆਨ ਪਰਗਾਸੁ॥
ਉਸੁ ਅਸਥਾਨ ਕਾ ਨਹੀ ਬਿਨਾਸੁ॥
ਮਨ ਤਨ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਇਕ ਰੰਗਿ॥
ਸਦਾ ਬਸਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੈ ਸੰਗਿ॥
ਜਿਉ ਜਲ ਮਹਿ ਜਲੁ ਆਇ ਖਟਾਨਾ॥
ਤਿਉ ਜੋਤੀ ਸੰਗਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨਾ॥
ਮਿਟਿ ਗਏ ਗਵਨ ਪਾਏ ਬ੍ਰਿਸਾਮ॥
ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨ॥*

ਅੰਗ - 278

ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਇਹਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਹੈ ਸਭ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ।

*ਤਿਹੀ ਗੁਣੀ ਸੰਸਾਰੁ ਭ੍ਰਮਿ ਸੁਤਾ
ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ॥ ਅੰਗ - 920*

ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਪਿਆਸ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ, ਇਹਨੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਮੰਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੇਵਾਂਗਾ ਪਾਣੀ, ਜੇ ਤੂੰ ਚਾਰ ਪੈਨੀਆਂ ਦੇਵੇਂ। ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ। ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਚਾਹੇ ਮੰਗ ਕੇ ਲਿਆ। ਇਹ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਚਾਰ ਪੈਨੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਜਦ ਨੂੰ। ਸੋ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਜਾਗ ਆਈ ਤਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਚਾਰ ਪੈਨੀਆਂ ਪਿਛੇ ਭਟਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਾ ਚੈਕ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਇਆ ਕੀ? ਉਹ ਭੁੱਲ ਗਿਆ, ਸੁਪਨੇ ਨੇ ਭੁਲਾ ਦਿਤਾ। ਅਸਲੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਤਮ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਭ ਕੁਝ।

ਹੁਣ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚੋਂ ਜਾਗ ਕਿਵੇਂ ਆਵੇ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਗ ਤੈਨੂੰ ਆ ਜਾਏਗੀ। ਜਦੋਂ ਨਸ਼ਾ ਉਤਰੇਗਾ।

*ਘਰ ਹੀ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਭਰਪੂਰੁ ਹੈ
ਮਨਮੁਖਾ ਸਾਦੁ ਨ ਪਾਇਆ॥ ਅੰਗ - 644*

ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਨੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ।

ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਯੋਗੀ ਦਾ ਸੰਗ (Walking With Himalayan Master)

ਡਾ. ਜਸਟਿਨ ਓਬਰਾਇਨ
ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਅਧਿਆਇ ਵੀਹ

ਦਾਰਸ਼ਨਕਾਂ, ਵਿਵੇਕੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਕਰਨਾ

ਮੈਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨਾਲ ਸੋਹਣੇ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਅਥਰੂ ਵਹਿ ਤੁਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਰੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਫੁੱਟ-ਫੁੱਟ ਕੇ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਾਸ਼ ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ, ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੋਰ ਵਧ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ। ਜੋ ਵੀ ਬਚਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਮੈਂ ਸਾਂਭੇ ਹੁੰਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਸਿਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਓਵੇਂ ਦਾ ਓਵੇਂ ਹੀ ਹੋਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਹੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਤੂੰ ਰੋ ਨਾ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹਾਲੇ ਸਾਡਾ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰੋਚਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ।

ਫਰਵਰੀ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣਾ ਦਿਨ ਹੈ। ਧੁੱਪ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ, ਥਰੀਸਾ ਤੇ ਮੈਂ ਅਸੀਂ ਇਕਠਿਆਂ ਨੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ ਤੇ ਬਾਹਰ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਫਿਰਨ ਨਿਕਲ ਪਏ। ਮੈਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਹਾਂ ਅਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਕਹੀ।

ਅਸੀਂ ਇਕ ਸੁੱਕੇ ਰੁਖ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਏ ਜਿਹੜਾ ਬਾਗ ਦੀ ਕੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਆਪਣੇ ਦੰਦ ਸਾਫ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਥੁੱਕ ਉਸ ਸੁੱਕੇ ਹੋਏ ਦਰਖਤ ਉਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਹਰਾ ਭਰਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹੀ ਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕੁਝ ਘਟਨਾ ਘਟਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਵੀਰਵਾਰ ਤੱਕ ਤਿਆਰ ਰਹੋ। ਬੱਸ!

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਏਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਬਾਰੇ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਣਜਾਣ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਏਨਾ ਹੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦਿਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ। ਸਾਫ ਧੋਤੇ ਕਪੜੇ ਪਾਏ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਥਾਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪਹਾੜੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਤਰ ਵਲ ਗੌਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਈਏ। ਗੌਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਪਹਾੜ ਉਹ ਪਹਾੜ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਪਕੜੇ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡਰ ਚਲਾ ਲਿਆ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਸਿਰ ਉਪਰ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਰ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੱਧਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਲਕੀ ਪੂਰੀ ਸਵਰ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਪਿਆਰ ਭਰਪੂਰ ਨਿੱਘੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਪੂਰਨ ਡੂੰਘੀ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਸੀ, ਜੋ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸੀ ਉਹ ਸੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰੂਦੇਵ, ਗੁਰੂਦੇਵ ਸਾਨੂੰ ਬਚਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ, ਅੰਤਰ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਬੱਚੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ। ਸਾਡੇ ਵਾਅਦੇ ਜਿਹੜੇ ਅਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸੀਆਂ। ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉਹ ਜੋ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਜੋ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਗੁਰੂਦੇਵ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਸ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ

ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਵਾਅਦਾ ਮੈਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੂਰਾ ਕਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿਤਾ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਕੇਵਲ ਇਕ ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਹਵਾ ਲੰਘਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਦਰਖਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ।

ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਸਮਾਧੀ ਤੋਂ ਉਥਾਨ ਹੋਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਟੇਪ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣੀਏ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਸਾਰੇ ਉਦਾਸ ਵੀ ਸੀ। ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਸੀ, ਚੌਂਕੇ ਵੀ ਹੋਏ ਸੀ, ਤੇ ਖੁਸ਼ ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਲਿਆ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ। ਸਭ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਬੰਗਾਲੀ ਬਾਬੂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਮ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਇਹ ਬਚਨ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਪੌੜੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਵੋਗੇ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣਗੇ। ਕੱਲ੍ਹ ਸਵੇਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਅਚੰਭਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰੱਖਣਾ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ।

ਸਵੇਰੇ ਦੇ ਅੱਠ ਵਜੇ ਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਕ ਹੋਰ ਪਹਾੜੀ ਉਤੇ ਆਏ। ਉਹ ਪਹਾੜੀ ਆਸ਼ਰਮ ਤੋਂ ਉਤੇ ਸੀ। ਥਰੀਸਾ ਤੇ ਮੈਂ ਅਸੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਲੱਕੜੀਆਂ ਲੈ ਗਏ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਅਸੀਂ ਚੀਤੇ ਦੀ ਪੈੜ ਦੇਖਦੇ ਗਏ।

ਅੱਗ ਜਲ ਰਹੀ ਸੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਕ ਰਸਮ ਕੀਤੀ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਮੰਤਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ, ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੰਤਰਾਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੰਤਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਭਰਪੂਰ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਸਾਡੀਆਂ ਲੱਕੜੀਆਂ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਅਗਨੀ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਇਹ ਇਕ ਲੱਕੜੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਪੂਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਇਕ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕਟੋਰੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਕਟੋਰਾ ਅੱਗ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪਰਵਾਹ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ ਉਠ

ਕੇ ਭਰਵਟਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਸੌ ਅੱਠ ਲੱਕੜੀਆਂ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੁੱਟੀਆਂ।

ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜ ਗਏ ਹਨ। ਭਸਮ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਬੜੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੁਣ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਪਿਛੋਕੜ ਨਹੀਂ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪੁਰਾਣੀ ਯਾਦ ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਏ ਪਰ ਉਹ ਕੇਵਲ ਇਕ ਯਾਦ ਹੀ ਹੋਏਗੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਿੱਚ ਪਾਏ। ਤੁਸੀਂ ਪਿਛੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਸੱਤ ਵਾਰੀ ਵਿਆਹੋ ਗਏ ਹੋ, ਉਹ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰਮ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਾਨੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰੋਗੇ, ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਸੁਆਰਥੀ ਹੋ ਕੇ ਜੀਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਲੱਕੜੀਆਂ ਦੀ ਸੁਆਹ ਇਕ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲਈ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੁਆਹ ਜੋ ਹੁਣ ਇਕ ਵਿਭੂਤੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਇਕ ਔਸ਼ਧੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਰੋਗ, ਕੁਝ ਵੀ ਠੀਕ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੇ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੀਏ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਪਾਣੀ ਵਾਲਾ ਭਾਂਡਾ ਆਪ ਲੈ ਕੇ ਤੱਲੇ ਉਤਰੇ ਤੇ ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਕੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਪੌਦਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਅਸੀਂ ਪਿਛੇ-ਪਿਛੇ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਉਸ ਪੌਦੇ ਤੋਂ ਪੁਛ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਜਲ ਉਸ ਵਿਚ ਉਲਟਾ ਦਿਤਾ। ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਉਹ ਪੌਦਾ ਢਹਿ ਕੇ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ, ਇਹ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਕਿੰਨੀ ਦਿਆਲੂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਪੌਦੇ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਹੋਣ ਦਿਤਾ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੀ ਵਿਧੀ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਤੋਹਫੇ ਦੋ ਅਚੰਭੇ ਹੋਰ ਮਿਲੇ। ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰੀ ਹੋਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਵਚਨ ਦਿਤੇ। ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਦਵਾਈਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ

ਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਅਧਿਆਤਮਕ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਅਨੁਸਾਸ਼ਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਦੇਹ ਵਿਚ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਪੂਰਨਿਆਂ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇਸਤਰੀ ਵਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇਂਗਾ, ਤੂੰ ਤਿਆਗ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਹੈਂ। ਆਪਾ ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਆਪਾ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਹੈ। ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਬੇਟਾ! ਇਹ ਤੇਰੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੇਲੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਜਣ ਹਨ। ਇਹ ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਬਹੁੱਤ ਅੱਗੇ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ।

ਥਰੀਸਾ ਤੇ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਬੀਤ ਗਈ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਇਆ ਉਹ ਡੂੰਘਾ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਸਾਡੀਆਂ ਅੰਤਰ ਦੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਬਚਨਬੱਧ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਚਨ ਪੂਰੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਤੀਹ ਸਾਲ ਲਗਣਗੇ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਕਦੀ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ, ਮਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਸੰਤ ਮੈਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤੇਰੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨਗੇ, ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਦੇਖਣਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਹੈ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਸੀ। ਥਰੀਸਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੱਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਬਹੁਤ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲਗ ਪਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਘਟੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਅਦਭੂਤ ਹਨ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ, ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਚੰਦਨ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਡਾ. ਆਰੀਆ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਬਾਨੇਪਾ (Banepa) ਗਏ ਉਥੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲੋ। ਆਪਣੀ

ਅਧਿਆਤਮ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ, ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਅਸਥ ਰੱਖੋ। ਜਦੋਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ। ਲੋਕੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਲਾ ਉਤਾਰੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤੀ।

ਲੋਕੀ ਇਕ ਦਮ ਡਰ ਗਏ। ਉਥੇ ਦੇ ਲੋਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਜੋ ਕਿ ਕੇਵਲ ਮਾਤਰ ਸੇਵਾ ਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਸੱਜਣ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ, ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਕੀ ਕਰਨ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਾ ਰਾਜੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਰਾਜਸੀ ਲੈਕਚਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੀ। ਇਕ ਸਾਮ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਵਕਤਾ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਏ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਬੜੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਜੇ ਮੈਂ ਸਰਾਪ ਦਿਆਂਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅੱਧਾ ਫਲ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਲੱਗੇਗਾ। ਪਰ ਬੜੇ ਅਚੰਭੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕੀ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰ ਪਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ, ਸਿਹਤ, ਰਾਜਸਿਕ ਸੱਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੰਮ ਨਾ ਪੂਰੇ ਹੋਣ, ਤੂੰ ਧਿਆਨ ਰੱਖੀਂ, ਦੇਖੀਂ ਕੀ-ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਚੱਲੀਂ।

ਮੇਰਾ ਇਕ ਚੌਥਾਈ ਮਨ ਮੇਰੇ ਜਲਿਆਸੂਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਿਨ ਨੂੰ ਇਕ ਚੌਥਾਈ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ ਮਨ ਮੇਰੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਮਨ ਢੇਰ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੁਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਮਨ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿਆਂਗਾ। ਤੂੰ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਆਰੀਆ ਨੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਚਲਾਣਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੇਂਗਾ। ਡਾਕਟਰ ਆਰੀਆ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਤੋਂ, ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਤੋਂ ਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣਾ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਫੇਰ ਇਕ ਘਟਨਾ ਸੁਣਾਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਕ ਚੰਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਦੇ ਮਾਹਿਰ ਕੋਲ ਗਏ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਅੰਗੂਠੀਆਂ, ਗਲੇ ਦੀਆਂ ਚੇਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਚੋਲੇ ਵਿਚੋਂ ਬਿਭੂਤੀ ਕੱਢ ਕੇ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਹਰ ਕੋਈ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਿਝਾਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਵਧਦੀ ਹੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਚੱਲ ਕੇ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕੋਲ ਆਏ ਤੇ ਪੁਛਿਆ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜੋੜੇ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵਡਭਾਗੀ ਸਮਝਾਂਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ, ਮੁਸਕਰਾਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਸਮਝਦੇ ਹੋ, ਮੈਨੂੰ ਖਿਆ ਕਰਨੀ।

ਕਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਚਮਤਕਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਧੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਜੇ ਇਹ ਲੋਕੀ ਐਨੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਉਂਦੇ। ਸੋਨਾ ਚਾਂਦੀ ਜੁ ਵੰਡਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕੀ ਏਨੇ ਭੋਲੇ ਹਨ ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨ ਸਾਧੂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜੋੜੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ? ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਜੋੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੀ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖਾਸ ਸਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਖਾਸ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਵਾ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਕੁਝ ਕੁ ਖਾਸ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਹਵਾ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਇਕ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਤੇ ਖਾਸ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਿਛੇ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਗ, ਬਿਭੂਤੀ, ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗੀ ਦੀ ਫੋਟੋ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ, ਛੋਟੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਸੰਤ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੋਚਰੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਸੁਆਰਥ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਉਹ ਕੋਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮੰਨੀ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ

ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, ਮੈਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਉਪਰ ਆਏ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਲੱਤ ਮਾਰੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਡਾਂਟਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਾਖੰਡ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਚੋਲੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਅਸੁਰਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਚੇਤ ਤੌਰ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਯੋਗੀ ਹਨ। ਉਹ ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਪੜੇ ਪਾਉਣੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਯੋਗੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸਥਾਨ ਬਨਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅੱਗ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਕਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਜੁਲਮ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਵੀ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ਰਾਪ ਵੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਤੂੰ ਜੋ ਵੀ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਫੇਰ ਲੋਕੀ ਤੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸਮਝ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂਦੇਵ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਪਾਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਥਰੀਸਾ ਵਲ ਘੁੰਮਾਇਆ, ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਨਾ ਵਿਚ ਕੀ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਮੁੱਖ ਨਹੀਂ ਮੋੜੇਗੀ, ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਇਸ ਰਸਤੇ ਉਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈਂ, ਦੂਸਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹੌਨਜ਼ਡੇਲ ਸੀ ਉਥੇ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਦਮ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੰਮ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਛਤਾਵਾ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਕਦੀ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗੁੱਸਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਗੁੱਸਾ

ਆਪੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਨੁਕਸਾਨਦਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਬਰਬਾਦੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਤੇ ਮੈਂ ਇਕ ਵਕੀਲ ਦੇ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਵਕੀਲ ਆਪ ਉਪਰ ਆਪਣੀ ਬੰਦੂਕ ਸਾਫ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਖੀਰ ਬਣਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਵੜਿਆ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਖੀਰ ਖੁਆਓ, ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਖੀਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੈਂ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਖੀਰ ਦਿਓ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਭੁੱਲ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿਹੰਗਮ ਸਾਧੂ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਮੈਂ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਗਿਆ ਭਾਂਡਾ ਲਿਆ, ਖੀਰ ਪਾਈ ਤੇ ਖਾਣ ਲਗ ਪਿਆ।

ਏਨੇ ਵਿਚ ਉਪਰ ਪਤੀ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਥੱਲੇ ਕੀ ਰੌਲਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕੋਈ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਬਦਕਲਾਮੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਤੀ ਨੇ ਉਪਰੋਂ ਹੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਇਕ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਤੇ ਦੌੜਿਆ ਦੌੜਿਆ ਥੱਲੇ ਆਇਆ। ਰਸੋਈ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਤੋੜਿਆ ਤੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਮੈਂ ਖੀਰ ਦੇ ਕਟੋਰੇ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਰਸੋਈ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਥੱਲੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਉਹ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਖੀਰ ਖਾਣ ਲੱਗਾ। ਅਸੀਂ ਤਿੰਨੋਂ ਹੀ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਵਲ ਖੜ੍ਹੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸੀ ਸਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅਟਕ ਹੀ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਮੈਂ ਖੀਰ ਖਾਣ ਲੱਗਾ ਉਹ ਬੀਬੀ ਉਚੀ ਸਾਰੀ ਚੀਕੀ, ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਖੀਰ ਨਾ ਖਾਓ। ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਖੀਰ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਖੋਹ ਲਈ ਤੇ ਰੋਣ ਲਗ ਪਈ। ਪਤੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਮਾਫੀ ਮੰਗੀ ਤੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਰੋਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਗੱਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਕਿ ਪਤਨੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਇਹ ਪਲੈਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਲੈਨ ਤਹਿਸ ਨਹਿਸ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਖਾਣ ਲਈ ਕੁਝ ਮੰਗ ਲਿਆ।

ਗੁਰੂਦੇਵ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ

ਗੁੱਸੇ ਹੋਏ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭੁੱਖੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਨਾ ਜਾਇਆ ਕਰ। ਕਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੇ ਨਾ ਖਾਇਆ ਕਰ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਇਥੇ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਤੇ ਬਹੁਤ ਟਿਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਉਹ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਆਸ ਰਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਛਪਰੀ ਪਾ ਕੇ ਰਹਾਂ। ਫਟੇ ਕਪੜੇ ਪਾਵਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗੀ, ਸਾਧੂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿਚ ਫਟੇ ਕਪੜੇ ਤੇ ਛਪਰੀ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਮੈਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਚਾਹ ਪੀਤੀ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਠੰਢ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦੀ ਸੀ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੱਸਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸੱਪ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਧਰਤੀ ਵਾਸੀ ਹਨ। ਸੱਪ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦਰਖਤ ਤੇ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹਰ ਸਾਲ ਸੱਪ ਆਪਣੀ ਖੱਲ ਬਦਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਖਾਧੇ ਪੀਤੇ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਹਵਾ ਤੇ ਹੀ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਪ ਇਕ ਯੋਗੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਯੋਗੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸੱਪ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਚਲੇ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ? ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਅਲੰਕਾਰਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸ਼ਿਸ਼ ਡਾ. ਸੁਨੰਦਾ ਬਾਈ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜੋ ਵੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕੋਈ ਦੂਸ਼ਣ ਲੱਗੇ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ, ਮੈਂ ਮਰਦੇ ਦਮ ਤਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੁਝਿਆ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਦੀ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੀ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਸਦੀਵ ਕਾਲ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ?

ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਮੰਡੂਕ ਉਪਨਿਸ਼ਦ

ਮੂਲ ਲੇਖਕ - ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ - ਡਾ. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਅਧਿਆਆਵਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ

ਪਹਿਲਾ ਅਧਿਆਇ, ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ

ਕਾਵਿ ਦੇ ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਉਸ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਥਰਵ ਨੂੰ ਸਤਿ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਅਥਰਵ ਨੇ ਅੰਗੀਰ ਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਦਿਤਾ। ਅੰਗੀਰ ਨੇ ਇਹ ਗਿਆਨ ਸਤਿਆਵਾਹ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਸਤਿਆਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਗਿਆਨ ਫੇਰ ਅੰਗੀਰਸ ਨੂੰ ਦਿਤਾ। ਅੰਗੀਰਸ ਨੇ ਇਹ ਗਿਆਨ ਸ਼ੌਨਿਕ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਸੀ।

ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਜੋ ਗਿਆਨ ਵੇਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਤੀਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਉਹ ਗਿਆਨ ਉਹ ਬਚਨ ਜਿਹੜੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਸੁਣੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਸਰੋਤ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਇਹ ਇਕ ਅਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਗੰਮ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਇਕ ਦੈਵੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਕ ਉਹ ਗਿਆਨ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਹ ਥੱਲੇ ਦੀ ਪੌੜੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਉਪਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਭਾਵ ਡੂੰਘਾ ਗਿਆਨ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਅੰਤਮ ਸਤਿ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਅਜਰ, ਅਮਰ, ਅਟੱਲ ਸਤਿ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਡੂੰਘਾ ਗਿਆਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੈ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ ਜੀਵਨ-ਸ਼ਕਤੀ, ਫੇਰ ਮਨ ਤੇ ਫੇਰ ਹਨ ਤੱਤ੍ਵ।

ਪਹਿਲੇ ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਭਾਗ

ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਖਿਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਗਨੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਿਧੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਅਗਨੀ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਜੀਭਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਜੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਚੱਕਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੱਕਰਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿਆਗ ਦੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਨਾਲ ਸਵਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਵਿਦਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਛਾਵਾਂ ਤੇ ਕਰਮ ਇਹ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਹਨ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਪਰਮ ਸਤਿ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਣ, ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ, ਕਰਮਕਾਂਡ ਕਰਕੇ, ਅਗਨੀ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸਵਰਗ ਦੇ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਇਹ ਸੁਖ ਛਿਨ ਭੰਗਰ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਉਚੀ ਡੂੰਘੀ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਵਾਸ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਵਰਗਾਂ ਦਾ ਸਵਰਗ ਹੈ।

ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਨਮਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਤਿ ਦੀ ਖੋਜ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਇੱਛਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਸਤਿ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਿਆਗੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਡਭਾਗਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਧਿਆਇ ਦੂਸਰਾ - ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ

ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨਾਮ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਆਕਾਰ ਇਕ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੋਂ ਹੀ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅੱਗ ਦੇ ਚੰਗਾਰਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਇਕ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਸਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੁਣ

ਸਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਣ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਡੀਊਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਬ੍ਰਹਮ ਤੋਂ ਹੀ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਹੀ ਪਸਾਰਾ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ ਦੂਸਰਾ ਭਾਗ ਦੂਸਰਾ

ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮਨ ਦੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਧੁਰੀ ਜਿਹੜੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੈ ਪ੍ਰਾਣ, ਮਨ ਤੇ ਇੰਦਰੀਆਂ। ਇਹ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਓਮ ਤੇ ਧਿਆਨ ਲਗਾਉਣਾ ਦਸਦੀ ਹੈ। ਵਿਸਤਾਰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਓਮ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਤੀਰ ਹੈ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਤੀਰ ਚਲਾਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਲਗਾਉਣ ਬਾਰੇ ਦਸਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ

ਇਸ ਭਾਗ ਦਾ ਅਰੰਭ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣੇ ਅਲੰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਪੰਛੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸੁਨਿਹਰੇ ਖੰਭ ਹਨ ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ ਮਨੁੱਖ ਆਪ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਆਤਮਾ। ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਇਕ ਟਾਹਣੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਹ ਟਾਹਣੀ ਹੈ ਜੀਵਨ ਟਾਹਣੀ। ਇਕ ਤਾਂ ਫਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਕੇਵਲ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਸ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਦੇਖਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਇਹ ਭਾਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਅੰਤਰ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਪੂਰਾ ਨਿਅੰਤਰਣ ਪੂਰਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਰੱਖਣਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸੱਤ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਤਮਕ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਤਾ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਵਸ਼ਕ ਹਨ। ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਬੁਧੀ ਤੀਖਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਬੁੱਧੀ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਬਾਧਾ ਨਾ ਬਣੇ।

ਇਸ ਫਿਲੋਸਫੀ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਤੇ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ

ਅੰਦਰ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਗਿਆਸੂ ਆਤਮ ਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਦੀ ਆਤਮਕ ਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਧਿਆਇ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਦੂਸਰਾ

ਸਾਰੇ ਤਿਆਗੀ, ਸਾਰੇ ਜਗਿਆਸੂ ਇਸ ਭਾਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦੁਰਬਲ ਮਨੁੱਖ ਕਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅੰਤਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਹੜੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪਸਾਰ, ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਅਤਿ ਅਵਸ਼ਕ ਹੈ, ਭਾਵ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਆਤਮਕ ਹੋਵੇ।

ਜਿਹੜਾ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਆਤਮਾ, ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ, ਪੁੱਜੀ ਹੋਈ ਰੂਹ ਕਿਵੇਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਸਾਰੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਜਗਿਆਸੂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

ਇਸ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਨੂੰ ਮੰਤਰ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਕਦੀ ਵੀ ਮੰਗਲ ਚਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ ਜਾਂ ਤਿਆਗ ਦੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਤਰਾਂ ਦਾ ਵਹਾਅ ਛੰਦ, ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਇਕ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਸਹੁੰਪਣ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਆਤਮਕ ਉਚਾਈ ਹੈ, ਇਕਸਾਰਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਤਿਆਗੀਆਂ ਲਈ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀਆਂ ਲਈ ਇਕ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਤਰ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਕੇ, ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਕੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁੱਝੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਅੱਖਰ ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ

ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਂਤੀ ਮੰਗਲਾਚਰਨ

ਓਮ! ਸਾਡੇ ਕੰਨ ਸੁਭ ਹੀ ਸੁਣਨ, ਚੰਗਾ ਹੀ ਸੁਣਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਸਾਡੇ ਨੇਤਰ ਕੇਵਲ ਉਹ ਹੀ ਦੇਖਣ ਜੋ ਸੁਭ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਣ ਕਰੀਏ ਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਨਾਲ ਜੀਵੀਏ, ਅਰੋਗ ਰਹਿ ਕੇ ਜੀਵਨ ਜੀਵੀਏ, ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਜੀਵੀਏ। ਤੇਜੱਸਵੀ ਇੰਦਰ ਤੇ ਪੁਸ਼ਾਨ, ਜਿਹੜੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਸਰਬ ਗਿਆਤਾ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਰੱਖਣ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਹੋਣ। ਤਰਕਸਿਅ ਜੋ ਸਾਡਾ ਰਖਿਅਕ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਸਪਤੀ ਜਿਹੜਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਕੁਝ ਸੁਭ ਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਹੈ, ਸਭ ਸਾਡੇ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰੱਖਣ ਮਿਹਰ ਕਰਨ।

ਓਮ! ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸ਼ਾਂਤੀ

ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮਚਿਤਤਾ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਟਿਕਾਓ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਜਗਿਆਸੂ ਓਦੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਲਵੇ, ਸਮਝ ਲਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੋਧ ਕਰ ਲਵੇ ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਲਵੇ ਭਾਵ ਮਨ ਨੂੰ ਸੋਧ ਲਵੇ, ਚਿੱਤ ਨੂੰ (ਚਿੱਤ ਗਿਆਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ) ਬੁੱਧੀ (ਸੋਚ, ਉਪਰ ਦਾ ਉਚਾ ਮਨ) ਤੇ ਅਹੰਕਾਰ (ਮੈਂ ਭਾਵ) ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਾਹ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਮਨੁੱਖ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ ਗੁਰੂ ਤੇ ਚੇਲਾ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕਸੁਰਤਾ, ਇਕਸਾਰਤਾ ਬਣ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਇਕ ਸੁਰ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਇਕ ਸੁਖਾਵਾਂ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਸਕੇ ਤੇ ਆਪਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਸੁਖਾਵੇਂ ਹੋਣ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਕੰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਪਰ ਅਰਦਾਸ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਅਰਦਾਸ ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਨਮਰਤਾ ਨਾਲ ਦਾਸ ਬਣ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ

ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ। 'ਬਿਰਥੀ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵਈ ਜਨ ਕੀ ਅਰਦਾਸ' ਪਹਿਲੇ ਜਨ ਬਣੇ। ਇਹ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖੈ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੰਗਲਾਚਾਰ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਸੂਖਮ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਪ੍ਰਾਣ ਤੇ ਸਾਡੀ ਸੁਤੀ ਪਈ ਕੁੰਡਲਨੀ। ਇਹ ਦੇਵਤੇ ਕੋਈ ਅੰਤਮ ਸਤਿ ਨਹੀਂ ਹਨ ਇਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪਹਿਏ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪੀ ਸਤਿ ਦੇ ਰੱਥ ਦਵਾਲੇ ਘੁੰਮਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਆਤਮਾ ਪਵਿਤਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਗਿਆਨ ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਓਅੰ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਰੇ ਸਾਡੇ ਕੰਨ ਸੁੱਚੀਆਂ, ਚੰਗੀਆਂ ਸੁਭ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਸੁਣਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਚੰਗੀਆਂ ਤੇ ਸੁਭ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰੇ, ਭਾਵ ਗੁੰਥ ਕਥਾਵਾਂ ਸੁਣਨ ਜਾਂ ਉਹ ਬਚਨ ਸੁਣਨ ਜਿਹੜੇ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਪਾਸੇ ਲੈ ਜਾਣ, ਚੰਗੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ, ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਗੁਆ ਦੇਣ।

ਅਸੀਂ ਉਹ ਹੀ ਦੇਖੀਏ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸੁਭ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਹੀ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਿਖੀਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਔਕੜਾਂ ਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੇ ਅਸੀਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਬਿਰਥੀ ਜਾਏ।

ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਣ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ ਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਪੂਰਨਤਾ ਨਾਲ ਜੀਵੀਏ, ਅਸੀਂ ਸੁਅਸਥ ਰਹੀਏ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਰਹੀਏ। ਜਗਿਆਸੂ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖੇ ਕਿ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਜਾਂ ਅਰਦਾਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਮਾਲਕ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਇਕ ਮੰਦਰ ਹੈ, ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਆਤਮ ਦੇਵ ਦਾ ਵਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਜਗਿਆਸੂ ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਣੂ ਹੋਵੇ, ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਸੂਖਮ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਹੀ ਸਤਿ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਹੈ। ਸਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕੇਵਲ

ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ 1745 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ

ਹਰ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਮਾਰਗ ਤੇ ਉਹ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਵੀ ਉਹੀ ਮਾਰਗ ਅਪਨਾਉਣ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਮਜ਼ਹਬ ਦਾ ਅਨੁਯਾਈ ਮੈਂ ਹਾਂ, ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਵੀ ਉਸੇ ਮਜ਼ਹਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸਿੱਖੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਬਰੀ ਮਜ਼ਹਬ ਬਦਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਜਾਇਜ਼ ਤੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਵਰਤ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਤਾਕਤ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਈ, ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਵਸੀਲੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਜੁਲਮ ਅਨਮਤੀਆਂ ਤੇ ਢਾਹੇ ਕਿ ਸ਼ੈਤਾਨ ਵੀ ਤੋਬਾ ਕਰ ਉਠਿਆ।

ਇਸ ਮਜ਼ਬੀ ਜਨੂੰਨ ਤੇ ਜੁਲਮ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਨੂੰ ਠੱਲਣ ਲਈ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਤੇ ਬੈਠੇ, ਨੌਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਜ਼ਾਲਮ ਦੇ ਬੂਹੇ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬਲੀਦਾਨ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਰਬੰਸ ਹੀ ਵਾਰ ਦਿਤਾ।

1716 ਈ. ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦਰਦਨਾਕ ਸ਼ਹਾਦਤ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਜੁਲਮ ਦੇ ਝੱਖੜ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਇਨਸਾਨੀ ਤਵਾਰੀਖ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਜਬਰੀ ਧਰਮ ਬਦਲਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ।

ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵੇਲੇ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਉਤੇ ਜੁਲਮ ਢਾਹ ਕੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਾਰੇ ਹੱਥ ਵਿਖਾਏ ਸਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ ਤਾਈਂ ਕਰ ਸੁਣਾਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੰਮੇ ਕੇਸਾਂ ਤੇ ਦਾੜੀਆਂ ਵਾਲੇ ਛੋਟੀ ਹੀ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਾਕਮ ਬਣ ਜਾਣਗੇ।

ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ ਨੇ ਮਜ਼ਹਬੀ ਜਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਸਿੱਖਾਂ ਪੂਰ ਜੁਲਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਮੁੱਲ ਰੱਖ ਦਿਤੇ ਤੇ ਗਸ਼ਤੀ ਫੌਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ

ਸਿਕਾਰ ਹਿਤ ਛੱਡ ਦਿਤੀਆਂ। ਸਿੰਘ ਘਰ ਘਾਟ ਛੱਡ ਜੰਗਲਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਅਤੇ ਰੇਤਲੇ ਮਾਰੂਥਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਟਾਂਵਾਂ ਟਾਂਵਾਂ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਅਜਿਹਾ ਇਕ ਸਿੰਘ ਸੀ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਰਗਣੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪੂਹਲੇ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਭਾਈ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰੋਂ ਪਿਤਾ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਉਠ ਗਿਆ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਮਾਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਰਗ ਰਗ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਲਈ ਪਿਆਰ ਭਰ ਦਿਤਾ।

ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੁਝ ਕੁ ਜਵਾਨ ਹੋਏ ਤਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ। ਉਸ ਬਿਪਤਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਆਏ ਗਏ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੰਗਰ ਆਦਿ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਰ ਸਮੇਂ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਾਰੇ ਵਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਕਦੇ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਜੀ ਬੇ-ਖਟਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਮਹਾਨ ਭੀੜਾਂ ਬਣ ਪਈ ਸੀ।

ਸ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਨਵਾਬ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਤੇ ਮੁਖਬਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਕੀਤੀ ਕਿ -

ਨ੍ਰਾਬ ਮੁਲਖਯਨ ਕੋ ਪੁਛਯੋ.
ਸਿੰਘ ਰਿਜਕ ਕਹਾਂ ਤੇ ਖਾਹਿ।
ਨਹਿ ਉਗਰਾਹੀ ਹਲਵਾਹੀ,
ਨਹਿ ਚਾਕਰੀ ਬਣਜ ਕਮਾਹਿ।.....
ਉਇ ਭੁਖੇ ਕਿਮ ਨਾਹਿ ਮਰਾਹੀਂ,
ਦਾਣਾ ਖਾਣਾ ਜਿਨ ਲਭੇ ਨਾਹੀਂ।
ਫੌਜ ਟੋਲੇ ਉਨ ਬਨੁ ਕੇ ਰਾਹੀਂ,
ਖੌਜ ਟੋਲ ਕੈ ਮਾਰੈ ਤਾਹੀਂ॥
ਜਿਨ ਪਿੰਡਨ ਮੈਂ ਸਿੰਘ ਕੋ ਭਯੋ॥
ਸੇਈ ਪਿੰਡ ਉਜਾੜ ਮੈ ਦਯੋ।
ਛੱਡ ਗਏ ਵੈ ਅਪਣੇ ਦੇਸੁ॥
ਭੁਖੇ ਹੋਇ ਵਟਾਵੈਂ ਭੇਸ॥
ਰਿਜਕ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਜੀਵੈ ਨਾਹੀਂ॥

ਓਇ ਕਿਮ ਜੀਵੈ ਰਿਜ਼ਕ ਬਿਨਾ ਹੀ?
ਪੱਤ ਸਾਗ ਖਾਇ ਮਨੁਖ ਕਬ ਜੀਵੈ॥
ਜੋ ਜੀਵੈ ਤੁਰਨ ਜੋਗ ਕਿਮ ਥੀਵੈ?

ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਲਾਂ ਵਿਚ ਪਲਣ ਵਾਲੇ ਨਵਾਬ ਕੀ ਜਾਣਨ, ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਘਾਲਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਘਾਲਣੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੁਖਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ 'ਹਰਭਗਤ ਨਿਰੰਜਨੀਆ' ਸੀ।

(ਇਹ ਆਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਲਚੀ, ਲੋਭੀ ਤੇ ਡਰਪੋਕ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਦੀਨ ਇਮਾਨ ਛਿੱਕੇ ਤੇ ਟੰਗ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਸਮੇਂ, ਸਾਡੇ ਕਈ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, 'ਸਰ' ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਲੈਣ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜੀ-ਹਜ਼ੂਰੀ ਕਰਕੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰੁਤਬੇ ਤੇ ਮੁਰਾਤਬੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਟਲਤਾ ਅਤੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ)

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਖਬਰ ਬਣ ਕੇ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਉਮਤ ਦੇ ਘਾਤਕ ਬਣ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਨਿਰੰਜਨੀਏ ਨੇ ਜੋ ਉਤਰ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਉਹ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਉਂ ਅੰਕਿਤ ਹੈ -

ਹਰਭਗਤ ਨਿਰੰਜਨੀਏਂ ਯੋਂ ਫਿਰ ਕਹੀ॥
ਪੁਲ੍ਹੇ ਪਿੰਡ ਇਕ ਮਾਝੇ ਮਹੀ॥
ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਤਹਿ ਖੇਤੀ ਕਰੈ॥
ਸਾਥ ਪਿੰਡ ਵਹਿ ਹਾਲਾ ਭਰੈ॥
ਦੇਹ ਹਾਕਮ ਕਛੁ ਥੋੜਾ ਖਾਵੈ॥
ਬਚੇ ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਪਾਸ ਪੁਚਾਵੈ॥
ਹੈ ਉਸ ਕੇ ਇਕ ਭੈਣ ਅਰ ਮਾਈ॥
ਪੀਸ ਕੂਟ ਵੈ ਕਰੈਂ ਕਮਾਈ॥
ਸ਼ਬਦ ਚੌਕੀ ਗੁਰ ਅਪਨੇ ਕੀ ਕਰੇ॥
ਸੋ ਮਰਨ ਤੇ ਨੇਕ ਨ ਡਰੈ॥
ਗੰਗਾ ਜਮਨਾ ਕੇ ਨਿਕਟ ਨ ਜਾਵੈ॥
ਅਪਨੇ ਗੁਰ ਕੀ ਛਪੜੀ (ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨ੍ਹਾਵੈ॥
ਜਗਨ ਨਾਥ ਕੇ ਟੁੰਡਾ ਆਖੈ॥
ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੋ ਜਾਪ ਨ ਭਾਖੈ॥
ਰਾਤ ਤੁਰੇ, ਦਿਨ ਬਹਿ ਰਹੇ, ਤੁਰਕਨ ਆਂਖ ਬਚਾਇ॥
ਸਿਰ ਪਰ ਪੰਡ ਉਠਾਇ ਕੈ, ਸਿੰਘਨ ਪੈ ਪਹੁੰਚਾਇ॥

ਇਹ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ। ਸਵਾਏ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੇ। ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰਭੈਤਾ ਦੇ ਗੁਣ ਦਾ। ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਗੁਰਸਿੱਖ 'ਨਿਰਭਉ ਜਪੈ ਸਗਲ ਭਉ ਮਿਟੈ' ਦੇ

ਗੁਰਵਾਕ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਤਾਂਹੀਓਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਮਹੱਲ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਤੇ ਮਿੱਝ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਸਕੇ।

ਹਰਭਗਤ ਨਿਰੰਜਨੀਏ ਨੇ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕਈ ਲੂਣੀਆਂ (ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ) ਮਿਰਚ ਮਸਾਲੇ ਲਾ ਕੇ ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ ਪਾਸ ਲਾਈਆਂ ਤੇ ਖਾਨ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਿਆ। ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਨਿਰੰਜਨੀਏ ਤਾਈਂ ਇਉਂ ਕਿਹਾ -

ਔਂ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਇਕੱਲਾ ਜੋਊ॥
ਅਹਿਦੀ ਜਾਇ ਲੈ ਆਵੈ ਸੋਊ॥
ਬੀਸ ਕੁ ਤਿਸ ਸੰਗ ਪਯਾਦੇ ਦੇਊ॥
ਰਸਤਯੋਂ ਚੌਕਸ ਉਸ ਕਰ ਲੇਊ॥

ਸੋ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਨਿਰੰਜਨੀਆ 20 ਪੈਦਲ ਸਿਪਾਹੀ ਲੈ ਕੇ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਿਪਾਹੀ, ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਅਪੜੇ ਤੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਕਈ ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਦੁਖ ਦਿਤੇ ਗਏ, ਪਰ-

ਜਿਮ ਜਿਮ ਸਿੰਘ ਕੋ ਤੁਰਕ ਸਤਾਵੈ॥
ਤਿਮ ਤਿਮ ਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਆਵੈ॥
ਜਿਮ ਜਿਮ ਸਿੰਘ ਕਛੁ ਪੀਏ ਨ ਖਾਇ॥
ਤਿਮ ਤਿਮ ਸਿੰਘ ਸੰਤੋਖ ਹੂ ਆਇ॥

ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਵਾਬ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਾਲੇ ਜੋ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਜੀ ਇਉਂ ਅੰਕਤ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਨਵਾਬ ਬੁਲਾਯਾ।
ਉਨੈਂ ਅਹਿਦੀਅਨ ਆਨ ਮਿਲਾਇਆ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਫਤੇ ਬੁਲਾਈ।
ਅਕਾਲ ਅਕਾਲ ਕਹਿ ਉਚ ਸੁਨਾਈ।
ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਬ ਕਹਯੋਂ,
ਤੂੰ ਸੁਨ ਬਾਤ ਨਵਾਬ।
ਹਮ ਤੁਮਰੋ ਨ ਬਿਗਾੜਿਓ, ਤੁਮ ਕਿਮ ਦੇਤ ਅਜਾਬ।
ਜੋ ਹਮ ਤੁਮਰੀ ਭੂਮ ਬਿਗਰੈਂ, ਤੋਂ ਭੀ ਤੁਮਕੋ ਪੈਸੇ ਭਰੈਂ॥
ਤੁਮ ਕੋ ਦੇ ਕੇ ਜੋ ਰਹਿ ਜਾਇ,
ਸੋ ਹਮ ਅਪਨੇ ਪੇਟਨ ਪਾਇ॥
ਅਪਨੇ ਤਨ ਪੇਟ ਰਖ ਕੈ ਉਣੀ,
ਦੇਤ ਅੰਰ ਕੋ ਚਬਨ ਚਬੂਣੀ॥
ਕਹੁ ਤੇਰੀ ਕਯਾ ਗਾਠੋਂ ਜਾਇ?
ਹਮ ਕੋ ਤੁਮ ਕਿਮ ਦੇਤ ਸਜਾਇ?

ਸੋ, ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ ਨੂੰ ਨਿਧੜਕ ਹੋ ਕੇ ਆਖ ਦਿਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਤੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਟੈਕਸ ਭਰਦੇ ਹਾਂ, ਬਾਕੀ ਜੋ ਨਫ਼ਾ ਸਾਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਦਾਣਾ ਖਾਣਾ ਬਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤਨ ਨੂੰ ਭੁੱਖਾ ਰਖ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹੇ ਨਵਾਬ ਤੂੰ ਦੱਸ, ਇਸ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਗੰਢੋਂ, ਤੇਰੇ ਪੱਲਿਓਂ ਕੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈਂ?

ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸੱਚੀਆਂ-ਸੱਚੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸੜ੍ਹ ਬਲ ਗਿਆ। ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੁੱਝਿਆ ਨਾ, ਬੱਸ ਇਕੋ ਹੀ ਉਤਰ ਦਿਤਾ, ਜੋ ਉਸ ਵਰਗੇ ਜਨੂੰਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਮ ਅੱਗੇ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਸਨ -

*ਨਵਾਬ ਕਹੈ ਤੂੰ ਹੋ ਮੁਸਲਮਾਨ॥
ਤਉ ਛਡਾਂਗਾ ਤੁਮਰੀ ਜਾਨ॥
ਸਿੰਘ ਕਹਯੋ ਹਮ ਡਰ ਕਯਾ ਜਾਨੋ॥
ਹਮ ਹੋਵੈ ਕਿਮ ਮੁਸਲਮਾਨੋ॥*

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੂਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਭਾਗ ੨ ਪੰਨਾ ੧੪੨ ਉਤੇ ਇਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ -

ਜਦ ਦੁਖ ਸੁਖ ਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਫੇਰ ਵੀ (ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਕੇ ਵੀ) ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਤਾਂ ਬੇਈਮਾਨ ਕਿਉਂ ਹੋਈਏ (ਭਾਵ ਆਪਣਾ ਈਮਾਨ ਧਰਮ ਕਿਉਂ ਛੱਡੀਏ), ਫਿਰ ਓਸ ਮਜ਼ਹਬ ਖ਼ਾਤਰ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤੇ ਗੁਨਾਹੀ ਬਣ ਜਾਈਦਾ ਹੈ।

ਨਵਾਬ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ -

*ਫਿਰ ਨਵਾਬ ਏਹੀ ਕਹੀ, ਜਿੰਦ ਚਹੈ ਤਾਂ ਆਵਹੁ ਦੀਨ॥
ਅੱਰ ਜੁ ਚਾਹੈ ਮਾਂਗ ਸੋ, ਧਨ ਅਰ ਮੁਲਖ ਜ਼ਮੀਨ॥*

ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਨਵਾਬ ਨੇ ਹੋਰ ਲਾਲਚ ਦਿਤੇ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ -

*ਅੱ ਮੁਗਲ ਪਠਾਣਨ ਬੇਟੀ ਲੇਹੁ॥
ਬੀਚ ਹਵੇਲਨ ਬਾਸ ਕਰੇਹੁ॥*

ਇਸ ਦਾ ਜੁਆਬ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇੰਝ ਦਿਤਾ -

*ਤੂ ਜੇ ਹਮ ਪੇ ਹੈ ਮਿਹਰਬਾਨ॥
ਆਖ ਹਮੈਂ ਨ ਹੋਹੁ ਮੁਸਲਮਾਨ॥
ਤੂੰ ਦਸ ਹਮੈਂ ਕੁਛ ਐਸੇ ਰਾਹੁ॥
ਕੇਸੀਂ ਸ੍ਰਾਸੀਂ ਹੋਇ ਨਿਬਾਹੁ॥*

ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦਾ ਵੇਖ ਕੇ,

ਸਿੱਖੀ ਕੇਸਾਂ ਸ੍ਰਾਸਾਂ ਸੰਗ ਨਿਬਾਹੁਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ, ਨਵਾਬ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਖੋਪਰੀ ਲਾਹ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਏ। ਸੋ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਦੁਖ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸਹਾਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਪਰੀ ਲੁਹਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਕੇਸਾਂ ਸ੍ਰਾਸਾਂ ਨਾਲ ਨਿਬਾਹੀ।

ਇਹ ਭਾਣਾ ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ 1745 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਹ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸਦੀਆਂ ਤੀਕਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਕੇਸਾਂ-ਸ੍ਰਾਸਾਂ ਸੰਗ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ-ਸੰਕਲਪ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

(ਪੰਨਾ 46 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਝ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਹੜੇ ਜਗਿਆਸੂ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਤੇ ਲੇਖਣੀ ਬੜੀ ਸਾਫ ਤੇ ਸੰਖਿਪਤ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹ ਹੈ, ਸੂਖਮ ਹੈ, ਜਟਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਤਮ ਗਿਆਨ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਹੈ ਓਅੰ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਸ਼ਬਦ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਓਅੰ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਧੁਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਸਾਰੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਅੱਖਰ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ, ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਅਧਿਆਤਮਕ ਸ਼ਾਂਤੀ। ਇਹ ਹੀ ਇਕ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸ਼ਬਦ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ - ਗੁਰਮਤਿ ਟੀਕਾ

ਡਾ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ

ਪਉੜੀ ਤੀਜੀ

ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਅਸਚਰਜ ਰੂਪ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਰੂਪ ਦਾ ਨਾਉਂ ਵਿਸਮਾਦ ਹੈ। ਵਿਸਮਾਦ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਅਸਚਰਜ ਹੋਣਾ।

ਤੂ ਅਚਰਜ ਕੁਦਰਤਿ ਤੇਰੀ ਬਿਸਮਾ॥ ਅੰਗ - 563

ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਮਾਯਾ ਹੈ। ਮਾਯਾ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਜੋ ਮਾਯਾਵੀ ਹੋਵੇ, ਜਾਦੂ ਦੀ ਖੇਡ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਜੀਵ ਨੂੰ ਸਤ ਲੱਗੇ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੱਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਆਪ ਹੀ ਰੂਪ ਵਟਾ-ਵਟਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਜਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਜੋਤਿ, ਪਰਮਚੇਤਨਤਾ, ਨਾਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤਿ ਦੀ ਖੇਡ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਾਮ, ਪਰਮਚੇਤਨਤਾ, ਪਰਮ ਆਤਮਾ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਪਸਰਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਪਤ ਹੈ।

ਆਪੇ ਗੁਪਤੁ ਵਰਤੈ ਸਭ ਅੰਤਰਿ ਅੰਗ - 1052

ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦੁਯੀ ਦਾ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ-ਪਨ ਭਰਮ ਹੈ, ਅਗਿਆਨਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹਉਂ ਦਾ ਭਰਮ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਹਉਂ ਦਾ ਭਰਮ ਸੱਤ ਆਤਮਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ।

ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਸਦਕਾ, ਮੈਂ ਦਾ ਭਰਮ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਤਮਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੀਵ ਦੀ ਜਿੰਦ/ਚੇਤਨਤਾ, ਪਰਮਚੇਤਨਤਾ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਪਸਰੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ -

ਏਕੰਕਾਰੁ ਏਕੁ ਪਾਸਾਰਾ ਏਕੈ ਅਪਰ ਅਪਾਰਾ॥

ਇਕ ਏਕੰਕਾਰ ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਸੱਚਾ ਵਜੂਦ/ਹਸਤੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਪਸਰਿਆ ਹੈ, ਇਕ ਅਪਾਰ ਹਸਤੀ ਹੈ।

ਏਕੁ ਬਿਸਥੀਰਨੁ ਏਕੁ ਸੰਪੂਰਨੁ ਏਕੈ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰਾ॥

ਅੰਗ - 821

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਕੋ ਦਾ ਫੈਲਾਉ ਹੈ, ਇਕ ਪਸਰੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ਕਤੀ, ਚੇਤਨਾ, ਜਿੰਦ ਉਪਜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਖੇਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮ/ਨਾਮ ਦਾ

ਰਚਿਆ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ, ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ/ ਨਾਮ ਹੀ ਰੂਪ ਬਦਲ-ਬਦਲ ਕੇ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਕਦੇ ਕੋਈ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਰੋਗੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਅਸਚਰਜ ਖੇਡ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜੰਮਦਾ ਮਰਦਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਮ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ, ਚਲਿਤ ਹੈ।

ਨਹ ਕਿਛੁ ਜਨਮੈ ਨਹ ਕਿਛੁ ਮਰੈ॥

ਆਪਨ ਚਲਿਤੁ ਆਪ ਹੀ ਕਰੈ॥ ਅੰਗ - 281

ਇਹ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਅਚੰਭੇ ਵਾਲੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਜਾਦੂ ਦੀ ਖੇਡ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਦਭੁਤ ਰਸ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੈ ਵਿਸਮਾਦ ਰੰਗ ਤੇ ਰਸ।

ਸਲੋਕ ਮ. ੧

ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੧ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਬਦਲ ਰਹੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅਚੰਭਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਅਦਭੁਤ ਰਸ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਮ ਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ।

ਵਿਸਮਾਦੁ ਨਾਦ ਵਿਸਮਾਦੁ ਵੇਦ॥

ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਤੇਰੇ ਅਜੀਬ ਖੇਡ ਹਨ, ਕਦੇ ਤੂੰ ਹੀ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈਂ, ਕਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈਂ।

ਵਿਸਮਾਦੁ ਜੀਅ ਵਿਸਮਾਦੁ ਭੇਦ॥

ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ - ਮਨੁੱਖ, ਜਾਨਵਰ, ਬਨਸਪਤੀ ਆਦਿ ਦੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੀ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਅਚੰਭਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸਮਾਦੁ ਰੂਪ ਵਿਸਮਾਦੁ ਰੰਗ॥

ਵਿਸਮਾਦੁ ਨਾਗੇ ਫਿਰਹਿ ਜੰਤ॥

ਖੇਡ ਵਿਚ ਕਈ ਰੂਪ ਤੇ ਕਈ ਰੰਗ, ਕਈ ਜੀਵ ਨੰਗੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਵਿਸਮਾਦੁ ਪਉਣੁ ਵਿਸਮਾਦੁ ਪਾਣੀ॥

ਵਿਸਮਾਦੁ ਅਗਨੀ ਖੇਡਹਿ ਵਿਡਾਣੀ॥

ਪਉਣ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਵੀ ਖੇਡਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਭਾਪ, ਕਦੇ ਗੜ੍ਹੇ। ਅਗਨੀ ਵੀ ਕਈ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਉਣ, ਪਾਣੀ, ਅਗਨੀ ਵੀ ਤੂੰ ਹੀ

ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਵਿਸਮਾਦ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸਮਾਦੁ ਧਰਤੀ ਵਿਸਮਾਦੁ ਖਾਣੀ॥

ਵਿਸਮਾਦੁ ਸਾਦਿ ਲਗਹਿ ਪਰਾਣੀ॥

ਧਰਤੀ ਵੀ ਖੇਡਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਫਲ ਫੁੱਲ ਮੇਵੇ ਉਗਦੇ ਹਨ ਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਣੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਆਦਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਤੂੰ ਹੀ ਕਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ।

ਵਿਸਮਾਦੁ ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਸਮਾਦੁ ਵਿਜੋਗੁ॥

ਵਿਸਮਾਦੁ ਭੁਖ ਵਿਸਮਾਦੁ ਭੋਗੁ॥

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਧਰੇ ਵਿਛੋੜੇ ਤੇ ਦੁੱਖ ਹਨ, ਕਿਧਰੇ ਜੀਵ ਭੁੱਖੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਭੋਗ ਤੇ ਰਸ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਸਚਰਜ ਖੇਡ ਹੈ, ਤੂੰ ਹੀ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈਂ।

ਵਿਸਮਾਦੁ ਸਿਫਤਿ ਵਿਸਮਾਦੁ ਸਾਲਾਹ॥

ਵਿਸਮਾਦੁ ਉਝੜ ਵਿਸਮਾਦੁ ਰਾਹ॥

ਕੋਈ ਜੀਵ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ/ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਸਹੀ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਉਝੜ ਰਾਹ, ਗਲਤ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪਏ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ ਅਸਚਰਜ ਹੈ। ਤੂੰ ਹੀ ਰੂਪ ਬਦਲ ਕੇ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈਂ।

ਵਿਸਮਾਦੁ ਨੇੜੈ ਵਿਸਮਾਦੁ ਦੂਰਿ॥

ਵਿਸਮਾਦੁ ਦੇਖੈ ਹਾਜਰਾ ਹਜੂਰਿ॥

ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ/ਸਿਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਨੇੜੇ ਦਿਸਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਉਝੜ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਤੂੰ ਤੂੰ ਦੂਰ ਹੈਂ। ਭਗਤ/ਗੁਰਮੁਖ ਤੈਨੂੰ ਹਾਦਰਾ ਹਦੂਰ ਵੇਖਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਤੂੰ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਵਸਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈਂ।

ਵੇਖਿ ਵਿਡਾਣੁ ਰਹਿਆ ਵਿਸਮਾਦੁ॥

ਨਾਨਕ ਬੁਝਣੁ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ॥

ਇਸ ਅਸਚਰਜ ਕੌਤਕ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਸਮਾਦੁ ਰਸ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਭਾਗ ਹੋਣ, ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਖਿਆ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਅਜੀਬ ਖੇਡ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਰਮਾਣ

ਏਕਸੁ ਤੇ ਸਭਿ ਰੂਪ ਹਰਿ ਰੰਗਾ॥

ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੇਸੰਤਰੁ ਸਭਿ ਸਗਲੰਗਾ॥

ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਵੇਖੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਰੰਗਾ॥

ਏਕੁ ਅਚਰਜੁ ਏਕੋ ਹੈ ਸੋਈ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੀਚਾਰੇ ਵਿਰਲਾ ਕੋਈ॥ ਅੰਗ - 160

ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੀ

ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰੂਪ, ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਅਸਚਰਜ ਰੂਪ ਹਨ, ਕੋਈ ਦੂਜੀ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ, ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਮਾਯਾਵੀ ਰੂਪ ਹਨ।

ਮ. ੧

ਕੁਦਰਤਿ ਦਿਸੈ ਕੁਦਰਤਿ ਸੁਣੀਐ ਕੁਦਰਤਿ ਭਉ ਸੁਖ ਸਾਰੁ॥

ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜੋ ਦਿੱਸਦਾ, ਜੋ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਹੈ, ਭਰਮ ਹੈ। ਡਰ ਤੇ ਸੁਖ ਵੀ ਕੁਦਰਤਿ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤਿ ਪਾਤਾਲੀ ਆਕਾਸੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਰਬ ਆਕਾਰੁ॥

ਪਾਤਾਲ ਆਕਾਸ਼ ਤੇ ਸਖਣੇ ਠਿਕਾਣੇ ਵੀ ਕੁਦਰਤਿ ਹੈ, ਜੋ ਆਕਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਕੁਦਰਤਿ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤਿ ਵੇਦ ਪੁਰਾਣ ਕਤੇਬਾ ਕੁਦਰਤਿ ਸਰਬ ਵੀਚਾਰੁ॥

ਵੇਦ, ਪੁਰਾਣ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਭ ਵੀਚਾਰ ਕੁਦਰਤਿ ਹਨ।

ਕੁਦਰਤਿ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਪੈਨਣੁ ਕੁਦਰਤਿ ਸਰਬ ਪਿਆਰੁ॥

ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਖਾਣਾ, ਪੀਣਾ, ਪਹਿਰਾਵਾ ਤੇ ਪਰਸਪਰ ਪਿਆਰ ਵੀ ਕੁਦਰਤਿ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤਿ ਜਾਤੀ ਜਿਨਸੀ ਰੰਗੀ ਕੁਦਰਤਿ ਜੀਅ ਜਹਾਨ॥

ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਜਗਤ ਦੇ ਹੋਰ ਜੀਵ-ਜੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਤੇ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਸ਼ਕਲਾਂ ਸਭ ਕੁਦਰਤਿ ਹੈ। (ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ)

ਕੁਦਰਤਿ ਨੇਕੀਆ ਕੁਦਰਤਿ ਬਦੀਆ ਕੁਦਰਤਿ ਮਾਨੁ ਅਭਿਮਾਨੁ॥

ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਨੇਕੀਆਂ, ਬਦਰੀਆਂ, ਮਾਨ-ਅਭਿਮਾਨ ਸਭ ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਹੈ, ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ। ਹਉਂ ਦੇ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੁਦਰਤਿ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ ਕੁਦਰਤਿ ਧਰਤੀ ਖਾਕੁ॥

ਹਵਾ, ਪਾਣੀ, ਅੱਗ, ਧਰਤੀ, ਮਿੱਟੀ ਸਭ ਕੁਦਰਤਿ ਹੈ।

ਸਭ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਤੂੰ ਕਾਦਿਰੁ ਕਰਤਾ ਪਾਕੀ ਨਾਈ ਪਾਕੁ॥

ਸਭ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਹੈ, ਤੂੰ ਨਾਮ ਜੋਤਿ, ਪਰਮਚੇਤਨਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕੁਦਰਤਿ ਨੂੰ ਰਚਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਕਾਦਿਰਿ ਹੈਂ।

ਪਾਕੀ ਨਾਈ-ਤੇਰੀ ਪਵਿੱਤਰ ਵਡਿਆਈ ਹੈ, ਪਾਕ - ਸਭ ਤੋਂ ਅਤ੍ਰਿਕਤ ਇਕੱਲਾ, ਗੁਪਤ, ਕੁਦਰਤਿ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਕੁਦਰਤਿ ਤੋਂ ਵਖਰਾ ਹੈ, ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ।

ਨਾਨਕੁ ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਵੇਖੈ ਵਰਤੈ ਤਾਕੋ ਤਾਕੁ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇਰੇ

ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਕਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਰਚੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਆਪ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਸਭ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਅਤ੍ਰਿਕਤ (ਵੱਖਰਾ), ਇਕੱਲਾ ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ, (ਬ੍ਰਹਮ, ਨਾਮ ਜੋਤਿ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਗੁਪਤ ਪਸਰੀ ਹੈ, ਅਭਿਨਾਸ਼ੀ ਹੋਂਦ ਹੈ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਿਰਮਲ ਹੈ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ।

ਪਉੜੀ

ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ

ਹੋਇ ਭਸਮਝਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ॥

ਜੀਵ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਿਆ, ਪਾਪ-ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਕੀਤੇ। ਹੱਸਣਾ, ਖੇਡਣਾ, ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ, ਸਉਣਾ ਸਭ ਸੁਆਦ ਮਾਣੇ। ਫਿਰ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਜੀਵ-ਜਿੰਦ ਉੱਠ ਤੁਰੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਸੁਆਹ ਦੀ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਫਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ॥

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਅਖਵਾਇਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਭੋਗਣ ਲਈ ਗਲ ਵਿਚ ਸੰਗਲ ਪਾ ਕੇ ਤੋਰ ਲਿਆ।

ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ॥

ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਖੱਟਣ ਤੇ ਵੱਡਾ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ। ਉਥੇ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਕਰ ਕੇ ਸਮਝਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੁਆਇਆ॥

ਹੁਣ ਮਨਮੁਖ ਵਿਕਾਰੀ ਜੀਵ ਨੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਐਸੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਾਰ ਪੈਂਦਿਆਂ ਭੱਜ ਕੇ ਬਚਾਉ ਲਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਰੋਇਆ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ।

ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ॥

ਮਨਮੱਤ ਵਾਲੇ, ਅਗਿਆਨੀ ਜੀਵ ਨੇ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਐਵੇਂ ਗੁਆ ਲਿਆ।

ਪਉੜੀ ਚੌਥੀ

ਕਈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਧਰਮਾਂ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਿਯਮਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਬ੍ਰਹਮ ਨੇ ਰਚੀ ਹੈ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਭ ਕੰਮ ਨਾਮ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਭ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ॥

ਅੰਗ - 1

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਹਵਾ ਪਾਣੀ ਆਦਿ ਤੇ ਜੀਵ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਭੈ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਉ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਨਿਰਭਉ ਹੈ।

ਸਲੋਕ ਮ. ੧

ਭੈ ਵਿਚਿ ਪਵਣੁ ਵਹੈ ਸਦਵਾਉ॥

ਭੈ ਵਿਚਿ ਚਲਹਿ ਲਖ ਦਰੀਆਉ॥

ਪਉਣ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਭਉ ਵਿਚ ਹੀ ਸਦਾ ਵਗਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਭਉ ਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਦਰਿਆ ਵਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭੈ ਵਿਚਿ ਅਗਨਿ ਕਢੈ ਵੇਗਾਰਿ॥

ਭੈ ਵਿਚਿ ਧਰਤੀ ਦਬੀ ਭਾਰਿ॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਭਉ ਵਿਚ ਅੱਗ ਸਿਰ ਪਿਆ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਗ ਦੇ ਸੋਕ ਨਾਲ ਜਿੰਦਗੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗ ਸਾੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅੱਗ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਨਾਮ ਦੇ ਹੁਕਮ ਭੈ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਉਸ ਦੇ ਭੈ ਵਿਚ ਹੀ ਧਰਤੀ ਬਨਸਪਤੀ ਤੇ ਜੀਵਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਦੱਬੀ ਹੈ, ਤੇ ਭਾਰ ਸਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਭੈ ਵਿਚਿ ਇੰਦੁ ਫਿਰੈ ਸਿਰ ਭਾਰਿ॥

ਭੈ ਵਿਚਿ ਰਾਜਾ ਧਰਮ ਦੁਆਰੁ॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਭੈ ਵਿਚ ਹੀ ਇੰਦਰ, ਭਾਵ ਬੱਦਲ ਸਿਰ ਦੇ ਪਰਨੇ ਭੱਜਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਭੈ ਵਿਚ ਹੈ ਧਰਮਰਾਜਾ ਤੇ ਭੈ ਵਿਚ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਦੁਆਰ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਧਰਮ-ਰਾਜਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ, ਮਿਥਿਹਾਸ ਹੈ।

ਭੈ ਵਿਚਿ ਸੂਰਜੁ ਭੈ ਵਿਚਿ ਚੰਦੁ॥

ਕੋਹ ਕਰੋੜੀ ਚਲਤ ਨ ਅੰਤੁ॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਭੈ ਵਿਚ ਹੀ ਸੂਰਜ ਹੈ ਤੇ ਭੈ ਵਿਚ ਹੀ ਚੰਦ ਹਨ। ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਕੋਹ ਚਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ।

ਭੈ ਵਿਚਿ ਸਿਧ ਬੁਧ ਸੁਰ ਨਾਥ॥

ਭੈ ਵਿਚਿ ਆਡਾਣੇ ਆਕਾਸ॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਭੈ ਵਿਚ ਸਿੱਧ, ਬੁੱਧ, ਸੂਰ, ਨਾਥ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਹਨ। ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਆਕਾਸ ਵੀ ਭੈ ਵਿਚ ਹਨ।

ਭੈ ਵਿਚਿ ਜੋਧ ਮਹਾਬਲ ਸੂਰ॥

ਭੈ ਵਿਚਿ ਆਵਹਿ ਜਾਵਹਿ ਪੂਰ॥

ਜੋਧੇ, ਮਹਾਬਲੀ ਤੇ ਸੂਰਮੇ ਵੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਭੈ ਵਿਚ ਹਨ। ਆਮ ਜੀਵ ਪੂਰਾਂ ਦੇ ਪੂਰ ਜੋ ਜੰਮਦੇ ਮਰਦੇ ਹਨ, ਸਭ ਭੈ ਵਿਚ ਹਨ।

ਸਗਲਿਆ ਭਉ ਲਿਖਿਆ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ॥

ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਸਚੁ ਏਕੁ॥

ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਪਸਰੇ ਸਰੂਪ ਨਾਮ ਜੋਤਿ ਪਰਮਚੇਤਨਤਾ ਦੇ ਭੈ ਦਾ ਲੇਖ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਭਉ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੈ ਜੋ ਸੱਚਾ ਹੈ, ਅਥਿਨਾਸ਼ੀ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ, ਜੋਤਿ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੁਦਰਤਿ ਨੂੰ ਭੈ ਵਿਚ ਦਿਖਾ ਕੇ ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਭੈ ਵਿਚ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੂਜਾ ਅਰਾਧਨਾ ਉਸ ਦੀ ਕਰੋ ਜੋ ਨਿਰਭਉ ਹੈ, ਨਿਰਭਉ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਿਰਭਉ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮ. ੧

ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਹੋਰਿ ਕੇਤੇ ਰਾਮ ਰਵਾਲ॥

ਕੇਤੀਆ ਕੰਨ ਕਹਾਣੀਆ ਕੇਤੇ ਬੇਦ ਬੀਚਾਰ॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਭੈ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਰਾਮ ਜਿਹੇ ਤੁੱਛ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਤੁੱਛ ਹਨ।

ਕੇਤੇ ਨਚਹਿ ਮੰਗਤੇ ਗਿਝਿ ਮਿਝਿ ਪੂਰਹਿ ਤਾਲ॥

ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਤੇ ਵੇਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚਾਰ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਤਾਂ ਮੰਗਤੇ ਸਾਧੂ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਬਾਬਤ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਰਨ ਆਦਿ ਤੋਂ ਛੁਟ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪਰਤੱਖ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸਣ ਲਈ ਰਾਸ ਲੀਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਨੱਚਦੇ ਹਨ, ਫੇਰੀਆਂ ਲੈ-ਲੈ ਤੇ ਮੋੜੇ ਖਾ-ਖਾ ਕੇ (ਬਤਾਵੇ ਕਰ ਕਰਕੇ ਕੇ) ਤਾਲ ਪੂਰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮਹਿ ਆਇ ਕਢਹਿ ਬਾਜ਼ਾਰ॥

ਕਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਲਗਾ ਕੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਰਾਸਧਾਰੀਏ ਹਨ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਲੀਲਾ ਤੇ ਰਾਸਾਂ ਦਾ ਮਾਨੋ ਬਾਜ਼ਾਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਗਾਵਹਿ ਰਾਜੇ ਰਾਣੀਆ ਬੋਲਹਿ ਆਲ ਪਤਾਲ॥

ਇਹ ਲੋਕ ਸਵਾਂਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਰਾਜੇ-ਰਾਣੀਆਂ ਬਣ ਕੇ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਾਰਤਕ ਵੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਆਲ ਪਾਤਾਲ, ਬੇਬਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਲਖ ਟਕਿਆ ਕੇ ਮੁੰਦੜੇ ਲਖ ਟਕਿਆ ਕੇ ਹਰ॥

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਬੋਲਣਾ ਝੂਠ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨੀ ਬੁੰਦੇ ਤੇ ਗਲੇ ਦਾ ਹਾਰ, ਝੂਠੇ ਹਨ, ਅਸਲੀ ਸੋਨੇ ਆਦਿ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਨਹੀਂ।

ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਪਾਈਅਹਿ ਨਾਨਕਾ ਸੇ ਤਨ ਹੋਵਹਿ ਛਾਰ॥

ਜਿਸ ਤਨ ਉਤੇ ਇਹ ਬਨਾਉਟੀ ਝੂਠੇ ਗਹਿਣੇ ਪਾਏ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਅੰਤ ਸੁਆਹ ਵਿਚ ਰਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਦਿਲ ਪਰਚਾਵੇ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਗਿਆਨੁ ਨ ਗਲੀਈ ਢੁਢੀਐ ਕਥਨਾ ਕਰੜਾ ਸਾਰੁ॥

ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਤਾ ਪਾਈਐ ਹੋਰ ਹਿਕਮਤਿ ਹੁਕਮੁ ਖੁਆਰੁ॥

ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦਾ ਗਿਆਨ ਇਹਨਾਂ ਨਾਟਕਾਂ-ਚੇਟਕਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਰਸਤਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਿਕਮਤਾਂ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਨਾਲ ਅਨੁਭਵੀ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਖੁਆਰੀ ਹਨ।

ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਨਦਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆਨ ਕਿਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਉੜੀ

ਨਦਰਿ ਕਰਹਿ ਜੇ ਆਪਣੀ ਤਾ ਨਦਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਇਆ॥

ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨਦਰ ਕਰਮ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। (ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਖਰੀ ਗਿਆਨ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਾ ਕੇ ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ)

ਏਹੁ ਜੀਉ ਬਹੁਤੇ ਜਨਮ ਭਰੰਮਿਆ

ਤਾ ਸਤਿਗੁਰਿ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਇਆ॥

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੀਵ ਬਹੁਤ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਿਆ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ 'ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਨਾਮ' ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਦਿਤਾ।

ਸਤਿਗੁਰ ਜੇਵਡੁ ਦਾਤਾ ਕੋ ਨਹੀ

ਸਭਿ ਸੁਣਿਅਹੁ ਲੋਕੁ ਸਬਾਇਆ॥

ਹੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕੋ ਸੁਣੋ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਦਾਤਾ
ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੇ ਨਾਮ ਦਾਨ ਦਿਤਾ।

*ਸਤਿਗੁਰਰਿ ਮਿਲਿਐ ਸਚੁ ਪਾਇਆ
ਜਿਨੀ ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਇਆ॥
ਜਿਨਿ ਸਚੋ ਸਚੁ ਬੁਝਾਇਆ॥*

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਮਾਈ ਕਰ ਕੇ ਆਪ ਭਾਵ ਹਉਂ ਦਾ ਭਰਮ
ਗਵਾ ਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਚ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸੱਚ ਸੱਚ, ਇਕ ਏਕੰਕਾਰ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦਾ
ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਕਰਾ ਦਿਤਾ।

ਪਉੜੀ ਪੰਜਵੀਂ

ਚੌਥੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਸੀ
ਕਿ ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਰਾਮ ਹੋਏ ਹਨ, ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੋਏ
ਹਨ, ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ,
ਇਹ ਸਭ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਤੁੱਛ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭੈ
ਵਿਚ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ
ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਰਾਸਧਾਰੀਏ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨਚਦੇ ਹਨ ਤੇ
ਰਾਜੇ ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸ੍ਰਾਂਗ ਬਣਾ ਕੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ
ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਥਨੀਆਂ ਨਾਲ ਪਰਚਾਵਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ
ਇਹ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਦਸ
ਸਕਦੇ।

ਪੰਜਵੀਂ ਪਉੜੀ ਦੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੱਸ
ਰਹੇ ਹਨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕ
ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪਾਤਰ ਹਨ। ਪਰ ਮਨੁੱਖ
ਜਾਤੀ ਫਿਰ ਵੀ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ।

ਸਲੋਕ ਮ. ੧

*ਘੜੀਆ ਸਭੇ ਗੋਪੀਆ ਪਹਰ ਕੰਨ ਗੋਪਾਲ॥
ਘੜੀਆਂ = 24 ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੰਡ ਹੈ
ਗੋਪੀਆ = ਗਉਂਦਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ ਵਾਲੀ ਗੁਜਰਾਣੀ
ਪਹਰ = 3 ਘੰਟੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ, ਕੰਨ ਗੋਪਾਲ
= ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ।*

ਸਾਰੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਮਾਨੋ ਗੋਪੀਆਂ ਹਨ, ਦਿਨ ਦੇ
ਸਾਰੇ ਪਹਿਰ ਮਾਨੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਸਖੇ ਗੋਪ ਹਨ।

*ਗਹਣੇ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਅਵਤਾਰ॥
ਸਗਲੀ ਧਰਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨੁ ਵਰਤਣਿ ਸਰਬ ਜੰਜਾਲ॥
ਨਾਨਕ ਮੁਸੈ ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੀ ਖਾਇ ਗਇਆ ਜਮਕਾਲ॥
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕ ਪਾਤਰਾਂ ਨੇ ਪਉਣ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਅੱਗ*

ਦੇ ਮਾਨੋ ਗਹਿਨੇ ਪਾਏ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਰਾਸ ਦੀ ਖੇਡ
ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ ਤੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਾਲ ਧਨ ਰਾਸ ਪਾਤਰਾਂ
ਦੇ ਡਰਾਮਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਹੈ। ਸੰਸਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਧਨ
ਮਾਲ ਤੇ ਆਪਸੀ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ ਪੈਦਾ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਨਾਟਕ/ਖੇਡ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਗਿਆਨ ਤੋਂ
ਵਿਹੁਣੇ ਠੱਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਜਮਕਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਈ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਰਾਸ ਸਮਝਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗਲੇ ਸਲੋਕ
ਵਿਚ ਫਿਰ ਰਾਸਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰਾਸ ਲੀਲਾ ਦਾ ਵਰਨਣ
ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮ. ੧

*ਵਾਇਨਿ ਚੇਲੇ ਨਚਨਿ ਗੁਰ॥
ਪੈਰ ਹਲਾਇਨ ਫੇਰਨਿ ਸਿਰ॥
ਉਡਿ ਉਡਿ ਰਾਵਾ ਝਾਟੈ ਪਾਇ॥
ਵੇਖੈ ਲੋਕੁ ਹਸੈ ਘਰਿ ਜਾਇ॥
ਰੋਟੀਆ ਕਾਰਣਿ ਪੂਰਹਿ ਤਾਲ॥
ਆਪੁ ਪਛਾੜਹਿ ਧਰਤੀ ਨਾਲਿ॥
ਗਾਵਨਿ ਗੋਪੀਆ ਗਾਵਨਿ ਕਾਨ॥
ਗਾਵਨਿ ਸੀਤਾ ਰਾਜੇ ਰਾਮ॥*

ਰਾਸਾਂ ਵਿਚ ਚੇਲੇ ਸਾਜ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ
ਗੁਰੂ ਨੱਚਦੇ ਹਨ, ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸਿਰ ਫੇਰਦੇ
ਹਨ, ਉਡ-ਉਡ ਕੇ ਘੱਟਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
ਰਾਸ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਚਦਿਆਂ ਵੇਖਦੇ ਹਨ
ਅਤੇ ਹਸਦੇ ਹਨ, ਦਿਲ ਪਰਚਾਵਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਰ ਉਹ ਰਾਸਧਾਰੀਏ ਰੋਜ਼ੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਨੱਚਦੇ ਹਨ
ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੋਇ ਤੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਗੋਪੀਆਂ ਦੇ
ਸ੍ਰਾਂਗ ਬਣਾ ਕੇ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸ੍ਰਾਂਗ ਬਣਾ ਕੇ
ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੀਤਾ, ਰਾਮ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਸ੍ਰਾਂਗ
ਬਣਾ ਕੇ ਨੱਚਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ
ਵਿਅਰਥ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਗਿਆਨ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਅੱਗੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਰਭਉ
ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ
ਜੋਤਿ ਰੂਪ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਸਾਰਾ
ਨਾਮ ਵੀ ਜੋਤਿ ਹੈ, Supreme consciousness ਹੈ।
ਨਾਮ ਸੱਤ, ਅਬਿਨਾਸੀ ਹੈ।

ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਸਚੁ ਨਾਮੁ॥

ਜਾ ਕਾ ਕੀਆ ਸਗਲ ਜਗਨੁ॥

ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਪਸਰਿਆ ਸਰੂਪ ਨਾਮ ਜੋਤਿ, ਪਰਮ ਚੇਤਨਾ ਸਚੁ ਹੈ, ਨਿਰਭਉ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਨਾਮ ਜੋਤਿ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਹੈ।

ਸੇਵਕ ਸੇਵਹਿ ਕਰਮਿ ਚੜਾਉ॥

ਭਿੰਨੀ ਰੈਣਿ ਜਿਨਾ ਮਨਿ ਚਾਉ॥

ਉਹ ਸੇਵਕ ਨਾਮ ਸਿਮਰਦੇ ਹਨ, ਨਾਮ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਚਾਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰਾਤ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਬੀਤਦੀ ਹੈ।

ਸਿਖੀ ਸਿਖਿਆ ਗੁਰ ਵੀਚਾਰਿ॥

ਨਦਰੀ ਕਰਮਿ ਲਘਾਏ ਪਾਰਿ॥

ਇਹ ਸਿਖਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਉਪਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਾਲਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਫਿਰ ਨੱਚਣ ਅਤੇ ਫੇਰੀਆਂ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਿ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਜੀਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕੋਲੂ ਚਰਖਾ ਚਕੀ ਚਕੁ॥

ਥਲ ਵਾਰੋਲੇ ਬਹੁਤੁ ਅਨੰਤੁ॥

ਲਾਟੂ ਮਾਧਾਣੀਆ ਅਨਗਾਹ॥

ਪੰਖੀ ਭਉਦੀਆ ਲੈਨਿ ਨ ਸਾਹ॥

ਸੂਐ ਚਾੜਿ ਭਵਾਈਅਹਿ ਜੰਤ॥

ਕੋਲੂ, ਚੱਕੀ, ਚੱਕ ਥਲਾਂ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਵਰੋਲੇ, ਲਾਟੂ, ਮਾਧਾਣੀਆਂ, ਪੰਛੀ, ਭੰਬੀਰੀਆਂ ਜੋ ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਡਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਸਭ ਭਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੂਲ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕਈ ਜੰਤ ਭਵਾਈਂਦੇ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਭਉਦਿਆ ਗਣਤ ਨ ਅੰਤ॥

ਬੰਧਨ ਬੰਧਿ ਭਵਾਏ ਸੋਇ॥

ਪਇਐ ਕਿਰਤਿ ਨਚੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥

ਨਚਿ ਨਚਿ ਹਸਹਿ ਚਲਹਿ ਸੇ ਰੋਇ॥

ਹੇ ਨਾਨਕ, ਭਉਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦਾ। ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਭਉ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੱਚ-ਨੱਚ ਕੇ ਹੱਸਣ ਵਾਲੇ ਅੰਤ ਰੋਂਦੇ ਹਨ।

ਉਡਿ ਨ ਜਾਹੀ ਸਿਧ ਨ ਹੋਹਿ॥

ਨਚਣੁ ਕਦਣੁ ਮਨ ਕਾ ਚਾਉ॥

ਨਾਨਕ ਜਿਨ ਮਨਿ ਭਉ ਤਿਨਾ ਮਨਿ ਭਾਉ॥

ਜੋ ਰਾਸਧਾਰੀਏ ਹਨ ਤੇ ਨੱਚ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਭਉ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਾ ਉਡ ਕੇ ਕਿਤੇ ਪਹੁੰਚ ਪਾਉਣਗੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੱਚਣਾ ਕੁੱਦਣਾ ਕਿਸੇ ਭਾਉ ਭਗਤੀ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਇਕ ਮਨ ਦਾ ਪਰਚਾਵਾ ਹੈ। ਹੇ ਨਾਨਕ, ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਭਉ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵੀ ਹੋਵੇ।

ਪਉੜੀ

ਨਾਉ ਤੇਰਾ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਹੈ ਨਾਇ ਲਇਐ ਨਰਕਿ ਨ ਜਾਈਐ॥

ਹੇ ਪਰਮੇਸਰ ਜੀ, ਤੇਰਾ ਨਾਉ, ਨਾਮ ਜੋਤਿ, ਪਰਮ ਚੇਤਨਾ, ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਅਰਾਧਨਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਿਤੇ ਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਪ ਕੇ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਨਰਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਈਦਾ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਈਦਾ ਹੈ।

ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭ ਤਿਸਦਾ ਦੇ ਖਾਜੈ ਆਖਿ ਗਵਾਈਐ॥

ਇਹ ਜਿੰਦ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਚੇਤਨਾ, ਉਸ ਪਰਮਚੇਤਨਾ ਨਾਮ ਜੋਤਿ ਦੀ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਵੀ ਉਸੇ ਨੇ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਲਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਵਿਅਰਥ ਜਤਨ ਹੈ।

ਜੇ ਲੋੜਹਿ ਚੰਗਾ ਆਪਣਾ ਕਰਿ ਪੁੰਨਹੁ ਨੀਚ ਸਦਾਈਐ॥

ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪੁੰਨ ਕਰੀਏ, ਇਹ ਸਮਝ ਕੇ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਸਭ ਉਸਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਅਖਵਾਈਏ।

ਜੇ ਜਰਵਾਣਾ ਪਰਹਰੈ ਜਰੁ ਵੇਸੁ ਕਰੇਦੀ ਆਈਐ॥

ਕੋ ਰਹੈ ਨ ਭਰੀਐ ਪਾਈਐ॥

ਜੇ ਕੋਈ ਜੀਵ ਬੁਢੇਪੇ ਨੂੰ ਪਰ੍ਹੇ ਹਟਾਉਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਇਹ ਜਤਨ ਫਜ਼ੂਲ ਹੈ। ਬੁਢੇਪਾ ਹੋਰ ਹੋਰ ਵੇਸ ਧਾਰ ਕੇ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਉਮਰ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।

ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਬੀਰ'

ਖਤਰੇ

ਜਿਥੇ ਜੀਵਨ ਹੈ ਉਥੇ ਖਤਰੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਗੇ। ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ, ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਭਾਸਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਖਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇ ਗਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਸ਼ਖਸੀ ਖਤਰੇ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਖਤਰੇ। ਆਦਮੀ ਘਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਦਮ ਕਦਮ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਮੋਟਰ ਹੇਠ ਆ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ, ਟੁਰਦਿਆਂ ਟੁਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਕੰਧ ਦਾ ਉਤੇ ਡਿੱਗ ਪੈਣ ਦਾ ਖਤਰਾ, ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਰੁਪਏ ਚੁਰਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਖਤਰਾ, ਵਿਉਪਾਰ ਵਿਚ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਖਤਰਾ, ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਹਟ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ, ਆਦਿ ਸ਼ਖਸੀ ਖਤਰਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨਮੂਨੇ ਹਨ। ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਖਤਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹਾ ਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਖਤਰਾ, ਅੰਦਰੂਨੀ ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ (Civil war) ਦਾ ਖਤਰਾ, ਕਾਲ ਪੈਣ ਦਾ ਖਤਰਾ, ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਰਾਜ ਖੁਸ਼ ਜਾਣ ਤੇ ਭਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੱਖਾਂ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ ਦੇ ਹਵਾ ਨਾਲ ਡਿੱਗ ਪੈਣ ਦਾ ਜਾਂ ਅੱਗ ਨਾਲ ਸੜ ਜਾਣ ਦਾ ਸਦਾ ਖਤਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ ਜੋ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਡਰਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੌਤ ਦਾ ਖਤਰਾ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਪਰਛਾਵੇਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਬੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਦੀਰਘ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਿਆਂ ਪਤਾ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਇਨਸਾਨੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖਤਰੇ, ਫਿਕਰ, ਚਿੰਤਾ ਹਰ ਵਕਤ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਫਸਾਈ ਰਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਜੀਵਨ ਭਾਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨਸਾਨੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਸੁਖ ਦੇ ਸਾਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਸਚਿੰਤ ਹੋਣ ਦਾ ਕੀ ਕੋਈ ਉਪਾਉ ਹੈ? ਦੁਨੀਆਂਦਾਰ ਸਿਆਣੇ ਆਖਣਗੇ ਕਿ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਚੌਕੰਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਖਤਰਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰੱਖਣੀ; ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ, ਚਾਲਾਕੀ ਤੇ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਦੇ

ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਖਤਰੇ ਘਟੇ ਨਹੀਂ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਹਨ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਇਨਸਾਨ ਖਤਰਿਆਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਖਤਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਖਤਰੇ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਟਾ ਵਟਾ ਕੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਕ ਕੌਮ ਦੂਸਰੀ ਕੌਮ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਸਤਰਬੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਸਰੀ ਕੌਮ ਪਹਿਲੇ ਨਾਲੋਂ ਦੋ ਗੁਣਾਂ ਸ਼ਸਤਰਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਨਸਾਨ ਇਕ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੀਮਾਰੀ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਖਲੋਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਆਰਜ਼ੀ ਸਮੇਂ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਹਟ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ, ਵੇਲਾ ਪਾ ਕੇ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਫੇਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਡਰਾਣ ਵਾਸਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਗਰ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਅਕਲ ਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਖਤਰਿਆਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਣ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ।

ਧਰਮ ਦੀ ਖੋਜ ਨੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਇਨਸਾਨ ਵਾਸਤੇ ਖਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਧਰਮ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦਾ ਖੂਬ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਹ ਲੋਕ 'ਹਾਂ' ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਦੇਂਦੇ ਚਲੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਦੀ ਸੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਪਕੜੀ ਹੈ।

ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਮਿਟੇ ਅੰਦੇਸੇ॥

ਸਾਧੂ ਕੇ ਪੂਰਨ ਉਪਦੇਸੇ॥

ਅੰਗ- 1349

ਧਰਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਜੋ ਵੀ ਆਵੇ, ਨੇਕ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੇ, ਮੰਨੇ ਤੇ ਕਮਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਡਰ, ਅੰਦੇਸੇ, ਖਤਰੇ, ਸਦਾ ਲਈ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਸਚਿੰਤ ਜੀਵਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਹਤ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਬੇਫਿਕਰੀ ਅਤੇ ਮਸਤੀ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰੇਗੀ, ਨਸੀਬ ਹੋਵੇਗਾ।

ਧਰਮ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਉਣਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਆਪਣੇ ਕਰਤਾਰ ਨਾਲ ਵਾਕਫੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਿਤ੍ਰ ਬਣਾਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਤਾਕਤਾਂ ਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਣਾ ਹੈ। ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤੱਤੀ ਵਾਉ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕਦੀ।

ਤਾਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਗਈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਰਣਾਈ॥
 ਚਉਗਿਰਦ ਹਮਾਰੈ ਰਾਮ ਕਾਰ ਦੁਖੁ ਲਗੈ ਨ ਭਾਈ॥੧॥
 ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਭੋਟਿਆ ਜਿਨਿ ਬਣਤ ਬਣਾਈ॥
 ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਅਉਖਧੁ ਦੀਆ ਏਕਾ ਲਿਵ ਲਾਈ॥੧॥
 ਰਾਖਿ ਲੀਏ ਤਿਨਿ ਰਖਨਹਾਰਿ ਸਭ ਬਿਆਧਿ ਮਿਟਾਈ॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਰਪਾ ਭਈ ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਸਹਾਈ॥੨॥

ਅੰਗ - 819

ਮੁਸੀਬਤ ਅਤੇ ਧੀਰਜ

ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ 'ਧੀਰਜ' ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੁਣ ਅਤੇ ਮਿਤ੍ਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਧੀਰਜ ਵਿਚ ਦੇਖੋ, ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸੀਬਤ ਉਤੇ ਸੌ ਵਿਸ਼ਵੇ ਫਤਹਿ ਪਾਵੇਗਾ।

ਕੋਈ ਮੁਸੀਬਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਤਨੀ ਭਿਆਨਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿਤਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਡਰ, ਆਦਮੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਘਬਰਾਹਟ ਤੇ ਜਲਦੀ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਾ ਕੇ, ਉਸ ਮੁਸੀਬਤ ਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਬਣਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਮੁਸੀਬਤ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਸਤੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਦਰੁੱਸਤ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਡਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੇ ਗਲਬਾ ਨਾ ਪਾਣ ਦੇਣਾ, ਡਾਹਢੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ।

ਮੁਸੀਬਤ ਵੇਲੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਸਹਿਜ ਜਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਜਾਂ ਨੀਵੇਂ ਜਾਂ ਉਚੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੀ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਕੰਮ ਕਰਨੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਦਮੀ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਹੱਕਾ ਬੱਕਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਉਪਾਵ ਕਰੇ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦਿਮਾਗ ਸੁਭਾਵਿਕ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਜਾਏ ਆਦਮੀ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਗੋਂ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਦੀ ਮੁਸੀਬਤ ਵੇਲੇ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਾਤੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁਸੀਬਤ ਨੂੰ ਖਿਆਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਸ਼ਕਲ ਦੇਂਦਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਾਸਤੇ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਈ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਹਫੜਾ ਦਫੜੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਦੀ ਇਕ ਤਜਵੀਜ਼ ਮਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਦੀ ਦੂਸਰੀ ਤੇ ਕਦੀ ਤੀਸਰੀ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਦਿਮਾਗ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੋਚਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਉਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ

ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਜਦ ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਉਕਤ ਦੋਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਦ ਅਸਫਲ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਰਜੇ ਦੇ ਉਪਾਉ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਜੇ ਦੇ ਉਪਾਉ ਸੁਝਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਸੀਬਤ ਉਤੇ ਫਤਹਿ ਪਾਣ ਵਾਸਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਉੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਐਸੀ ਨਹੀਂ ਉਪਜਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਿਆਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਹੱਲ ਨਾ ਲੱਭ ਸਕੇ। ਕੋਈ ਮੁਸੀਬਤ ਐਸੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਆਦਮੀ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਤੇ ਫਤਹਿ ਪਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਅਨਸਰ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਮੁਸੀਬਤ ਵੇਲੇ ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮੁਸੀਬਤ ਤੇ ਫਤਹਿ ਪਾਉਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਲੱਭਣ ਦੇ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਘਬਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਨਾਵਟ, ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ, ਆਪਣੀ ਬੁਨਿਆਦ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ।

ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਲਾਚਾਰੀ, ਘਬਰਾਹਟ, ਨਿਰਾਸਤਾ, ਕਾਇਰਤਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਾਤ ਸਬੰਧੀ ਨਾਵਾਕਫੀਅਤ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ, ਮੁਕੰਮਲ, ਨਿਰਭੈ, ਨਿਰਵੈਰ, ਬੇ-ਮੁਥਾਜ ਤੇ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਉਚੀ ਤੋਂ ਉਚੀ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਬੀਜ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਭੇਦਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਤੇ ਆਲੇ ਦਵਾਲੇ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਕੇ, ਸਦਾ ਡਰ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਥੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਇਲਮਾਂ ਦੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ, ਉਥੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ, ਆਪਣੀ ਬੁਨਿਆਦ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਇਲਮ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦੂਜੇ ਇਲਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਖਰਚ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅੱਜ ਉਦਾਸ ਤੇ ਮੁਰਝਾਈ ਹੋਈ ਨਾ ਦਿਸਦੀ।

ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਖੋਜ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ 'ਧੀਰਜ' ਹੈ। ਧੀਰਜ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਜਿਸ ਮੁਸ਼ਕਲ, ਜਿਸ ਮੁਸੀਬਤ, ਜਿਸ ਅੱਕੜ ਵਲ ਤੱਕੇ, ਉਹ ਪੂੰਏ ਦੇ ਪਹਾੜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਖ ਕਿਥੇ ਹੈ?

ਜਦ ਤੋਂ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਹੋਸ਼ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ, ਤਦ ਤੋਂ ਇਸ

ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਨ ਸੁਖ ਲੱਭਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਦਾ ਖਾਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਪੂਰਨ ਸੁਖ ਨਾਲ ਸਤੁੰਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਨਸਾਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨਾ ਦੁਖ, ਸੰਤਾਪ, ਬਿਮਾਰੀ, ਚਿੰਤਾ, ਫਿਕਰ, ਥੋੜ੍ਹ ਤੇ ਮੁਥਾਜੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਾੜੀਆਂ ਸਭ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁਸ਼ੀ, ਸੁਖ, ਸਿਹਤ, ਰਜੇਵਾਂ, ਬੇਪਰਵਾਹੀ, ਅਨੰਦ ਤੇ ਬੇਫਿਕਰੀ ਆਣ ਮੱਲੇ।

ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਉਕਤ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਦੋ ਮਹਾਨ ਤਜਰਬੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਨਸਾਨ ਲਈ ਅਸਫਲਤਾ ਤੇ ਨਿਰਾਸਤਾ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਹੁਣ ਇਨਸਾਨ ਭੌਂਦਲ ਕੇ, ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪਿਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀ, ਸੱਚਾ ਤੇ ਪੂਰਨ ਸੁਖ ਕਿਥੇ ਹੈ?

ਪੂਰਨ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਿਤ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਜਰਬਾ ਪੂਰਬੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰੀਰ ਨਾਸਵੰਦ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਸਵੰਦ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਾਸਵੰਦ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਸੁਖ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੇਗਾ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਆਤਮਾ ਅਮਰ ਹੈ, ਇਹ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਆਤਮਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪੂਰਨ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਸੁਖ ਲੱਭ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਪੂਰਬ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਈ ਸਦੀ ਤਕ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਜਰਬੇ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਦੇ ਆਰਾਮ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸੁਖ ਤਿਆਗ ਕੇ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਅੰਦਰ ਆਸ਼ਰਮ ਬਣਾ ਕੇ, ਪਹਾੜਾਂ ਅੰਦਰ ਗਾਰਾਂ ਖੋਜ ਕੇ, ਆਤਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਰ ਸੁਖ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਛੱਡੇ, ਕੰਨ ਪੜਵਾਏ, ਤਨ ਤੇ ਰਾਖ ਮਲੀ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਕਿ ਨਾਸਵੰਦ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਦਾ ਪੂਰਨ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਸੁਖ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇ।

ਆਤਮਕ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖਾਂ ਦੇ

ਤਿਆਗ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਇਸ ਲਈ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸਦਾ ਲਈ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਹਿਲੇ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖ ਅਤੇ ਪਿਛੋਂ ਆਤਮਕ ਸੁਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਤਮਕ ਸੁਖ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਗ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤਜਰਬਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸੁਖ ਨੂੰ ਬੇ-ਲੋੜਾ ਆਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਰੁਚੀ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਲ ਮੋੜੀ। ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖ ਜੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਨਸਾਨ ਪੂਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਤੇ ਸੁਖੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਤੇ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਨੇ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਾਸਤੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੁਖ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ। ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਮੋਟਰਾਂ, ਰੇਲਾਂ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਬਣਾਏ, ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਸੌ ਸੌ ਛੱਤਾਂ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨ ਬਣਾਏ, ਬੈਠਣ ਤੇ ਸੌਣ ਵਾਸਤੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਨਰਮ ਤੇ ਕੀਮਤੀ ਕਾਉਚ, ਸੋਫਾ ਸੈਟ, ਸਪਰਿੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਰਬੜ ਦੇ ਗਦੈਲੇ ਬਣਾਏ। ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਤਨੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਖੇ ਸਾਧਾਰਨ ਆਦਮੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਿਆਰ ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਕਈ ਸੁਖਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਆਦਮੀ ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੇਡੀਓ, ਸਿਨੇਮਾ, ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫੀ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਆਦਿ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੇ ਸੁਖ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਪੂਰਨ ਸੁਖ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋਇਆ। ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖ ਵਧਣ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਰੰਗ ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਵੀ ਵੱਧ ਗਈ। ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਕੋਠੀਆਂ ਤੇ ਬੰਗਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਮੋਟਰਾਂ ਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ, ਸਿਨੇਮੇ ਦੇਖਣ ਤੇ ਰੇਡੀਓ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਸਭ ਸਾਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਉਤੇ ਭੀ ਪੂਰਨ ਸੁਖੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਸ਼ੂ ਬਿਰਤੀਆਂ, ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੀ

ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਈਰਖਾ, ਭੁੱਖ ਤੇ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨਾ ਮਿਟ ਸਕਦੀ। ਸਾਡੇ ਇਸ ਖਿਆਲ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲਿਖਾਰੀ ਹਰਬਰਟ ਕੈਸਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ -

(1) The tragedy of our generation is this that the wealthy have found no peace nor happiness in wealth and the poor have no inner faith to console them for their poverty. Neither rich nor poor are content.

(2) We have developed everything but ourselves. We have studied every nature except our own nature. We have filled the outside world with miracles but we have neglected the development of our inner lives. We have sacrificed culture to prosperity.

(3) The scientists confine themselves to the study of the lower grades of life. They have little interest in higher grades. They are interested mainly in what can be tested in their laboratories. They can not test thoughts and feelings. They can not make an analysis of the spiritual nature of a man. They are absorbed in their chemistry, astronomy and mathematics. They have no answer to give to us when we ask, 'what is the meaning of life.'

4. We are busy. We are driven from day to day by pressure and compulsion and habit. We die without knowing why we lived. This is the reason of our unhappiness. This is why prosperity brings so little satisfaction. This is why there is more discontent in the world than there has ever been. We have no inward peace. It is an amazing phenomenon. Never before men's minds have been so active or so confused. Never before have we had such

an affluence of things and such a conscious poverty of soul.

We travel. We are always moving. We go to the theatres, we seek for all our pleasures in the outside world. We listen in. We have gramophones. We live amidst noises. We are absorbed in the details of business. All this prevents us from developing our innerselves. It prevents our consciousness from having any depth. We are small and shallow. We gain the whole world and lose our souls.

While our achievements are great, we, as individuals are small.

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਰੂਸ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆਂ, ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਆਪਣੇ ਸਭ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਮਗਰੋਂ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਰਾਹੀਂ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਾਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਨਿਰਭੈ ਤੇ ਨਿਸਚਿੰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਪਏ ਡਰਦੇ ਤੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਡਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਣ, ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਖਾਸ ਖਾਸ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਕਈ ਸੌ ਫੁੱਟ ਜ਼ਮੀਨ ਪੁੱਟ ਕੇ ਐਸੀਆਂ ਧਾਤਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਬਣਾਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ, ਜੰਗ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੱਕ ਠੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪੁਚਾ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸਭ ਭੇਦ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖ ਕੇ ਦਬਾ ਦਿਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖਾਂ ਦੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਉਤੇ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਮਨ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਈਰਖਾ ਤੇ ਵੈਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਇਨਸਾਨ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜ ਲੜ ਕੇ ਕੱਟ ਮਰਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਵਕਤ ਤੱਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਗਿਆਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਤਕ ਦੱਬਿਆ ਰਹੇ, ਜਦ ਤੱਕ

ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦਾ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਰਤਮਾਨ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਲਮ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਾਂ ਦਬਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਡਾਕਟਰ ਆਇਨਸਟਾਈਨ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਵੀ ਇਸ ਇਲਮ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਦਬਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

Dr. Einstein wrote, our time is rich in inventive minds. We are crossing the seas by power and utilise power to relieve humanity of tiring muscular work. We have learned to fly and are able to send messages and news over the entire world through electric waves. But the production and distribution of commodities is entirely unorganized so that everybody must live in fear of being eliminated from the economic cycle. Furthermore people living in different countries kill each other at irregular time intervals, so that anyone who thinks about the future must live in fear. I trust that posterity will read these statements with a feeling of proud and justifiable superiority.

ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਰਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰਨ ਸੁਖੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਲੱਭ ਕੇ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਅਫਸੋਸ ਕਰਿਆ ਕਰਨਗੇ।

ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਪੂਰਨ ਸੁਖੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਤਰੀਕਾ ਕੱਢੇਗਾ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ - ਸਰੀਰ, ਮਨ ਤੇ ਆਤਮਾ। ਉਹ ਜਦ ਤਕ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਦੂਸਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਕਦੀ ਪੂਰਨ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਪੂਰਨ ਸੁਖੀ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸਰੀਰਕ ਖੁਰਾਕ ਮਿਲਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਸ

ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੁੱਚੇ ਤੇ ਉੱਚੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਆਤਮਕ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜਦ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਆਤਮਕ ਸੁਖ ਮਿਲਣ ਲਗ ਜਾਣਗੇ ਤਦ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸੁਖੀ ਬਣਾ ਸਕੇਗਾ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸੁਖੀ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਆਤਮਕ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਕ ਐਸਾ ਨੁਸਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਭ ਜੂਨਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ।

ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸੁਖੀ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਲੱਭਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੀਤੇ ਸਭ ਇਨਸਾਨੀ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਪਾਸਾ ਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮਾੜਾ ਪਾਸਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ। ਦੂਸਰੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸੁਖੀ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖ ਤਿਆਗ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇ, ਸਗੋਂ ਸਰੀਰਕ ਸੁਖਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮਨ ਪੂਰਨ ਵੈਰਾਗੀ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਪੂਰਨ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹੇ।

ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਐਸਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਸਿਖਸ਼ਾ ਵਰਗੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਿਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਵਿਚ ਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਚਾਈ ਦੱਸੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਮਨ ਹੁਣ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ -

ਸੁਖ ਨਾਹੀ ਬਹੁਤੈ ਧਨਿ ਖਾਟੇ॥

ਸੁਖ ਨਾਹੀ ਪੇਖੇ ਨਿਰਤਿ ਨਾਟੇ॥

ਸੁਖ ਨਾਹੀ ਬਹੁ ਦੇਸ ਕਮਾਏ॥

ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਏ॥

ਸੁਖ ਸਹਜ ਆਨੰਦ ਲਹਹੁ॥

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਪਾਈਐ ਵਡਭਾਗੀ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਕਰਹੁ॥ ਅੰਗ - 1147

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੀ ਸਿਖਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ -

ਤੇਰੀ ਆਸ ਤਕਾਈ

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਛੱਡ ਸਾਰੀਆਂ ਆਸਾਂ ਜੀ ਮੈਂ, ਇਕ ਤੇਰੀ ਆਸ ਤਕਾਈ।
ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਮਿਲ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਮਿਲ ਮੇਰੇ ਗੋਸਾਂਈ।
ਨੈਣ ਮੇਰੇ ਨੇ ਤਰਸਣ ਤੈਨੂੰ,
ਦੇਹ ਦਰਸ ਅੱਖੀਆਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਈਂ
ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਜਿਉਣਾ ਔਖਾ, ਓ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਸਖਾਈ
ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਮੈਂ ਕਿਸ ਪਹਿ ਜਾਵਾਂ, ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ।
ਮੈਂ ਪਾਪੀ ਮੈਂ ਮੁਗਧ ਇਆਣਾ, ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ।
ਛੱਡ ਸਾਰੀਆਂ ਆਸਾਂ.....।
ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਤੈਥੋਂ ਵਿਛੜਿਆ ਮੈਂ,
ਇਕ ਪਲ ਵੀ ਸੁੱਖ ਨ ਵਿਗਾਈ
ਲੁੱਟੇ ਗਏ ਸਾਡੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇੜੇ ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਸਾਂਈ
ਮੈਂ ਦੋਹਾਗਣ ਭੁੱਲੀ ਭਟਕੀ, ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਲਪਟਾਈ
ਦੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ,
ਜਾ ਮੈਂ ਤੁਧੁ ਧਿਆਈਂ।
ਛੱਡ ਸਾਰੀਆਂ ਆਸਾਂ.....।
ਓ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੇ ਮਹਿਰਮਾਂ, ਸੱਚੇ ਮੇਰੇ ਸਾਂਈ
ਕੋਈ ਤੈਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਖੇ, ਕੋਈ ਪਿਤਾ ਕੋ ਭਾਈ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਹੈ ਮੰਨਿਆ, ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭ ਗੋਸਾਂਈ
ਪੰਜ ਵੈਰੀ ਨੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਰੱਖ ਮੈਨੂੰ, ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ।
ਤੇਰੇ ਬਚਨਾਂ ਤੇਰੇ ਬੋਲਾਂ, ਵਿਚ ਸੀ ਅਜਬ ਨਸ਼ਾਈ
ਨਾਮ ਖੁਮਾਰੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਾਂਦੀ
ਜਦੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤੇਰਾ ਸਾਂਈ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫੁੱਲ-ਬੂਟੇ,
ਅੱਜ ਮੰਗਦੇ ਤੇਰਾ ਦਰਸਾਈ।
ਇਕੋ ਹੀ ਬੱਸ ਮੰਗ ਹੈ ਮੇਰੀ,
ਤੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ, ਤੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ, ਤੇਰਾ ਦਰਸ਼ਨ ਮੇਰੇ ਸਾਂਈ।
ਛੱਡ ਸਾਰੀਆਂ ਆਸਾਂ ਜੀ ਮੈਂ ਇਕ ਤੇਰੀ ਆਸ ਤਕਾਈ
ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਮਿਲ ਮੇਲੇ ਪਿਆਰੇ ਮਿਲ ਮੇਰੇ ਗੋਸਾਂਈ।

ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ

ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਮੈਥੋਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ
ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਿਆਰੇ, ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਿਆਰੇ
ਬਬੀਹਾ ਜਿਵੇਂ ਤਰਸੇ ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਬੂੰਦ ਨੂੰ,
ਮੈਂ ਪਿਆਰੇ ਤਰਸਾਂ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਛੂਹਣ ਨੂੰ
ਕੋਇਲ ਜਿਵੇਂ ਕੂਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੇ ਵਿਜੋਗ ਨੂੰ,
ਮੈਂ ਪਿਆਰੇ ਕੂਕਾਂ ਇਕ ਤੇਰੇ ਹੀ ਮਿਲਾਪ ਨੂੰ
ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਮੈਥੋਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ.....।
ਚਕਵੀ ਜਿਵੇਂ ਤੱਕੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲੋਅ ਨੂੰ,
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਤੱਕਾਂ ਤੇਰੀ ਹਰ ਛੋਹ ਨੂੰ
ਮੱਛੀ ਜਿਵੇਂ ਜੀਵੇ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ
ਮੈਂ ਪਿਆਰੇ ਜੀਵਾਂ ਇਕ ਤੇਰੀ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ।
ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ.....।
ਚਕੋਰ ਜਿਵੇਂ ਲੋਚੇ ਚੰਦ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਨੂੰ,
ਮੈਂ ਪਿਆਰੇ ਲੋਚਾਂ ਬੱਸ ਤੇਰੇ ਹੀ ਦੀਦਾਰ ਨੂੰ।
ਪਤੰਗਾਂ ਜਿਵੇਂ ਜਲੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ,
ਮੈਂ ਪਿਆਰੇ ਜਲਾਂ ਇਕ ਤੇਰੇ ਹੀ ਵਿਯੋਗ ਨੂੰ
ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਮੈਥੋਂ.....।

ਪੂੜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ

ਪੂੜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ, ਮੈਂ ਚੁੱਕ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਲਾਵਾਂ
ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ 'ਚ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਮੈਂ ਇਥੇ ਹੀ ਮਰ ਮੁੱਕ ਜਾਵਾਂ।
ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਵੇ ਤੀਰਥਾਂ ਤਾਂਈ, ਮੈਂ ਇਥੇ ਹੀ ਆਵਾਂ।
ਆ ਕੇ ਇਥੇ ਆਪਣੀਆਂ, ਮੈਂ ਭੁੱਲਾਂ ਬਖਸ਼ਾਵਾਂ।
ਇਥੇ ਕਣ-ਕਣ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰੇ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ,
ਛੁਪੀਆਂ ਬਣ ਮਹਿਕਾਵਾਂ
ਤੇਰਾ ਦਰ ਛੱਡ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਮੈਂ ਕਿਹੜੇ ਦਰ ਜਾਵਾਂ
ਪੂੜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ.....।

ਬੇਅੰਤ ਪ੍ਰਭੂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ, ਕਿੰਜ ਦਸਾਂ-ਕਿੰਜ ਗਾਵਾਂ।
 ਮੈਂ ਅਲਪੱਗ, ਸਰਬੱਗ ਤੁਸੀਂ ਜੀ, ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਨ ਪਾਵਾਂ।
 ਛੱਡ ਸਾਰਿਆਂ ਮਾਣਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ, ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਢਹਿ ਜਾਵਾਂ
 ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਮੰਗ ਹੈ ਮੇਰੀ, ਇਕ ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ਮੰਗਾਵਾਂ।
 ਪੂੜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ.....।
 ਬੀਜੀ ਰੂਪ ਪਿਆਰੇ ਦਾ,
 ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਜਾਵਾਂ।
 ਬੀਜੀ ਤੋਂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਧਾਗਾ ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਮੋਤੀ ਲੈ,
 ਇਕ ਮਾਲਾ ਤਿਆਰ ਕਰਾਵਾਂ
 ਜਤ ਸਤ ਦੀਆਂ ਉਹਨੂੰ ਗੰਢਾਂ ਦੇਵਾਂ,
 ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਦੇ ਨਾਲ ਫਿਰਾਵਾਂ
 ਕੁਝ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ,
 ਪਿਆਰੇ ਨਾਲ ਬਣਾਵਾਂ।
 ਪੂੜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ.....।
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਲੜ ਫੜ ਕੇ ਮੈਂ, ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਬਚਨ ਕਮਾਵਾਂ
 ਭਰਮਾਂ-ਭੇਖਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਚ ਕੇ, ਉਹਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਵਾਂ।
 ਮੈਂ ਪਿਆਰਾ ਪਿਆਰਾ ਕੂਕਾਂ ਅਨਦਿਨ, ਕੂਕ-ਕੂਕ ਵਿਗਸਾਵਾਂ।
 ਪਿਆਰੇ ਦੀਆਂ ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀਆਂ,
 ਸੁਣ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਜਾਵਾਂ।
 ਪੂੜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ, ਮੈਂ ਚੁੱਕ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਲਾਵਾਂ।
 ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ 'ਚ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਮੈਂ ਇਥੇ ਹੀ ਮਰ ਮੁੱਕ ਜਾਵਾਂ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਚੀਮਾ'
ਗਲਾਸਗੋ

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ, ਆਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ,
 ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਦੇ ਗੀਤ ਸਦਾ, ਗਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।
 ਤਮੰਨਾ ਹੀ ਤਮੰਨਾ, ਜੇ ਤਮੰਨਾ ਹੀ ਰਹੀ,
 ਰੂਹ ਮੇਰੀ ਤਦ ਤੱਕ, ਕੁਰਲਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ
 ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ.....।
 ਨਿਵੇਗਾ ਸੀਸ, ਸਦਾ ਉਹਦੇ ਦਰ ਤੇ,
 ਪੂੜ ਉਹਦੇ ਦਰ ਦੀ, ਇਹ ਲਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।
 ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ.....।
 ਤਰਲੇ ਮੇਰੇ, ਕਦੋਂ ਸੁਣੇਗਾ ਬਾਬਾ,
 ਇਹੀ ਯਾਦ ਸਦਾ, ਸਤਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।
 ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ.....।
 ਗਰੀਬਾਂ, ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਸਦਾ ਪਿੱਠ-ਪੂਰੀ,
 ਕੁਦਰਤ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਵਡਿਆਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।
 ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ.....।
 ਨਾਮ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵਰਖਾ
 ਸੁਰ ਤੇਰੇ ਵਾਜੇ ਦੀ, ਗੁਣ ਗਣਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।
 ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ.....।
 ਗੁਣ ਸਾਰੇ ਕਿਵੇਂ, ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਾਂ ਬਾਬਾ,
 ਵਰਿਆਮ, ਵਰਿਆਮ, ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਲਿਖਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।
 ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਯਾਦ, ਆਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।

